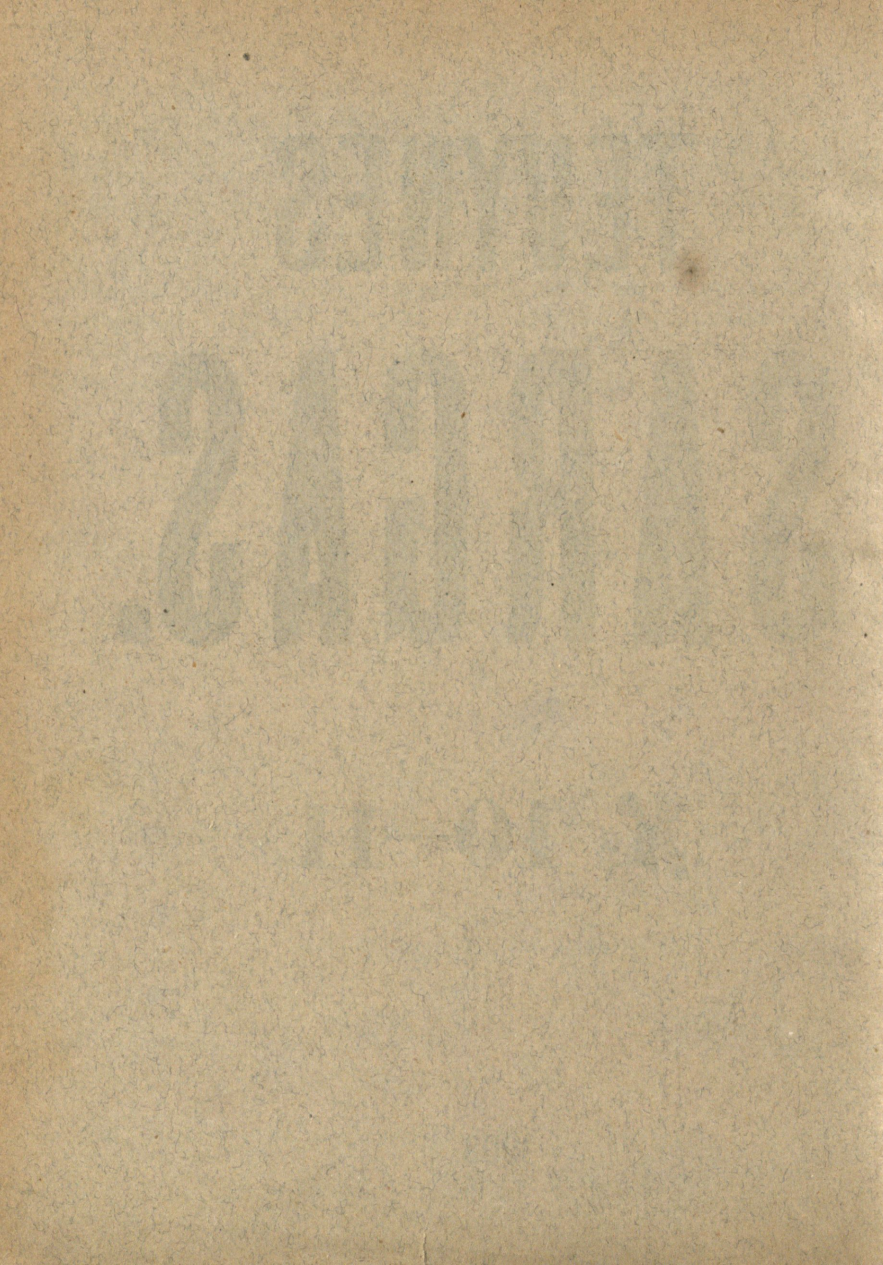

TĚVYNĚS
SARGAS.

№ 10—11.

1902.

№ 10—11 A.

Tėvynės Sargas.

Mėnesinis keimarinis laikraštis.

Gaunamas pas **J. Lapiną** už 50 kap. (Tilsit, Ostrp. Goldschmiedestr. 8)
ir pas Rev. A. Kaupą už 1 dol. (America Scranton, Pa. Theodore Str. 114.)

Turinys slėpamosios (A) dalies.

Bedieviai žmonių piktintojai kam jie tarnauja? <i>Aluskis</i>	2
Leono XIII. Jubilėjaus atbalsiai.	10
Fuori della sacrestia. <i>Aluskis</i>	13
Lietuvių išėvystė. <i>Y.</i>	18
Iš pračities ir dabarties Liepojaus Katal. parapijos. <i>J.</i>	23
? <i>Šatrijos Ragana</i>	28
Įvairios žinios.	29
<p style="margin-left: 2em;">Iš Viekšnių. Iš Akmenės. Iš Laižavos. Vadokliai. Joniškėlio. Joniškyje. Raguvos. Raguvelis ir Miežiškių. Rietaviškėjie. Iš Palangos. Iš Tirkšlių Iš Linkavos. Iš Viekšnių. Iš Lai- žavos Krata Laižavoj'. Petropilė Petropilė. Iš Tifliso. Kunigų permainos Kauno Vyskupijoje. Iš Endriejavo. Iš Tirkšlių. Iš Raseinių. Iš Šiaulių Iš Vilniaus. Iš Kauno. Iš Rietavo. Iš Liepojaus. Iš Varnių. Iš Girdiškės Iš Vilniaus. Iš Seinų. Iš Kauno. Iš Petropilės. Iš Vilkijos. Iš Veliuonos. Iš Pane- munėlio. Iš Veviržėnų. Vilniuje. Rietave. Iš Petrapilės Blaivybe Kauno gub.</p>	
Senoviška Daina. <i>R. M.</i>	59
Atviras laiškas p. Margaliui.	61
Atsakymai.	61

Bedieviai žmonių piktintojai kam jie tarnauja?

Sumaskolinimui; nes jam kelią taiso. Jie patys sąprotauja tėvynei tarnauja ir jos geriausieji sunęs ėsą. Tiesa, reikia pripažinti, kad ant moksliškos dirvos jie daug dėl tėvynės padaro: išduoda laikraščius, knygas. Bet gailu, kad mūsų broliai lietuviai, atmetę visą tradiciją, vienkart atmeta ir katalikišką Tikėjimą, kurį pagaliaus skaito . . . už vieną iš didžiųjų nelaimių, slėgiančių Lietuvą. Todėl savo raštuose išjuokia tikėjimo tiesas ir Bažnyčios mokslą, dergia ir biaužioja kunigus ir t. t. (Varpas, Ukinikas, Naujienos). (Numanome, dėlko ant kunigų užpuldinėja, nes žmonės, paliovē lankoti kunigus, ir tą mokslą, kurį jie skelbia, ims niekinti. Jukgi kiekvienas mokslas tada tik tėra brangus ir malonus, kada jį girdžiame iš privengiamos ir mylimos ypotos lūpų.) Bet Tikėjimo pagriovimas-vodingas kiekvienam žmogui, o ypač Lietuviiui ir tai dėl jo politikiško padėjimo. — Visi tai žino ir mato, kaip maskoliai yra įnirtę Lietuvius sumaskolinti ir kokius tinklus, spąstus ir pinklius, tam tikslui derančius, jie užspendė (užtaisė). Katalikus prie pravoslavijos vilioja, siūlydami jiems žemiškas gėrybes, arba jąs atimdami, jei tie nenori jų klausyti. Kiek katalikų paliko be vietos, be duonos kasnelio už tai, kad savo tikėjimo nenorėjo išsižadėti! Kiti, kuriems valsčiaus raštininko, uredninko, asesoriaus ir t. t. vieta buvo brangesnė už sąžinės ramumą ir dušios išganymą, priėmė pravoslaviją. Maskoliai kiša žmonėms pravoslaviją dėlto, kad ji — geriausias sumaskolintojis: gal kas, pravoslaviją priėmęs, dar save neskaito už ruskį, bet jo vaikai be abejonės tai darys ir daro. — Bet pakol žmonės myli savo tikėjimą, maskoliams nesiveda: mažai tikėjime atšalusių arba jo išsižadėjusių — mažai ir apostatų. Prie tikėjimo žmonės paprastai atšala, morališkai sugezdami ir doros nustodami, ypač dėl šitų dviejų priežasčių: 1. Abinusi yra įtekmė (veiksmė) tikėjimo ir jo pildymo. Psychologai sako, kad kožnas darbas išspaudžia tarsi žymę (arba pečietį) ant žmogaus dušios; iš to gema papratimas arba lengvumas (habitus) tą darbą dirbti, atkartoti; tą papratimą seka pamėgimas mokslo, kurs prie to darbo ragina. Kas užlaiko tikėjimo įstatymus

prisakymus), juo yra prie jo prisirišęs. Lygiai, kas tikėjimo prisakymus laužo, neapkenčia jo: ne tik kitų akyse, bet ir savo, žmogus nori išveizėti teisiu: nesutartis tarp gyvenimo ir sąžinės kiekvienam nemaloni ir sunki. Norėdami pamesti sąžinės neramumą, kurs kyla iš tos nesutarties, žmonės išsižada savo tikėjimo, arba jį permaino į kitą. Iš darbų teisingiausiai galima spręsti apie tikėjimo didumą, lygiai kaip iš tikėjimo galima atspėti žmogaus darbus. Teip tai tikėjimo nepildymas veda prie atšalimo ir abejojimo tikėjime. 2. Psichologų darodyta, kad žmogus, kurs nustojo doros, silpnas yra kovoje (karėje) su pagundomis. Kuno reikalai (pas) tokio žmogaus augščiaus statomi už dušios siekius. „Kas pildo grieką yra jo vergas“ (šv. Jok.) Sunkiausia tai vergystė: gelžiniais raišoja žmogų. (š. Aug.) Pravoslavija daugel turi pagundų, masinimų dėl katalikų: uredninko, raštininko, učitelio, asesoriaus ir t. t. lengvios duonos (kaip žmonės sako, nes arti nereikia), budamas kataliku negausi valgyti. Todėl iš atžvilgio į duonos užsidirbimo lengvumą Rusijoje pravoslavija geresnis tikėjimas už katalikiškąjį. Pravoslaviją priimantis tankiausiai tiktai tą prieš akis turi. Dėlto tik gyvas tikėjimas ir morališkumas apsaugoja katalikus nuo pravoslavijos ir susimaskolinimo. Įkalbėti katalikams ir darodyti, kad pravoslavija dėl dušios išganymo geresnė už katalikystę maskoliai nepasityki: pagaliaus ir jie patys toli nevysi teskaito savo tikėjimą už geriausią.*)

Dėlto maskoliai išrado ir vartoja naują (pas krikščionių negirdėtą) būdą arba spasabą pervertimui katalikų į pravoslaunus: morališką (dorišką) sugadinimą. Paveizdėkime, kaip tą pragarinį darbą dirba pradinės maskolių mokyklos

*) Tame dalyke daugumas pravoslaunų sutaria su protestantais, religiškąjį indiferentizmą (abejingumą) išpažįstančiais. (Protestantai) sako: dėl dušios išganymo visi tikėjimai geri, tik mūsų (protestantų) lengvesnis už kitus, ypač už katalikų: nereikia pasninkautų, spaviednies eitu, gerus darbus pildytų. Tiesa, nedaug tereikia, kad buti geru protestantu: nedieldienų nuėjai į kirke, truputį pagiedojei, pamokslą prieš katalikus išklausei, daugiaus nieko; per visą savaitę (nedėle) nei tau reikės poterio, pasninko, nei nusidėjimų (griekų) saugotis. Už tat protestantus ir atversti tegalima tik darodant, perkalbant, kad vienas tėra ir tegali buti tikras ir geras tikėjimas).

(narodn. školy). Učitelis, lekcijoms pasibaigus, liepia dviem ar trimis mergaitėms pasilikti kliasą iššluoti (tarsi tai ne tarno darbas). Mergaitėms bešluojant ateina učitelis, atneša joms cukierkų, glosto jas, ima už pagurklio (pasmakrio), už kaklo . . . gyria jas, kartais užveda kalbą apie moterystės stoną. — Ant rytojaus kitos mergaitės pasilieka kliasoj, su kuriomis učitelis teipat daro! Tos, kur pirmiaus šlavė kliasoj susėjusios, klausia vakarykščiai šlavusiųjų, ką su jomis učitelis darė. Toms nuraudus, drąsesnios priduria, kad jas učitelis pabučiavo. Tās mergaičių kalbas išgirsta vaikai, daug drąsesni ir išdykesni už jas . . . Prasi-deda romansas . . . Namon eidami, vaikai draugiai su mergaitėms, erzina jas, šneka vis apie tai, ką dabar učitelis su šlavėjoms daro; išsiskirsčius į burelius drąsesniejie ir rankoms duoda valią. — Nežinau, ar visur taip yra. Rasit kitur učiteliai kitoniškus budus vartoja mūsų kudikius iš doros kelio išvesti. Girdėjau išmintingus žmones šnekant, kad učiteliai turį paslaptinius parėdymus (instrukcijas), tam tikslui iš augščiaus nuo savo vyriausybės, bet ne visi, tik tie, ant kurių vyriausybė gali užsititikėti. — Kaip pelai ir išbaros atsiskiria nuo grynų javų, teip blogi Katalikai atkrinta nuo savo tikėjimo, jei to reikalauja jo žemiškas būvis. Katalikai yra spaudžiami ir skriaudžiami: tik meilė ir prisirišimas prie savo tikėjimo teapgina juos nuo pravoslavijos. Kuo daugiau blogų katalikų, tuo labiau didinsis pravoslavija, tuo šarčiau eis pirmyn sumaskolinimas.*)

Ugi bedievystė, griaudama tikėjimą ir doriškumą, prie ko veda žmones? Galima atsakyti, kad galų gale, jei ne visus, tai daugybę priveda prie maskolystės. Pravoslavija ir maskolybė — galas lietuvių — bedievių darbo. — Užtai daug geriaus padarytų lietuviai, kurie ant nelaimės nustojo tikėjimo, jei paliovę išjuokti tikėjimą ir Bažnyčią, užsiimtų agitacija, išbudinimu lietuviškos dvasios tarp lietuvių. — Neprašome jų, kad tikėjimo

*) Minėtinas Vysk. Valančiaus atsakymas Vilniaus jeneralgubern. Muravjovui ant jo gyrimos, kad pravoslavija didinas iš katalikų, tikėjimo: — Jūsų tikėjimas (v. Val. žodžiai) didinas, o mūsų, katalikų, taisos, čystijas nuo blogų katalikų.

dalykais užsiimtų, nes jį mažai tepažindami*) tik kliaudes ir apsirikimus tegalės sėti.

— Duokite, bedieviai, pakajų Bažnyčiai ir katalikų tikėjimui; jei jums gerai bukite sau bedieviais (nors aš kaip tikis, linkėju jums atsivertimo), bet mūsų žmonelėms nenorėkite tos gėrybės suteikti.

Garsiausias XVIII amžiaus bedievis Voltaire savo draugui, kurs gyrės jau persitikrinęs esąs, kad nėra dušios, pragaro ir tt., šaip atsakė: Laimingas esi kad daėjai, man dar toli gražu iki to. — Ką darysite, bedieviai, jei gyvenę be Dievo, po smerčio rasite ir dangų ir pragarą! Atentis gyvenimas — baisi ir tamsi paslaptis dėl jų. Štai pirmoji bedievytės gėrybė!

II.

Ką rašė Tertulijonas į savo laiko pagonis apie katalikišką tikėjimą: „Hoc solum quaerit, ne ignorata damnetur — to tik geidžia (katal. tikėjimas) kad nebutų apkaltintas dar nepažintas“ tai ir šendieną galima į bedievius tarti — Katalikų tikėjimas nebijo šviesos. Mokslo vyrai, istorikai, teologai sako, kad pirmųjų amžių erezijos, o paskesniųjų bedievytė išėjo katalikų tikėjimo mokslui, kaip mokslui, ant naudos; per erezijas ir bedievių užmetinėjimus daug klausymų tamsių, arba dar nepakeltų išsiaiškino.***) Iki šio laiko nebuvo to klausymo, to artikulo, tos tikėjimo tiesos, ant kurios nebutų šimtą kartų užpildinėta, daugybės užmetinėjimų išmislyta, vienok vis buvo ir yra garsūs mokslinčiai, kurie tvirtai tiki, eina spaviednies etc.

Drąsiai užprašome bedievius tyrinėti kat. Bažnyčios mokslą, ką sakau: užprašome — reikalaujame pildyti tą juridišką įstatymą: audiatur et altera pars — tegu bus ir antra šalis išklaudyta. Pažinote užmetinėjimus prieš kat.

*) Kaip tai iš jų raštų pasirodo: 100 dienų atlaidų supranta — 100 griekių atleidimą. Jei supranta gerai, tai kamgi perkreipė savo nuomonę ir piktina žmones meluodami.

***) Skurdu tiktai, kad daug dušių erezijos ir bedievytė pražudė pragare.

mokslą, pažinkite ir atsakymus ant jų. Hoc solum quaerit ne ignorata. . . .

Didis masonų magistras 18 šimt. Anglijoj, kad geriaus ir sugebiaus galėtų kariauti su katal. tikėjimu, rupinos jį pažinti, skaitė katal. rašytojų, teologų knygas. Pažinęs B-čios mokslą atsivertė. Kitas garsus anglas Gladstone (? R.) buvo užmanęs Popiežių Pius IX į protestantą perdirbti, bet laimingas: — šv. Tėvas jį apšvietė ir padarė kataliku.

Anot Tertulijono anima naturaliter christiana, neduoda žmogui ramumo dėl jo posmertinės bausmės. Žmonės pirm Kristaus atėjimo patį rupinos išrišti klausymą apie busentį gyvenimą, bedieviai po Kristaus, atmetę Jo mokslą, jieško naujų darodymų, naujų davadų prieš jį, nes tų, kuriuos turi, negana; tuotarpu žmogaus širdis iš prigimimo palinkusi prie išpažinimo krikščioniško mokslo: anima naturaliter christiana. Tai rodo Tolstojaus istorija. Tas garsus filozofas, nustojęs tikėjimo, tris kartus kėsėjos galą sau pasidaryti (Išpažintis — Ispovied' Tolst.) nes, jei nėra nemirštančios dušios, nėra kito gyvenimo po smerčio, pagal jo nuomonės, nevert ant žemės gyventi, kur tiek vargų ir nelaimių. Girdi, negalima permąnyti, dėlko žmogus čia gyvena, jei jis negyves amžinai po smerčio. Tolstojus, idant išeiti iš tų tamsybių ir to smerties šešėlio, kreipės prie garsiausių filozofų ir jieškojo pas jų apšvietimo. Jo galvoje, lyg kokiame varinėje (katile) pervirė teorijos Kanto, Schopenhauer'io, Fichtes, Schelingo, Spencer'io, Hobes'o Hame'o ir k., bet ramybės nedavė: neišblaškė tamsybių ir abejojimų, neužteko prakilnam Tolstojaus protui. Augštoms dušioms neužtenka dialektiškų suktybių ir teoretiškų filozofų skrajojimų. Tik paprastiems žmonelėms (kokių daugybė), girdžiant filozofus, rodos, kad jie padangėmis lakioja ir žvaigždes nuo dangaus su liežuviu renka. — Tolstojus pas filozofų neradęs didžiausių klausimų išrišimo (apie busentį gyvenimą), kurie jį žudė, gryžo prie Kristaus, kurį tuokart skaitė už filozofą; pradėjo šv. Raštą skaityti ir atsivertė, įtikėjo

į Kristų, bet atsitraukęs nuo Bažnyčios, tapo ereziarcha*). — Abejojimas tikėjime gema iš jo nežinojimo. Tankiai mokyti vyrai, kurie svietišką mokslą didelį įgijo, tikėjimo dalykus žino tik kaip per kelmus tesupranta. Virchov, toks mokytas vyras ir į Dievą tikis, veizėkime, ką jis rašo: „Astronomijos mokslas teip toli nuėjo, juog turime įliauti tikėję į dangų teip, kaip krikščionys tiki. Matyk per teleskopus negalima užmatyti dangiškų kūnų (žvaigždžių) galą, todėl dangus, Dievo ir šventųjų vieta nėra tenai tarp žvaigždžių, bet kur kitur. Kas galėjo tikėtis, kad Virchovas žiurėdamas į toleskopą dangaus jieško?

Krikščioniškas mokslas neužiima tais klausymais: kur dangus, pragaras arba čysčius, ir ant jų neatsako. Šv. Augustinas rašo: neklausk, kur pragaras, tik rupinkis, kad į jį nepakliutumei; jei užsipelnysi, nebijok, rasi kelią. Tiesa, žmonės, prie Dievo šaukdames, kelia akis ir rankas augštin, bet tą paprotį pagimdė žvaigždėto dangaus gražumas, o ne krikščioniškas mokslas, nes rankas augštin keldavo ir Romėnai pirm Kristaus.

III.

Kad tikėti reikia dar geros minties arba valios. Tegu neuždės J. Kristaus mokslas, nei jokių priedermių ir nebaugis atakymu po smerčio už jų nepildymą, su žvake reikėtų jieškoti to mokslo priešų. Anot Vokiečių; „žmogus daug gali, jis gal viską, reikia tik kad norėtų“, nu jo noro priguli tikėti ir netikėti; gali sau ką įkalbėti. Lenkai sako: nuo ginčo nėra vaisto**). Gudriausi privadžiojimai nieko nepa-

*) Šv. Augustinas jaunystėje buvo netikėliu, vedė blogą gyvenimą, abejojo, atsivertęs į katalikus, tapo B-čios daktaru, mokytoju. Tolstojaus pradžia vienoki su šv. Augustinu, kodėl kitoniškas galas?

1) Šv. Augustiną atvertė šventasis, šv. Ambroziejus.

2) Šv. Augustinas matė ir dvasiškus ir svietiškus gyvenant pagal Jezaus Kristaus mokslą. — Tolstojus, regėdamas nesutartį tarp gyvenimo ir mokslo pravoslaunos cerkvės, tapo bedieviu (Ispovied¹) ir paskui negalėjo grysti į tą bažnyčią, kurią skaitė už numirusią, užšalusią, o kitų bažnyčių jis nepažino.

***) na upor niema lekarstwa.

gebės. Publiškos disputos niekumet neatvertė pačių disputuojančių*). Gėda pergalėtam; dar didesnė būtų gėda prisipažinti, „prakišau“, sekant priešo nuomonę. Liuteris kelisysk prakišo ant dispūtų, o ar atsivertė**). Daug tokių paveikslų paduoda bažnytinė istorija ir kasdieninis gyvenimas. Paimsime vieną (iš kasdieninio gyvenimo). A. a. kun. Skardis, nuvažiavęs už gimnazijos kapelioną, rado bemenk visus mokytinius ir mokytines bedieviais po pusantrų metų iš ten išvažiuodamas paliko daugybę jau tikinčių***) netik mokintinius, bet ir universiteto studentus.

Jauzdamas savo disputariškas išgales, (kun. Skardis) iš Charkovos į Peterburką pagryžęs (1898), užvedė disputas apie tikėjimą su studentais ir mokytiniais. Bėt čia tokių vaisių nelaimėjo, kaip Charkove. Ten rado jaunumenę suklydusią, bet morališkai sveiką. Apie kun. Skardžio disputas Peterburke teip girdėjau pasakojant: savo priešą suspeis (kn. Sk.) į kampa, priskverbs, jo paties žodžiais, krikščionišką tiesą darodys (argumentum od hominem) —

*) Iš šalies klausantieji gali persvirti į stipresnio disputaatoriaus pusę.

***) Ypatingą to žmogaus būdą, ginčą ir atkaklumą parodo šitie jo žodžiai: Jei popiežius daleis kunigams vesti vieną pačią, tai aš daleisiu dvi ant sykiu, (Tischenreden).

***) Kun. Skardis su mokintiniais ir studentais sueidavo savo namuose. Studentams uždavus kokį nors klausimą, kun. Skardis parodydavęs, iš kokios knygos priešas galėjo tą klausimą paimti, paskui iš kitos knygos perskaitydavęs ant to klausymo atsakymą, ir išaiškindavęs, papildydavęs. Tokia eilia disputavodavo ne studentai su kun. Skardžiu, bet filozofai — bedieviai su katal. teologais, kn. Skardis tik padėdavo, tarsi teisdariu (rezultato disputo), kurių pergalė budavo. Studentai, privesti prie šaltinio, iš kurio pasėmė savo išmintį prieš katal. mokslą, perdaug nesiginčydavo, nesibardavo, negindavo bedieviškų išmislų. Kaip ant delno parodyta, kad tie užklausymai ne jų proto vaisiai, ne jų pagimdyti, nesunku tad jų išsižadėti. Girdėjau vieną vaikina gyriantis, kad jis ruošas tik šventą dieną miestelyj, kur žmonės mato, dėl panaberijos. Ir Ckarchuvos studentai buvo bedieviais dėl pasigrožavimo, su savo išmintimi pasigyrimo; girdi, šią gadyne mokslas teip augštai iškilo ir žmonės teip išgudrėjo, juog tik kvailiai tegali tikėti. Iš fantazijos Chark studentai buvo bedieviais, nes nebuvo teip morališkai sugedę, kaip Peterburke.

tuokart jis užsigins savo žodžių, sakys jų nesakes, steigsis perkreipti jų prasmę. Daėjo iki to, kad reikėjo užsirašyti disputatoriaus žodžius. Tik tokia eilia budavo galima bus disputą pabaigti. Kun. Skardžio pargalėtas, priešas vietoj sutikti su juo, paprastai tardavo: Tamsta iškalbingesnis, geriaus dialektiką žinai, todėl mane nuveikei, bet tai dar nerodo, kad turėtumei tiesą. —

Ir į ačių bedievių (kurie rimtesni) akyse bedievystė turbuti yra labai abejinga. Pozitiviškų darodymų, kad tai netiesa, ką Bažnyčios mokslas sako, nėra. Duokime: kuo darodinės, kad nesą dušios ar peklos. Datyrimas (observacija) čia nieka nereiškia: dušia yra dvasia: jos negalima nei per žiuronus matyti, nei peiliu užgriebti. („Bedievems to ir gana, kad jau į tą pamatinią krikšč. mokslo tiesą netikėti) aname sviete nieks iš gyvųjų dar nebuvo, dėlto iš datyrimo negali žinoti ar ten yra pekla, ar ne. Gal sakys bedieviai kad protas tai jiems rodo, bet kuo jie darodys, kad jų protas geresnis už kitų (žmonių), jug nestoka mokytų vyrų, galvočių pirm ir po Kristaus, kurie darodinėjo tas tresas protu. Sokrates, Cicero, ir t. t. Krikščioniški filozofai, krikščioniškas mokslas turi liudijimą (Šv. Raštą) savo pusėje, bet ir prota ir tikėjimą visų tautų, visų amžių. Rimtesniems bedieviams negana sakyti nėra dušios, ne pasiremiant ant šiokio tokio pamato. To pamato stačiai rasti negalimą, tik pakeliant įvairius klausymus prieš tikėjimą. „Jei krikščionis ant tų klausimų atsakys, tai nieko pikto: nevysi juos atsakant (kaip tankiai ir yra) girdės. Jei neatsakys, tai ben tiesos šešelį mūsų pusėj paliks — teip sąprotauja: to tankiai gana, kad nevieną lengvatikį suklaudyti, į bedievystę patraukti. — Šit' kaip bedieviai kartais darodinėja, kad dušios nėra: dušia-protinga: iš kur tad bepročiai, kvailiai, ir tt. Todėl nėra dušios; ne dušia mislija, bet smagenis. — Atsakymas: dušia-protinga, bet pakol suvienyta su žmogaus kunu, negali mislyti be smagenių, lygiai kaip negali gyventi kuniškai, justi . . . be kuno, regėti blakių ir tt. Tam Dievas davė žmogui smagenis, kad mislytų su smagenimis, o ne be jų: — tai Dievo surėdymas. Smagenis tai dušios įrankis lygiai, kaip kirvis dailydės. Juo geresnis įrankis (įnagė, pataisymas) juo geresnis ir

darbas. Beprotis dėlto beprotis, kad jo smagenis pažeistos, pagadintos. Jis neturi tam tikros įmagės, kad mislytų. Iš to, kad bepročiai neturi sveikų smagenų, negalima išvesti, kad jie dušios neturėtų. Dušia pakol kune apsi-reikšti gali tik per kūną; lygu kokia kuno dalis nesveika, ir dušios gyvenimas (apsireiškimas) nėra, kaip reikiant. — Mislėja žmogaus dušia su smagenimis, bet nevieni smagenis. Smagenis yra kuniškas (materijališkas) daiktas todėl jį (veiksmas) darbas negali įvykti be kuno, pereiti kuno ribas. Jei (kad) vienos smagenis mislytų, žmogus galėtų mislyti tik apie tai, kas į smagenis šiokiu ar tokiu būtų tuo žygiu, kada mislija per akis, ausis, etc. išmygta. Tuotarpu mūsų mislįs akies mirksniyje aplekia visą svieta, (Mislis laksto, o smagenis ant vietos; jei mislis yra atsiskyrusi smagenų dalele (notei nekurių šaip pastijančių) tai kokiū budu ta dalele be vielų, be tam tikrų pataisymų greičiaus už elektrą aplekia visą svieta? Kas par galybė biednoj žmogaus galvoj užslėpta? Tikinčiam nei kokie dyvai. Stebimes ir negalime nupaistyti, kas tai, per syla-éketra, nes ji kuniška (materijališka); bet dvasios galybei nėra ko stebėtis: dvasia nepalyginant galingesnė už kuną (materiją), daug dalykų, kurių nežinojome, neda-tyrėme dasimislijame, kelias tiesas (žinias) suvedame prie vienos, vienoj atrandame naujas, iš pradžios paslėptas. — Mislis tai dvasios darbas; mislis yra lygiai dvasiška, kaip ir dušia, kuri ją pagimdo.

Aluskis.

Leono XIII. Jubiliejaus atbalsiai.

Kiek teko girdėti, po visą Žemaičių vyskupiją Popiežiaus Leono XIII 25 metų Popiežiavimo jubiliejų apvaikščiota su didžia iškilme ir maldingumu. Per kelias dienas katalikai-žemaičiai pludo į savo parapijų bažnyčios karštai už šventąjį Tėvą melstis ir gerai spaviedotis. 1 rugsėjo dienoje maž kas iškentė į bažnyčią neėjęs ir š. Komunijos nepriėmęs (jei to nebuvo kelioms dienoms ankščiau padaręs), jeibent tik namsargiai. Bažnyčiose žmonių-buvo

minios, kaip ant pačių didžiausių atlaidu. Nekuriose bažnyčiose Leono XIII paveikslas matomojoje vietoje pastatytas buvo apkaišytas ir degančiomis žvakėmis apšviestas. Sakytojai steigėsi, kiek galėdami, išgirti Leono XIII paprastus proto ir dorybių privalumus, įkvėpti klausytojų širdėms meilę ir prisirišimą prie šventojo Tėvo, bet ir turėjo tiesą, nes kasgi Leonas XIII? Jug Leonas tai šv. Katalikiškos Bažnyčios Galva, tai Kristaus avelių augščiausias Piemuo, Išganytojaus vietinikas, šv. Petro įpėdinis. Leonas tai visų mūsų katalikų, šventasis Tėvas, Leonas tai-Popiežius! Leono XIII gyvenimo aprašinėtojai netik augština ir garbina jį, kaip didžiąsą filozofą, teologą, politiką, bet tiesiog stato jį gret pačių garsiausiųjų Popiežių, kuomet nors Bažnyčią valdžiusių gret š. Leono Didžiojo, š. Gregorijaus VII, Bonifacijaus VIII, Inokentų... o jo raštus išskaitydami sako jį teipat giliai rašant kaip šv. Augustinas, teipat gražiai, kaip šv. Jonas Auksaburnis, teipat saldžiai kaip š. Alfonsas Ligorijus ir tt. Nieko neminint apie įvairiuose kraštuose per Leono rupestį Bažnyčios prasiplėtimą, paminėsiu tik tai, juog jam popiežiaujant, uždėta

- 13 naujų arcivyskupijų
- 17 vyskupijų į arcivyskupijas pakelta
- 97 naujų vyskupijų.
- 2 abbacijos
- 2 apaštališkos delegatūros
- 46 apaštališki vikarijatai
- 10 vikarijatų iš prefektūrų perdirbtų
- 26 naujos prefektūros

viso labo 218 naujų sostaviečių uždėta Leono laikuose. Žemaičių Vyskupas savo rašte sako, kad Leonas tai tikra „Šviesa iš dangaus“ („Lumen de coelo“) anot senos pranašytės. O kasgi čia per pranašystę, apie kurią Vyskupas paminavojo? Viduriniuose amžiuose viename klištoriuje tapo atrastas rankraštis, kuriame padėtas keliuose žodžiuose trumpas pranašavimas apie kiekvieną popiežių, pradedant nuo Celestino II, mirusio 1144 m. „iki pat Sudo dienos(!?) Pranašystė pirašoma šventam Malachijai, arcivyskupui

Irlandijoje, mirusiam 1148 m. Neminėsiu tos pranašystės apie buvusius popiežius, bet tik apie busimuosius po Leono Štai ji:

- 1) ignis ardens — deganti ugnis.
- 2) religio depopulata — tikėjimas išnaikintas
3. fides intrepida — tikėjimas nepajudinamas
4. Pastor angelicus — anioliškas piemuo.
5. Pastor et nauta — piemuo ir keleivis(?) ant vandens
6. flos florum — žiedas ant žiedų.
7. de medietate lunae — iš mėnesio vidurio.
8. de labore solis — nuo saulės darbo
9. Gloria olivae — alyvos garbė

Iš praėjusių pranašysčių labiausiai išsipildė ant Pijaus VI: pereginus apostolicus — apaštališkas keleivis, nes iš Rymo išgintas Valencijoje mirė; ant Pijaus IX Crux de cruce — kryžius nuo kryžiaus, nes ištiesų, daug vargo, ir apie Leono XIII lumen decoelo — šviesa iš dangaus.

Nors, žinoma, tą pranašystę negalima už didį daiktą laikyti nei labai jai tikėti, nes kritikai arba tyrinėtojai išrodė, juog tos pranašystės suvis nė šv. Malachijo, bet kito kokio nors zokaniko daug vėliaus gyvenusio, ir pačios pranašystės, apie tuos popiežius, kurie pirm to laiko, kada tas zokanikas gyveno, labai gerai atitinka, o apie tuos, kurie po to zokaniko mirimo popiežiavo, suvis daug sykių neatitinka, pranašavimas apie vieną geriaus pritiktų kartais suvis kitam. Bet kas pranašaujama apie Leoną tai čia maž daug tiesa: žodžiai „lumen de coelo — šviesa iš dangaus“ jam labai pritinka, nes Leonas tai iš tikrųjų didis popiežius, kurį žvaigždei galima prilyginti, o 2) tai ir jo herbas yra žvaigždė su spinduliais.

Nereikia apie tai ir minėti, juogiai katalikiškoji Bažnyčia tą pranašystę teipat už nieką skaito, nes kas gali žinoti, kuomet ateis ta Sudo dieną, apie kurią pats Išganytojas pasakė: „O apie dieną aną, arba valandą, nei vienas nežino, nei aniolai danguje nei sunus, tiktai Tėvas“ Mork. 13, 32, teip teipat niekas nežino, kiek popiežių bus iki Dievo Sudo. Mums to užtenka ant pasilinksminimo žinoti,

juog katalikiškos Bažnyčios ir pragaro vartai nepergalės,“ kaip tai pats Bažnyčios Uždėtojis, V. Jezus prižadėjo. Nors vėl pagryžtų Nerono laikai, ir Bažnyčia būtų net dar baisniai persekiojama, — Pragaro vartai nepergalės jos,“ o mes, Lietuviai — Katalikai, teipat tvirtai Petro aldijoj laikysmės, kad niekas mūsų nepražudytų!

Melskimės už mūsų Popiežių Leoną!

Fuori della sacrestia.

„Fuori della sacrestia — išeikite iš zokrastijos“
 Leono XIII žodžiai į Italų ir Prancuzų kunigus. Saugokimės, Lietuviai, kad apie mus koks satyrikas (šydorius) nepasakytų, kaip prancuzas Bourget pasakė apie Rusų tautą: suvyto ir pradėjo puti nepražydėjusi, t. y. krinta į bedievystę neištvirkusi civilizacijoj. Moksliskai ir kultūriškai žemai tebstovime, mūsų rašliava vos iš kevalo ritas, o jau turime gintis nuo bedievybės ir su ją kariauti. Raštuose paklydimą sėjančių daug, bet ginančių tikėjimą — mažai, permažai ikišiol, Kas bus, jei žmonės bedieviškus raštus ims skaityti? Kokius raštus skaitys, toks bus ir tikėjimas. Jau dabar nekuriuose parapijose yra plačiai skaitomi bedieviški raštai: tad nedyvai, kad bedievystė, socializmas ir kiti tam pavėdus daigtai tenai platinas. (Pats žinau tokių bedievių perejunų-siuvėjų, kurie kiemas nuo kiemo eidami, suvadžioja žmones: tyčiojas iš Bažnyčios apeigų, pasnikų, maldų, brostvių ir tt.) Jei to uenorime, duokime žmonėms geras knygas, traukime jas iš Prūsų ir platinkime po žmones, arba nors prikalbinėkime, kad patįs parsigabentų, parodykime kokias; žmonės klauso: aš pats datyriau. Žmonės patįs neturi laiko apie tokius daiktus mislyti, amžių dieną jiems nei į galvą neateina, kokią knygelę įsitaisyti, pakol kas jiems neatneš ir neįbruks. Kur kelets bedievių, ten pas žmonių galima rasti bedieviškas knygas. Ar žmonės patįs jas parsigabena? Ne, bedieviai pristato. Kodėlgi tikintiems neimti paveikslą nuo bedievių? Tamsybės (šio svieta) sunus gudresni ir paslankesni už šviesybės sunus! — Neplatinantis ir patįs lietuv. knygelių neskaitantis tankiai teip teisinias: bijau

pakliuti, nėra žmonių, ant kurių galėčiau užsitikėti. Ištikiami žmonės labai reikalingi, bet, man regis, jų nėkur netruksta: ir prasčiausioj dirvoj daugiaus kviečių negu kuokalių. Kas išmano ir nori elgtis, kaip reikiant, tas randa ir ištikiamus žmones ir platindamas paojaus neturi. Norintiems nestokoja sumanumo. Jei kuriems truktų, tegu pasiklaus išmanančių. Girdėjau ne nuo vieno, kaip elgtis. Galėčiau ir aš šiokią-tokią rcdą paduoti, bet čia nenoriu rašyti, kad apie mūsų paslaptis nedasižinotų tie, kurie mums gali įkasti. (Parubežiniuose kardunuose yra tam tikros knygos, į kurias užrašinėjamos visokios suktybes ir gudrumai kantrabantnešių, rubežiaus sargams apgauti vartojamos. Kiekv. apicierius tąs knygas su atyda turi perskaityti). Bukime gudrus, it žalčiai, kad ir tą ligą neįkristi, kuri vadinas-dolce far niente—malonu nieko nedirbti; rankas sudėję nesėdėkim: bedieviai nesnaudžia; jie mūsų nelaukia, kada teiksimes susiprasti. Fuori della sacrestia! ar nelaikas butų ir mūsų kunigams, tuos Leono žodžius išgirdus, salip sakyklos ir spaviednyčios pradėti darbuotis apie tikėjimišką žmonių apšvietimą. Kad šv. Povilas dabar, mūsų laikuose, J. Kristaus mokslą apsakinėtų, tai, be abejonės, ir jis katalikišką laikraštį uždėtų. Šendien laikraštis, jei tik jis yra geras, tai sakytojas. Homiletos sako, dvasišką iškalbą dėlto kituose kraštuose nupuolus, juog laikraščiai teip didžią sylą įgavo. Laikraščiai paėmė į savo rankas visumenės balsą. Jelenskis, Rola's redaktorius ar nesuvaldo Bursche ir kitų. Parubežiniai čia bartini: jiems lengviaus, kaip tolimesniems, tuotarpu kartais nežino kokios geros knygos ir laikraščiai užrubežyj išeina, o žmonės, tuotarpu, ne persergiami ir neaprupinami, geria nuodus prieš tikėjimą. Iš knygų žino, kad Nojus, perdidelę arką pasidirbęs-but' jam užtekę ir mažesnės (Jurbarkiškiai). Platinkime tad knygas, kurios aiškina Tikėjimą ir jo tiesas gina. Bet kame jos? iš kur jas gauti? Dvasiškos įtalpos mūsų kalboje teturime tik katekizmelių (ir tai dar gero nėra.) O bedieviškų knygų, daugiausiai Amerikoj išleidžiamųjų, originališkų ir vertimų gan daug; daug ten įvairių žinių iš gamtos ir istorijos (kartais ir klaidingų, jei bedieviams

to reikia); savo akimis mačiau gan didelę ir moksliskai sudėtą knygą su pavyzdžiais gyvulių (vertimas iš angliško, autoriaus neatmenu).

. . . Tokias knygas žmonės labai mėgsta skaityti: girdi, perskaitęs tokią knygą, galėsi ant susirinkimų (vestuvių, laidotuvių) prie špitoles, lig mišioms neprasidėjus, pasakoti, o visi klausysis lupas paleidę. Bet tokių knygų skaitymas labai silpnina tikėjimą. Štai pavyzdys: Vienas pasakoja: Tukstančių tukstančiai metų praslinko, pakol gyvuliai išsiskaidė į sauskyrius burius . . . Iš šalies klausantis žmogelis pertraukia pasakoriaus kalbą: iš kur tie tukstančių tukstančiai metų? jūg kunigai sako nuo svieto sutvėrimo 4 tukstančiai iki Kristaus, o po Kristaus išėjo apie du tukstančiu — tai viso labo bus tik 6 tukstančiai. Pasakorius ant to atsako, kad jis tokias knygas skaitęs, kurios moka ir šv. Raštą neteip suprasti ir aiškinti, kaip kunigai. Kitąsyk, sako, jei norėsite ir apie tai papasakosiu . . .

. . . Tokia pašneka jau į žmonių širdis įmeta tikėjimiško abejojimo kibirkštį. Skaitęs bedieviškus raštus gal dar tebtiki — iš papratimo: pati, vaikai tebtiki; atėjęs į bažnyčia susitinka su pažįstamais: visi jį pirštais nubadytų, gal kas dar ir kvailium išvadintų, jei apsiskelbtų netikeliu esąs; rasit dar norėtų tikėti, bet tos knygos jo tikėjimą atšaldė ir iš širdies išplėšė: kuo jis jį beatgaus? — Kad gautų katalikiškų knygų pasiskaityti! Bet kame jos (lietuviškoj kalboje)? Viena kartą patariau savo pažįstamui, kurs man pasakojo apie skaitančius bedieviškas knygas, kad jis jiems katalikiškas įbruktų, bet šis atsakė tokių neturįs, prašė, kad aš jam pasakyčiau, kokios tos knygos, kaip jų vardai. — Ant mano nelaimės ir užgėdinimo negalėjau: toli nuo Prūsų gyvenu — mažai musąją rašliavą tepažįstų. Meldžiamieji sargiečiai, jei žinotute, kokias apoliogiškas knygas mūsų kalboje, T. Sarge praneškite apie jas, ne syki, bet kelis kartus, ne viename tiktai numaryje (nes ne kiekvieną galima gauti), bet daug sykių geresniašias apgarsinkite.

II.

Reikia mums, broliai, ant kito šono verstis: pamesti tinginį ir formalizmą — *periculum in mora*; nežiurėkime, kad šendieną dar gerai.*) Nepasijusime, kaip bus parvėlu Pykstame ant lenkų, kad jie lietuvišką kalbą pamindami, XVI šimt. protestantizmui davė plačiai įsivyrauti Žemaitijoj. Bet mūsų gadynės antilitvomanai (ar lietuvofobai, nežinau kaip juos pavadinti) blogesni ir už XVI šimt. lenkus, kad, regėdami tarp žmonių bedievybę platinantis per prastus raštus, nei piršto nepajudina, kad tikėjimą apginti. Šendieną negana iš sakyklos iškeikti bedievius, socialistus ir t. t. Tuomi jų nepataisysi nei pabauginsi. Jei norime laimėti, kariaukime su bedieveis jų ginklais; jie rašo ir platina savotiškas knygas, ir mes teip darykime. Bukime litvomanais, bet išmintingais ir darbščiais, jei brangi mums tikyba ir tėvynė. Rupinkimės apšviesti žmones katalikiškai, kad nebutų visų vėjų papučiami, į visas puses lankstomi. Dabar dar lengvu tai padaryti, bet kaip pakryps į bedievybę — sunku bus sulaukyti, ir begu suturėsime.

Žmonės mūsų rankose tebėra, — nepaleiskime jų, kad nenusidėtų prieš Dievą ir Istoriją. Istorikai sako, juog Prancuzijoj nebutų anos baisios revoliucijos buvę, jei kunigai (prieš revoliuciją) daugiau būtų darbavęsis ir rupinęsis žmones nuo bedievybės apginti. Nekurie laukia spaudos daleidimo Rosijoj, dėlto nieko nerašo, — bet bereikalo. Reikia tikėtis, kad daleidus spaudą, daugiau atsirastų rašytojų. Bet laukti spaudos negalime: laikas nelaukia, nežiuri ant keno nors ginčo.

Prusuose ir Amerikoj bedieviai nelaukia spaudos daleidimo Rosijoj. (Ant kunigų lietuvių užsienyje gyvenančių, nėra ko tikėtis, nes jų mažai). Ir musiškiei bedieviai eina anų pėdomis. Žmones, raštų išsiilgę, skaito

*) Bet nevisur. Šiauliuose ir apylinkėj seip išplatino bedievystė, juog sunku su ją ir kariauti Čia bedievei jau imas terorizmo. Neperseniai Šiaulių klebono daržines ir tvartus sudegino iš keršto, kam jis juosius iš ambonos iškeikęs. Kas netiki į Dievą, tas nebijo grieko.

kokie tik į rankas pakliuna; tokie tankiausiai yra bedieviški, nes jų daugiau, pigesni, žingeidesni. Girdėjau apie užmanymą sulaikyti bedieviškų raštų į šią pusią traukimą, bet ar tai pasives, nepristačius į tą vietą gerų moksliskų, katalikiškų knygų. Reikia vietą užimti, jei nenori, kad kits čia sėdėtų. — Rasit kas užmes: nevert' žmones pratinti skaityti ir geras knygas, kad įpratę neimtų skaityti blogųjų: tegu sau bus, kaip buvę. Juokingas būtų užmetimas, — nereikalingas ir atsakymas; neatsitiko man tokio girdėti, bet pakėliau jį, nes girdėjau kitą jam panašų: neverta esą mergaičių rašyti mokyti, kad paskiaus vaikinams meilingų raštų nerašinėtu. Atsakau tik ant pirmojo: 1. Gerų raštų skaitymo prastos pusės, jei gali būti, tai tik per accidens, (nes skaitymas pozitiviškai geras daktas.); to bijant, reikėtų šalintis ir nuo sienos, triobos, kad neužgriūtų per accidens. Nesveiko proto žmones kartais teip daro. 2. Naudingiaus ir lengviaus iš kalno apšviesti žmones krikščionišku mokslu, negu paskui bedievių suklaidytus atgauti, į tiesos kelią sugrąžinti. 3. Lengviaus ką patraukti į savo pusę, kol jis tebėra neženo nepatrauktas (neutrališkai): jei bedievybe apnikę žmones, sunku bus nuo jos tamsius tikėjime ginti.

— Jei mes, fratres, nesikišime į žmonių knyginius reikalus, jie gaus ir be mūsų geras ir blogas knygas ir skaitys, kokias jiems tam tikri žmonės už pinigus pristatys, — bet be mūsų tikinčiųjų rupesčio ir žinios tankiausiai gaus bedieviškas. Ar nepraverstų tuos pinigus (perkančių) ir tuos žmones, kurių turime nemažai (pardavėjus lietuviškų knygų) sunaudoti ant gero? Tik truputis rupesčio ir buklumo čia reikalingas. Meskime dulce far niente! Šelpkime T. Sargą pinigais ir raštais! Tegu bus daugiau sądarbinikų, o Sargas iškils augštai! Redaktorius turės ir ko išsirinkti. Tankiai tikro rašytojaus dovana (talentas) guli užkasta. Kartais apdovanota ypata nepasitiki ant savo išgalių. Sako, ką aš čia rašysiu nemokėdamas: tegu rašo kiti. Bet kuo tu, brolau, blogesnis už kitus. Turi gaspadorišką protą ir rašyk, o visi tau dėkavos. Ar nebuvo garsiais ir naudingais rašytojais ir tokie, kurie mokslinčių nelankė.

Prancužų Vevillot'as nei kliasos durų nedasilytėjo, o kokių apoliogetu ir literatu buvo. Jo rašymo budas originališkas (netoks kaip kitų) vienok nevienas, kliasos ėjęs, teip rašyti norėtu. Pradėk tik, bro!au: pats džiangsis ir kitus pradžiuginsi. Italų rašytojas Lotti tik tuokart tepažino, kad jis geras rašytojas, kada vieno redaktorius užprašytas, kuriam buvo atsiuntęs įvairių vietų fotografijas, aprašė tas vietas ir išgirdo meilų apie savo reikalą visu-menės atsišaukimą. Kas daug skaito tam rašymas geriausia pagelba, kad jo galvoj nepasidarytu. košė iš tų įvairių žinių, kurias iš knygų pasėmė. Jug yra tokie žmonės, kurie nors daug skaitė, bet apie nieką negali gerai papasakoti; jie daug žino, bet tų žinių nemoka sunaudoti, į kupetą suvesti, dėlto kad pas jų mažai refleksijos, maž apmąstymo apie tai, ką skaitė; jų žinia it ratai be atsajų: geriaus mažiaus žinoti, bet protą išdirbtą turėti. — Tai galima įgyti rašant, apmastant.

Pavyzdžiu gali buti garsus ispanų filozofas Balmet (skaityk jo gyvenimą), kurs galvą ilgu ploščium suvyniojęs po keletą adynų nesijudindamas iš vietos apmislydavo įvairius filozofiškus ir sociališkus klausymus. Męs patįs ant savęs datyrėmė, kad mums truksta proto išlavinimo: žinios daugiau turime, negu protiškos tvarkos. Ir katekizmą skaitydami, patėmijame, kad bemenk viską, kas ten parašyta, žinome; tuotarpu, kad tą patį pasakyti, reikia prisitaisymo „iš knygos“. Rašykime tad, vyrai, dėl tikybės, tėvynės ir savo naudos.

Aluskis.

Lietuvių išėivystė.

Sulaukus pavasario girdis bemaž kiekvienoje didesnioje gaspadorystėje vaitojimas, kad neužtenka darbininkų, kad ir tie, kurie buvo pasamdyti, pameta žemės darbą ir bėga į miestus, į Kuršią ir Prusus jieškoti „vietos“ t. y. darbo, koks papuls, nes nėjokio amato nemoka.

Ponai ir gaspadoriai, klebonai, o kartais ir jaunieji kunigėliai bara — tankiai ir labai aštriai bara tuos, kurie

eina į miestus ar kitur kur vietos jieškotų, gal ir nebereikalo barasi ir norėtų suturėti tą „išėivystę“, nes iš tikrųjų dabar jau sunku gauti ant laukų darbininką, mokant jiems tiek, kiek žemė atneša pelno.

Bet barimu ligšiol nesusimažino skaitlius tų, kurie pameta savo kraštą. Kaip traukė, taip tebetraukia į miestus Lietuvos sunęs ir dukteris, jieškodami laimės, kurios nerado savo prigimtame kaimelyje. Kur nebuvo seniaus nei vieno lietuvio, k. a. po Kuršo dvarus ir miestelius, dabar rasi tenai nevieną šeimyną, ale kruvas, o po aplinkinius miestus lietuvių skaitlius taip žymiai sukilo, kad bažnyčiose tapo įvesti lietuviški pamokslai ir giesmės, kur prieš kelioliką metų nieko nebuvo lietuviška. —

Miestai iš tiesos didinasi, bet žmonės tankiai ir tenai badauja, nes vietos (darbo) negaudami ir duonos negauna. O „vietą“ mieste neteip lengva rasti. Ant vienos vietos atsiranda kartais po kelias dešimtis norinčiųjų užimti . . . Ir vargsta tie patis varguoliai mieste, kaip vargo po „sodžius“ ant žemės. Ir bara juos ponai ir kiti mieščionys už tai, kad pametė sodžiaus gyvenimą, o atbėgo į miestą. Visur ant jų barasi: ir po miestus ir po kaimus . . . ir tai vis iš gero noro suturėti žmones „ant žemės“ po sodžius ir kaimus — prigimtoje vietelėje.

Gerai tai norai — bet barimu nesuturėsi tos „mados“ palikus savo kraštą, kitur duonos jieškoti. Bėgimas iš tėvynės (emigracija), tai ne mažo vaiko neišmintingas noras, kurį subaręs gali nutildyti. Be priežasties žmogus neapleis savo tėvynės, savo prigimto kiemelio, taip kaip paukštėlis savo lizdelio. Tas, kurs turi šiltą kambarėlį, nesulopintus rubelius, sveiką ir užtektiną valgį — neveikiai bėgs iš tėvynės, jei bent jį neprieteliai suspaustų: tada bėgdamas nuo savo priešų paliks apšeis ir savo kraštą, kaip tas paukštėlis, kada jo lizdą piemenis apnyksta ir drasko.

Taigi pirmoji priežastis, dėl kurios žmonės pameta savo kraštą ir eina kitur, yra ta, kad namie, tėvynėje, neranda ramumo, laimės. O kiekvienas žmogus jieško laimės. Taip kaip kiekvienas trokšta gyventi, o bijo ligos ir smerties, taip kiekvienas nori likti laimingas ir jieško laimės. Tai

jau pats prigimimas spiria prie to žmogų. Kaip negalima uždrausti, idant žmogus nesiruptų apie sveikatą ir gyvatą, taip negalima uždrausti jieskoti laimės svetur, kurios neranda namie. Gali žmogus apsirikti, gali ir kitur nerasti laimės, kaip nerado savo tėviškėje — tai tiesa, bet už tai kaltinti žmogų varguolį, kad jis apsiriko — negalima.

Ir kas-gi apleidžia savo kraštą? 1. Visų daugiau iš tų žmonių, kurie neturi savo namelių, savo kirtelės, kur galėtų prisiglausti. Turi žmogelis dvi ranki, kurioms vargdamas duoną užsidirba — ir daugia nieko. Jei randa gerus gaspadorius, kurie šeiminiškį (samdininką) laiko kaip savo vaiką: ir ligoje gydo ir bėdoje sušelpia ir valgyti duoda sočiai ir rūbelį tokį, kurs kuną ir dengia ir šildo — tai teip užlaikomas neveikiai paklauso priviliojimų aiti miestan ar „Amerikan“. Toks benamis vargdienis turisi savo gaspadorių kaip tėvų ir gaudamas nedidelę algą tarnauja ištikimai, dėlto kad prie mažos algos gauna didelį pridecką geros — prieteliškos širdies. Toksai šeiminiškis — tarnas ar tarnaitė, nemėgina mainikauti vietos, o dar labiaus nenori jieskoti laimės po nežinomus miestus . . . dėlko! na dėlto, kad jam ir sodžiuje — ant žemės — gerai. Bet jei šeiminykštis turi dirbti ištisas dienas, kiek tiktai gali, o neišgirsta nuo gaspadorių niekados malonaus žodžio, valgio tegauna tiek, kad bado nekęstų tiktai, jei suserga ilgesne liga — tai lieka ir iš namų išvarytas, toksai pamėginęs „laimės“ ant žemės darbų — veikiai pames savo kraštą, kur pelno mažai, o vargų daug. Jam vis vien', kūr jis vargs, by tiktai gautų užtektinai uždarbio.

2. Nemažai apleidžia savo kraštą ir gaspadoraičių — t. y. sunų ir dukterų tėvų ukininkų. Turi — tiesa — ir namus ir žemės dalelį, — bet tai žemės maža — o valgytojų daug. Tėvai gaspadorauja, o vaikų buris namie uždarbio neranda. Parsisamdyti susiedui už berną ar mergą bijosi, nedrįsta — tai ką veikti eina tatai tarnautų miestan, kur susiedai ir susiedkos nesimatys, nežinos kam tarnauja ir kokius darbus dirba. Atsitinka, kad gimdytojai neužsilaiko dėl savo vaikų su tėviška meile: spauzdami prie darbo neduoda nei rūbelio geresnio nei šep-jau keleto kapeikų

reikalams, kuriuos kiekvienas savo metuose turi. Tokie vaikai nerazdami savo namuose nei uždarbio nei širdies, eina miestan, kur tiesa neras motiniškos meilės, bet veikiau gal pelnys duonos kąsnį ir didesnį ir skanesnį.

3. Apleidžia tėviškę ir patįs ukininkai — gaspadoriai, palikdami namus svetimųjų rankose. Reikia duoti pasogas seserimis, reikia broliams atskirti dalias — o pinigų nėra. Pasiskolinęs — tankiai ant žydiškų palukų — išleidžia seseris už vyrų ir užmoka broliams dalis, bet namai, skola apsloginti, nebeduoda tiek pelno, kad galėtų dar žmoniškai išmisti.

Atsitinka ir nelaimės, kurios įvaro skolon. Gyvoliai papuola, arklius pavagia, ant laukų neuždera — pelno nėra o duoklės užmokėti reikia, pramisti reikia — ir vėl jieško skolos. Papuolęs į skolininkų rankas mūsų metuose jau tikt' stebuklingai išspruko gaspadorius iš jų prieglobstos. Neturėdamas vilties išsinerti iš skolos, eina toks gaspadorius svetur laimės jieškotų, o namelius, nekartą draug su pačia ir vaikeliais palieka Dievo Apveizdai.

Negalima užtylėti ir to, kad nevienas gaspadorius bėga miestan, įvaręs skolon savo namelius par savo kaltybę: tinginiauja, tankiai kermašauja, valkiojasi po sudus — girtuokliauja... Kad tokios šiušlės apleidžia tėvynę — tai ir gerai...

4. Eina laimės jieškotų po miestus ir už rubežiaus jaunimas, kurs turi savyje jautresnę dvasią, kurs nori daug matyti ir žinoti, kurs nekenčia to jungo ir prispaudimo, koks yra tėvynėje. Toksai jaunimas ir sočiai turėdamas ruginės duonelės savo krašte eina svetur jieškotų dvasiškos duonos: didesnės laisvės ir šviesos. Tarp tokio jaunimo atsiras nevienas, ant kurio žvairuoja žandarai ir ne šendien, tai ryt' žada įkišti kalinėn. Nežinodamas tatai, ar pasiliks nesuvaržytas pančiais apleidžia savo tėviškę, gal ir gailioms ašaroms vilgydamas savo mylimąją tėvynę, kuriai negalėjo tarnauti, pasilikdamas tarp savųjų.

5. Bėga miestan ant ant galo tokie, kuriems sodžiaus gyvenimas netinka dėlto, kad mažai tegauna savotiškos laisvės, kad negali pasileisti, kaip tinka: ir girtuokliauti

sunku ir paleistuvauti sunku: nes tuojaus žino visi susiedai ir pažįstamieji, juokiasi ir žemina. Mieste tai kas kita. Ten esi kaip lašas vandenyje: ką nori, tą veik; valkiokis per kiauras naktis: nesubars tave nei tėvai nei susiedai nei kunigas klebonas. Eina tatai miestan bernaičiai ir mergaitės tokios laisvės ir tokios laimės jieškotų. Tokių labai mažai tėra ir kalbant apie emigraciją (bėgimą iš tėvynės) nėra reikalo jų ir minėti. Tai ir geistina dėl sodiečių, kad visi tokie „laisvamaniai“ išbėgtų iš savo krašto.

Tokie maž' daug išėivių skyriai. Pažinus bėgimo svetur priežastis, lengviaus kaip stabdyti rasti būdą. Pilnai suturėti „išėivystę“ negalimas daiktas ir nereikalingas. Musų laikuose, kada garinės važiuojamos mašinos užia ir švilpia kiaurai per visą Siberiją, kada gariniai laivai per keletą dienų perkelia žmogų iš Europos Amerikan sunku nusėdėti ant vietos, jei neramu, jei duonos maža. Lengvumas kelionės visados padidina skaitlius tokių, kurie jieško laimės po svetimus kraštus.

Negalint pilnai suturėti „išėivių“ reikia rupinties, kurie gali ir išmano, sušelpiti tuos nelaimigus gera roda ir prieglopsta. Ypatingai kunigai galėtų daug gero padaryti. Tankiai tokie keliauninkai ateina išpažinties prieš išėjimą nekartą ir teipjau paklausia kunigo rodos; o ir be to geras kunigas, kaip geras piemuo pažįsta aveles ir žino jų reikalus ir norus. Taigi tokiam varguoliui įdėti ant kelio gerą žodelį, suvesti jį per raštą su gerais žmonėms to miesto, į kurį eina, pavesti jį prieglopstai tos vietos klebono — įduoti jau geras knygeles arba nors abrozėlį, kaipo paminklą ir įsakyti, idant parašytų raštą iš savo naujos vietos, paskui kartkarčiais jam nusiusti nors mažą raštelį — tai būtų mielaširdingas darbas, nevieną suturētu svetimame krašte, ar mieste nuo pražūties.

Yra jau patirta, kad tie samdininkai, kurie priprato taupoti (čėdyti) pinigus neteip labai skubinas į miestus. Butų tatai gal ir musų krašte naudinga pasirupinti, kad kiekvienas šeiminiškis turėtų savo knygutę, į kurią dėtų savo darbais pelnytą skatiką: tokiu budu pripras prie sulaikymo skatiko, o čėdlyvumas (taupojimas) tai turtai.

Daugiaus sukrauna turtų po sodžius iš mažų algų, nekaip po miestus iš didelių uždarbių, kur nemoka taupoti: daugiau gauna pelno — daugiau mieste ir reiškalų atsiranda. Turtas ir mažas pririša prie tėviškės. . .

Tai vienas iš vaistų, kurs negydo pilnai ligos, tiktai prie gerų norų gali sunkumą sumažinti.

Tai ar-gi jau niekas negali suturėti žmonių, idant nebėgtų iš tėvynės? Tas suturės bėgimą svetur, kas suteiks ir uždarbį tėvynėje žmonėms gerų norų, kas užlaikys savo šeimyną gražiai krikščioniškai, kas išmokys savo vaikus tokių darbų (amatų), iš kurių ir tėvynėje nemažas pelnas, kas išmokys taupoti skatiką, prisilaikyti blaivystės ir viežlybumo. Tada pražus bėgimas svetur, kada Lietuvoje pražus plėšimas ir ir draskimas žemės su provomis, kada pražus pripaudimas ir persekiojimas.

Nesuturės bėgimo svetur įstatymai, kuriais slogina apleidimą savo krašto. Užtverk aukštą ir labai aukštą tvorą, nesulaikysi paukščių tarp tų tvorų, jei bent žąsis vištas ir kitas tokias: teip nesulaikysi nuo bėgimo svetur barimu ir kietais įstatymais žmonių, kurių tvirtas noras, kaip galingi sparnai aukščiau užsikelia už visas kliutis, suturinčias per prievartą tėvynėje. Kas įkveps tokiam augštasparniui, kurs nerimsta tėviškėje, tėvynės Lietuvos meilę ir parodys jam takus, kuriais eidamas pasieks laimę ir savo krašte, tas bus tikras žmonių prietelius — tas išmintingai sumažys skaitlių varguolių, akiai žūstančiųjų miestuose tarp svetimųjų.

Y.

Iš praeities ir dabarties Liepojaus Katal. parapijos.

Liepojaus miesto pradžia siekia XIII amžiaus. Metuose 1252 dalinosi tarp savęs Kurše užkariautą žemę: Livonijos „Kryžiojų“ magistras su Vyskupu; tose dalybose yra paminėta vietu Liva, dabartinis Liepojus arba Liepava. Latviai, Kuršo gyventojai, papuolė po vokiečių jungų ir lietuviai, latvių susiedai, kentė daug vargų nuo tų atė

junų — vokiečių. Besigrumdami su taip vokiečiais — vieną kartą lietuviai užpuolė ir ant Liepojaus 1418 metuose: namus sudegino, o gyventojus nužudė. Bet gaivi vokiečių giminė atgijo ir kolonija augo ir pradėjo tvirtėti. Vokiečiai — tame laike katalikai — pasistatė Liepojuje ir bažnyčią po užtarymu S. Onos, kuri ir dabar tuo vardu vadinasi, nors jau rankose liuterų - latvių. Paskui atsirado ir mokykla, kurioje latviai mokinosi vokiškos kalbos teipjau reikalingų žinių. Dar nebuvo kaip reikint į gyvenimą įvestas tarp latvių Kristaus mokslas, kaip vokiečiai to mokslo platintojai iš katalikų pavirto į liuterus. Ir vėl nauji vargai dėl latvių, nes jų valdonai vokiečiai, kaip priverstinai krikštijo juos pirma, taip dabar priverstinai liepė laikyties liuteriško tikėjimo. Liepojaus š. Onos bažnyčia galutinai papuolė į liuterių raukas 1560 metuose, nes tuomet lankė Kuršą Jonas Funck iš Prusų, liuteriškas vizitatorius bažnyčių. Tas Funck vėžinosi su savim keletą predigerų, iš tų vieną patalpino S. Onos bažnyčioje pritariant vokiečiams valdonams. Bet valščionis latviai neveikiai nuprato nuo katalikiškų maldų ir apeigų: Š. Onos paveikslas dar ilgai buvo eaikomas didelėje garbėje ir žmonės, susirinkdami iš toliaus ant didžiojo jomarko (S. Onos) į Liepoją, reikalaudavo katalikiškų apeigų ir pagal senovės budo melzdavosi ir aukas dėdavo. Liuteriška valdžia nemokėdama kitioniškai nupratinti žmonių nuo garbinimo Š. Onos, įsakė paveikslą visiškai išnaikinti, idant „nebevestų į bedievystę“. Ir Liepojaus apygardoje ilgai turėjosi katalikų tikėjimas tarp valščionių: teip Rucavos (Paurupio) predigeris 1631 m. vaitoja, kad jo parapijonis neduoda jam vaikų krikštyti, bet veža į Lietuvą ir ténai krikštija katalikiškai, kad nelanko kirkos (liuterų bažnyčios), į kurią tiktai eina „su rykštėmis varomi.“

Nors nenoroms ir pasipriešindami, bet ant galų galo latviai kaip laisvėje teip ir tikėjime pasidavė visai vokiečiams, kurių vergais liko. Tiktai Kuršui papuolus po Lenkijos įtekme katalikams tapo lengviaus gyventi: miestuose katalikai įgijo savo bažnyčias.

Teip ir Liepojaus mieste (1625 m. gavo miesto tiesas), kur viešpatavo liuterų tikėjimas, o žydai ir „pekrikštai“ bu-

vo tiktai prilaikomi, menkas maldų namelis, katalikų savastis, pavirto į muro bažnyčią. Kada 1737 metuose liko iškeltas į Kuršo hercogus Jonas Ernestas, įsakė jam lenkų karalius Augustas II, idant per 10 metų savo kaštu Liepojuje pastatyti katalikams bažnyčią ir prigulinčiai apdovanotų dėl užlaikymo pamaldos, kunigo ir kitų bažnyčios tarnų. Tas prisakymas liko išpildytas: 1747 m. jau šviesioje muro bažnyčioje susirinkdavo katalikai ant šv. mišių. Laikui bėgant pražuvo — tiesa — turtai, iš kurių užsilaikyti reikia bažnyčiai ir tarnams, bet muro bažnytėlė liko nepajudinta iki 1894 metų.

Miestui augant didinosi ir katalikų skaitlius, o Liepojus augo žymiai, ypatingai nuo to laiko, kaip liko pravestas geležinis kelias 1871 m. Gyventojų Liepojuje 1795 metuose buvo 4 548.

1864 " " 9 971.

1895 " " 65 000. (be kariumenės)

Teip pasidinus miestui persimainė ir gyventojų vienodumas ir katalikiškos parapijos vokiškumai. Didžiausios atmainos įvyko laike klebonavimo Barono vor der Ropp, kunigo gilaus proto, augšto mokslo, tvirtos valios, nesuteptos doros.

Jam padėkavojt parsimainė ir bažnyčios murai — ir dvasia.

Iš nedidelės muro bažnytėlės su 1 bokštu kilo puikiausia bažnyčia su 5 bokštais, Kauno viskupijoje gražiausia, jei bent Rokiškio galėtų lyginties tiktai savo brangumu.

Dvasia katalikų sukilo, bažnytinės apegos atsilaiko rimtai — šventai, pamokslai sakomi uolai, ant kiekvieno žingsnio regimas ženklas užlaikymo visų. Bažnyčios įstatymų. Užmiršimui pasiliko tie laikai, kada katalikų klebonas buvo mylimas svetis ir kirkose, kaip antai ka-nauninkas Charuckis, kurs 1820 kada „šventino“ liuterių atnaujintą Annės kirke draug su predigerais atsiklaupęs kalbėjo Tėve mūsų; arba tas klebonas, kurs 1841 metuose draug su popu, predigeru ir rabbinu „šventino“ savo apeigas darydamas, naujai pravestą plentą į Grobiną.

Dvasia kilo tikėjime grynai katalikiška, bet iš tautiško atžvilgio ne internacionališka ale su dideliu lenkiškumu. Ir neveltui svetimtikiiai miešcionis katalikų tikėjimą vadina lenkišku tikėjimu: sako, „polu ticiba arba polnischer Feiertag t. y. katalikų švente“.

Bažnyčioje vartojama kalba kaipo vernacula (žmonių kalba) lenkiška, nors ir kitos kalbos nėra stačiai atmestos.

Ir teip:

Visi apgarsinimai bažnyčioje: užsakai, apie labdaringos draugystės susirinkinimus, ir t. t. visa, ką gieda kunigas — celebrans žmonių kalboje, — lenkiškai gieda: šventas Dieve, Tegul bus pagarbintos š. Sakramentas, visos procesijos: Š. Morkaus, Kryžiaus dienų, Dievo kuno, (Rezurrekija) Velykų, Zadušnos su visoms maldoms ir kitos visos. Mojinės maldos ir Rožantinės Spalių mėnesyje; Novennos prieš Sekmines ir po Sekminių Oktava.

Dėl poros dešimtų vokiečių yra paliktos Š. Širdies Maldos Birželio mėnesio su Istatymu S. Sakramento

Lietuviams nėra ypatingų maldų paskirta; tiktai „Pulkim ant kelių“ prieš Summą — ir nėsant kam Rožančiaus giedoti rytais — paliktas Rožančius lietuviams.

Ypatingą įspudi lenkiškumo daro processija bažnyčioje 1 ir 2 Novembrio ir Nedėlioje po Zadušnom ant kapų. Visos atsilaiko lenkiškoje kalboje ir maldas ir Teve mūsų su eilioms gieda kunigas lenkiškai, o tuo tarpu ant kapų susirenka daug žmonių svetimų tikėjimų ir pamokslai tenai sakomi esti tiktai vokiškai ir lietuviškai.

Toks vartojimas bažnyčioje lenkiškos kalbos yra vienpusiškai įvestas ir neteisingas, nes lenkai tarp Liepojaus katalikų skaitliaus neturi didesnio už kitus. Man teko gauti pasiskaityti knygas krikšto metrikų nuo 1 liepos 1899 m. iki 1 Liepos 1900 metams t. y. už pilną 12 mėnesių. Iš viso buvo metrikų 772. Tenai užrašytos pavardės ir vietos, iš kurių tėvai yra kilę, reiškia užtektinai, kad lietuviai turi didesniąjį skaitlių tarp Liepojaus katalikų.

Ir teip iš **Kauno** rėdybos yra:

	valsčionių	447
	mieščionių	80
	bajorų	56
iš kitų rėdybų, kur lietuviai gyvena		
iš Vilniaus :	miesčionių ir bajorų	16
	valsčių	53
	iš Suvalkų rėdybos	11
	iš Kuršo-Palangos valsčiaus	6

669

Palikus reikalingą skaitlių dėl vokiečių ir latvių, tai nelabai daug beliks tokių, kurie gali vadinties tikrais lenkais.

Tai vienas patėmijimas, o kitas gal neteip svarus, nes apskritai duotas. Man teko šnekėti su Liepojaus kunigais, visi sakė, kad daugiau žmonių išpažįsta (spaviedojasi) lietuviškai, nekaip kitose kalbose. Iš tų 2 dalykų galima manyti, kad Liepojaus parapija dabar jau labiau lietuviška, nekaip lenkiška, ar vokiška, ar latviška, kaip seniaus buvo.

Nežinau, ar atsiras kita bažnyčia Kauno vyskupijoje, kurioje teip daug butų sakoma kas dieną pamokslų — kaip Liepojus. Kiekvienoje šventoje dienoje sako mažiausiai 4 pamokslus: vokiškai, latviškai, lenkiškai, lietuviškai. Jų eilia tokia. Nepakrutinamą vietą turi: lenkiškas visados prieš Sumą, o vokiškas visadas po Sumai; lietuviškas su latvišku mainosi vietoms: vieną dieną esti lietuviškas po votyvai (kuri asti 9—10 valandoje), o latviškas po pietų prieš nišparus; kitą dieną esti latviškas pamokslas ryte, o lietuviškas po pietų. Ir teip iš eilios per ištisus metus. Tiktai Advente sako lietuvišką pamokslą visados tuojaus po Raratų.

Toks surėdimas regis visiems parapijonims duoda laiką ir vietą pasiklausyti pamokslu savo kalboje. Tuotarpu nemaža katalikų dalis negali išgirsti Dievo žodžio savo kalboje. Tai Liepojaus darbininkai lietuviai, kurie gyvendami už pabriku ant miesto pakrasčių negali ateiti ant lietuviškųjų pamokslų dėlto, kad daugumas tevaikščioja

tiktai ant Sumos — vieni kiteip negali, o kiti teip daro iš papratimo, lyg tartum Sumą telaikydami už „važnas“ mišias. Po Sumos visa bažnyčia lieka tuščia ir tada sako vokišką pamokslą vokiškoms ypatoms, kurių niekados nesusirenka daugiau už puskapį, o kartais reikia pasidairyti, ar yra vokiški klausytojai nors bent keli — kada sako prieš Sumą lenkišką ir laike vokiško pamokslo žmonių minios liuliuoja aplinkui bažnyčią ant gatvių šnekučiuodami, o vyrai pypkuodami.

Vieną kartą per keletą šventų dienų jaunieji kunigėliai, nesant kam sakyti vokišką pamokslą, sakė lietuviškus pamokslus tuojaus po Summai — ir stebuklai: visa bažnyčia pilnai iki didžiųjų durų klausė lietuviško pamokslo. Paskui vėl atsirado vokiški pamokslai po Sumai, ir vėl pypkuoja šimtai žmonių aplinkui bažnyčią.

Regimai čia pamokslų eilia įvesta ne pagal žmonių reikalą, ale pagal istoriškų atsiminimų. Vokiečiai Liepojaus bažnyčioje viešpatavo — tai ir dabar jiems duota aukšta vieta, nors ne pagal tiesą.

Teip tai laikai mainosi ir žmonės su jais. Liepojaus parapija augo ir dido — paskutiniuose laikuose teip pasididino, kad jau ir vienos didelės bažnyčios mažai. Auga skaitlius — auga ir katalikiška dvasia — duok Dieve, kad kultų dar augsčiau ir liktų grynai katalikiška, be jokių tautiškų skirtumų į augštesnius ir žemesnius.

J.

Naktis buvo tyki ir šilta . . . dangus apsėtas žvaigždėmis . . . cras kvepėjo lepkonijomis ir rezeiomis . . . Prieš mus, toliaus į pakalnę, paišėsi konturai aukštų medžių, o dar žemiaus lyg šv. Jono kirmėlėlės blizgėjo šen ir ten mažos liepsnelės, — tai žvaigždės atsimušė upelo vandenyse ir drebėjo jo vilnyse. Iš už upės, nuo pievųėjo plonas balselis vandens vištos . . . o aplink mus viskas miegojo: miegoje žemi namai, miegojo aukštas beržas, nuleidęs lig

žemės savo ilgas šakas, miegojo jaunos eglelės, susitupusius eilėj' patvoriais . . .

Palenkiau savo galvą jam ant pečių, o jis tyliai, tyliai šnabždėjo man į ausį meilės žodelius . . .

Prisigėrusi laimės klausiau tų tylių šnabždėjimų ir jutau, juog jeigu man kas duotų nelaimę ir laimę, nelaimę paimčiau dėl savęs, o laimę jam atiduočiau . . . kad turėčiau gyvastį ir smertį, duočiau jam gyvastį palikdama smertį dėl savęs . . .

Jutau širdyje tokią meilę žmonių tėvynės, viso, kas geras ir gražus, juog gatava buvau ant didžiųjų aukų dėl jų, ant didžiausių darbų . . . kartu su juomi ranka, kaip čia sėdėjome, eičiau ant vargų ir darbų, ant ašarų ir audrų, drąsiai statydama jiems kaktą . . . Nieks neapšaldytų širdies mano, nieks neišvestų iš kelio prie idealo . . . Širdis augo, augo ir platinosi krutinėje, — rodėsi — dar truputį — ir persiplėš . . .

O į ausį plaukė man vis tylūs žodeliai, o iš už upės pritarė jiems vis plonas balsas vandens vištelės, o auksinės žvaigždelės drebėjo vis upės vilnyse.

Viskas praėjo . . . Vienai reik stoti su vargais, darbais, ašaroms ir audroms į kovą . . . Ar neapšals širdis? Ar ne pasilenks kaktą? Ar visados tiesus ir aiškus žibės kelias prie idealo?!

Šatrijos Ragana.

Įvairius žinios.

Iš Vieکشنیų. (Kauno gub.) 1. Musų miestelyje galima dažnai išgirsti šiokią-tokią navynėlę. Tas nė nedvyvai, Vieکشniai tai ne užkampis, turime čionai apart savo žmonių diktokai žydu, turime ir „ponų“, kaip štai: žandarą, „narodną učitelį“, pišarių su pagalbininkais ir kitų didesnių ir menkesnių ponų ir ponpalaikių burelis. Kokias navynas sutaiso kartais susitarę tie „ponai“ ir kokia iš to skriauda pasidaro mūs žmonėms, parodys atsitikimas, kurį ketinu papasakoti.

Uršulė Kilpiutė, bažnytinių rubų siuvėja, turėjo sau nusisamdžius gražų kambarėlį Vieکشniuose pas Eibučį. Visai greta, kitam kambaryje, prisilaikė Varžinskas pačtorius. Šits užsimanė iškraustyti Kilpiutę su tarnaitė ir pagelbininke iš jų kambario ir pats su savo „kučieriais“ laikyti abudu kambariu. Bet Kilpiutė nenorėdama gaišuoti nesikraustė kitur ir laukė kol kontraktas pasibaigs, nors dikčiai reikėjo tuomtarpu nukęsti nuo „kučierių“ užsi puolusių visokius šposus jai nematant daryti. Tokį tvirtumą merginos Varžinskas užsispyrė perlaužti. Dėlto pasikvietė vieną vakarą į svečius žandarą, „učitelį“, raštininką su pagelbininkais (beveik visi maskoliai) ir ėmė su jais baliavoti. Turėjo ir muzikantus užsikvietę. Ką jie ten tąsyk nedarė, ko neišsimislijo? Gėrė ir prisigėrė, tai butų da nieko. Prisigėrę ėmė dainuoti nedailiausias maskoliškas dainas, šnekėti nepritinkiausias šnekas, o vis tyčia, kad merginos kitam kambaryje girdėtų. Varžinskas neužmiršo priešnekėti Kilpiutei, dėlko toji neišsikraustė sau senei iš kambario. Toliaus, kaip galima buvo spėti, įsiutę baliaininkai sasitarė merginas pašokyti. Bet durys į anų kambarį buvo užrakytos. Visi nusiminė apart žandaro.

„Kas jom liepė nuo manęs duris rakinėti“? . . . rėkė jis trepsėdams; ir įsibėgėjęs dunkstėlėjo iš visų pajiegu pečiu į duris. Plonutės duralės ištiško į skeliaudras, o žandaras dribo, kaip lepšė, į Kilpiutės kambario aslą. Paskui jį sugarmėjo visa girtuoklių armija. Muzikantai tuomtarpu rėžė maršą. Prasadėjo karė tarp girtų užpuoliku ir pusiaugyvių nuo baimės mergelių. Iš pasekmių tos karės labiausia džiaugėsi Varžinskis pamatęs, kad kambaryje jau nėra Kilpiutės su draugėm. Džiaugėsi nors tuomsyk ir vargšės merginos, nes jom pasisėkė išstumdyt tuos nešventinto tvarto gyvulius ir išbėgti kitur sau pasijieškoti nakvynės. Tik pikti buvo maskoliai apsižiurėję, kad mergos kasžin kur dingo. Savo piktumą tuojaus parodė tuom, kad pagriebę peilius surėžė arnotus ir kopas, ką Kilpiutės buvo besiuvami; sulaužė lovą ir sudirbo į niekus patalą.

Nuo to sykio Kilpiutė jau išsikraustė. Su baliaininkais pirmąsyk po tam pasimatė sude. Visi neišskiriant nė

žandaro, buvo da labiau nusimine, ne kaip anąsyk prieš užrakytas duris. Sudžia paskaitė ištarmę. Žandaras gavo ant 4 nedėlių į kalinį sėsti; kiti teipgi, — vieni tiekiau, kiti mažiau.

Kaltininkams pasirodė perdidelė esant bausmė. Darė apeleciją, bet čia bausmė pripažinta permaža ir da padidinta tapo.

Apart to, Kilpiutė skundė visus išnaujo už du šimtu rublių padarytos skriaudos, ir be abejojimo tikėjosi bylą išlošti.

Bet tuomtarpu viskas kitaip pasibaigė. Kaltininkai matydami, kad čion visai negerai gali buti, kreipėsi prie Vieکشnių Džekono ir jam į karvošių bučiucdami meldė su Kilpiute sutaikyti. Jo Mylista Džekonas neatmetė tarpinystės. Pasišaukęs Kilpiutę jisai liepė dovanoti „ponams“. Mergina išsyk nenorėjo nė girdėti apie dovavojimą. Bet kad Džekonas neatleido prašęs, tai, ką biedna bedarys, ir dovanojo. Da, sako, ir 66 rublius iš tų dviejų šimtų išleidus.

2. Aną metą kad nuo žydų tapo atimtos karčiamos, o vietoj tų uždėtas monopolius, tad iš to Vieکشnių žydai mažne pasiuto; buria's bėgiojo po miestelį keikdami visus krikščionis. Bet su keiksmu nieko neįveikdami vieną naktį užpuolė ant kapinių ir sudaužė daug kryžių!

Tik dyvai, nei vienas žydas netapo pašauktas prie atsakymo už tokį jų biaurų darbą; o po to atsitikimo, Vieکشnių žydai pakėlė prekę ant tavorų; turėjo per tai patį žmoneliai sunešti tuos pinigėlius, kuriuos žydai išdavė ant savo apsigynimo. Bet dėlko Vieکشnių inteligentai apie tai užtylėjo? kokia čia buvo priežastis jų tylėjimo?

3. Kad ir tapo Vieکشniuose panaikintas monopolius ir traktiernia, kuri vieکشniškius butų taip nutraktavojusi, kad kelintasis but ir be kelnų pasilikęs. Bet kas iš to, kad vienai išnykus dabar yra daug daugiau tokių lindynių, iš kurių išeina vagystės, paleistuvystės, muštynės. Dabar tokių lindynių yra Vieکشniuose septynios: pas žydą Piavį (apie kurį kitam straipsnyj rašyta), pas Joselienę, Šliomkį arba kaip

viekšniškiai vadina — žaltienę, kur negražiausi apsiėjimai buna, pas Ickų, Plaustinę, pas Strolkį, kur ponai staršinos geria ir pas Garbel — Jankelį, kur Viekšnių Elzė gyvena. Dabar nesenei Viekšniu žydai užmušė vieną žmogų ir teip pakavojo, kad nieks nežino kur lavonas dingo. Abelnai, Viekšniai garbingi muštynėse, kad net su šaudyklėmis šaudos'. —

4. 19 dienoj sausio šių 1902 metų, po pietų antroj' valandoj, pasažierių trukis, atvežė į Viekšnius gaują žandarų ir policijantų, kurie galvatrukiais atlėkė nuo stacijos į miestelį ir persiskyrė į dvi dalis, vieni užpuolė kratyti pas škaplierninką Joną Dargį, o kiti apsiautė Juozą Vilčikauškį; po tam metėsi pas Šaulį, pas Lapauskį, ir pas našlę Pakalniškienę; niekur nieko neradę turėjo išeiti kaip šunes uodegas nuleidę. Pora dienų praleidę 22 dienoj' dar puolė ant Lengvėnio, bet ir ten jiems nepasisekė nieko rasti, ir teip nieko nelaimėję išbrudėjo atgal keikdami ir garbindami savasias čiorto materes! Lietuviai! skaitydami lietuviškus raštus mokėkite pasiskaitę pasidėti, kad ištikus kokiai netikėtai kratai nepapultumėte į bėdą!

5. Turiu butinai čionai pagirti kunigai Bužinskį, kurs Viekšniuose pastatė savo kaštais naują gražią altoriją, ką puošia dabar Viekšnių miestelį, o neturitingi žmoneliai turėjo prie statymo gerą uždarbį.

A. Dągis.

Iš Akmenės. Iš Mylistos Viešpaties Dievo, dėkavojant Jo Mylistai Vyskūpui, dabar Akmenė yra aprupinta su jaunais tvirtai kunigėliais. Turim jauną ir labai gerą kleboną, kamendorių; teip-gi du filialistu; tik vienas altarista nejaunas, bet ir tas dar yra tvirtas. Dabar Akmenei užvydi kitos parapijos. — Turim viltį, kad laikui bėgant Akmenė apsirėdys naujais gražiais rūbais, tai yra pasistatys sau naują gražią bažnytelę.

Bet iš antros pusės žiūrint, galiu drąsiai sakyti, kad pas mumis jau nuo senų laikų viešpatauna tamsybė ir magaryčios, staršiną renkant, ar starostą, ar ant sūdo, ar prie pisoriaus, ar mokesčius dedant? Kurs duoda daugiaus magaryčių, tą renka į staršiną, į starostas, į

sūdzias ir į kitus visokius vyresniusius. O kad jau tampa išrinktas, tad pradeda tuos savo rinkėjus teip vaišinti, kad tie nespėja nei dėkavoti, tai yra, pradeda juos teip lupti, kad jie verkia su graudžioms ašaromis. Nors Akmeniškiai jau senei yra kerpami kaip avinai, bet vis dar myli magaryčias. Parodysiu čia trumpai buvusiųjų staršinių ir starostų pasieligimus, kurie buvo už magaryčias išrinkti.

Buvusis starosta Kivilių sodžiaus Navickis, buvo kartą užkvietas į Kesių sodžių daryti krata pas ukininką Judeikį, — kurs buvo pavogęs gatavus sukirstus (nupirktus) medžius iš miško. Padarius krata, atranda pavogtus medžius; reikia starostai sustatyti protokolą; starosta, negavęs nei magaryčių nei rublio į delną nenor protokolo rašyti, sakosi neturįs popieros. „Ką daryti, kad popieros nėra“? ar ant pagalio rašysi, kad popieros nėra? Čia tas žmogelis, kurio buvo medžiai, regėdams, kad Judeikis starostai pamerkė, sako: rašyk nors ant pagalio! kad popieros neturi. Ir tuojaus pratašė medžio pagalį, ir sustatė protokolą ant pagalio. Tas žmogelis, pasiėmęs savo protokolą-pagalį, nuvažiavo į mišką (į Kuršą), iškur tie medžiai buvo pirkti, o po to pavogti. Pamatė jį ten miško užveizėtojas bevažiuojant su „protokolą-pagalium“, ir labai gardžiai nusijuokęs, paėmė tą „protokolą-pagalį“, žadėdamas siųsti Nitaujos palicijai, kur bus reikalas, kad toks dalykas nepaliktu be koronės. Bet starosta Novickis dasiprotėjo, bėgo prie miško-užveizėtojaus ir prie to žmogaus, kuriam buvo medžiai žuvę, ir per didelius prašymus ir maldavimus suturėjo tą protokolą-pagalį ant vietos ir panaikino. —

Buvusis staršina Strykas, savo staršinavimo laike negėrė kitokio gėrymo, kaip tik vyną, o sardinkas užkasdavo; už tai-gi įvarė savo gyvenimą į tokias skolas, kad ir vaiku vaikai negalės beišmokėti. Bet ir lupa!...

Po tam buvo staršina p. Čapas; tas žmogus buvo tikras lupikas; lupo kožną už mažiausią dalyką, su koja prisimynęs; mažesnės štropės jis nežinojo kaip tik tris rublius. Lupo iš visos savo galybės, kuri

staršinai yra duota; o teip sulupęs, suštruopavęs, atidavė Vieکشنیų popui (reikia žinoti, kad tie pinigai, kuriuos mūsų staršinos išlupa nuo nekaltų žmonių, visi tenka popams, ką ir užrašo knygoje). Bet Čapas nekvailas; visų suluptų pinigų neužrašydavo, o neužrašytais dalydavosi su pisorium. Negana to dar; pons Čapas norėdams susyk didesnį pluoštą pinigų igiti, prirašė vieną latvelį iš Kuršo prie Akmenės valsčiaus; ir su tuom prirašymu būtų išliuosavęs jį nuo kariūmenės, bet o nelaimė! kažin kas toks pakišo liežuvį, ir tuomi pasibaigė Čapo riebiosios dieneles. O ką gali žinoti, gal buti, Čapas jau ne vieną vagį teip gelbėdams prirašė „prie Akmenės valsčiaus ir išdavė pašpartą?... Taip Čapas bestaršinaudams, pragėrė ir savo namus, kuriuose dabar burliokas gyvena. Jis pats dabar yra Akmenės miestelyj' šimtininku ir žydams vandenį nešioja. Tolesnei, Čapo vietą užėmė Pakempenių sodžiaus Putrius; tas žmogus tai tikrai pavirto į „veršį“, jis gėrė viską, kas tik ką davė, ar juodą, ar baltą, už taigi per savo staršinavimą išgėrė tiek, kad tuščiosios butelkos sukrautos ant triobos „ilenke triobos skersbalkius, teip kad reikėjo apramstyti, kad neįlaužtų lubų. Po staršinystos Klikolių žydas visą nedėlią vežė tuščias butelkas; ir nedyvai, kad teip daug buvo tuščių butelkų, kada Putrius staršino devinerius metus ir pavogė valsčiaus pinigų daugiau, kaip du tūkstančiai (2,000 rublių), už kuriuos jis nusipirko areštenską rotą ant trejų metų.

Tokį Putrių mes negalim užmiršti niekad, nes jis pasistatė sau Vegeriuose paminklą, tai yra, įteigė cerkovną iškalą. Jei dar ilgiaus būtų Putrius pabuves, tad būtų gal ir daugiau cerkovnių iškalų pridirbęs. . . . Putrius dar gyvena savo namuose, bet teip nusmukęs, kaip žydo kelnės. Apie dabartinį mūsų staršiną, pišorius ir kitus parašysiu kitą kartą.

A. Žiburėlis.

Iš Laižavos. Iš mylistos Viešpaties ir Laižavičiai jau pradėjo rupintis apie apmūrinimą apleistų kapų. Prančiškus Legeikis, iš Stumbrių sodžiaus, matydamas nerangumą nerupestingą klebono, drąsiai stojo prie darbo. Susiragino

savo kaimynus ir nutarė aptverti kapus. Išmieravus Stumbrių sodžiui teko tvirti apie dviedešimtį sieksnių, ką jie pirmutiniai ir išmūryjo. Stumbriečiai savo gražiu paveikslu greit patraukė kitus sodžius, ir jau visoj parapijoje pradėjo dėti pinigus, aptverti vietelei, kurioje ilsisi kaulai jų mielų tėvučių ir brolių.

Garbė Tau, Pranciškau Legeiki, ką pirmas pradėjai tą šventą darbą, nesigailėdamas trūso nei skatiko, ir jums visiems, kurie sekate jį tame dalyke: o atlikdami garbingai savo priderystę, apsaugosit nuo suteršimo sau brangią vietą.

Kun. klebonas Šlegeris neprisideda suvis prie aptaisimo kapų. Gal norėtumet žinot dėlko? Mat jam rūpi platinimas lenkystės terpo mūs, o mūsiškius reikalus nēr kada pažiūrėti, ir nenor. Prie tų nuopelnų klebono priguli teip-gi papuošimas Laižavos bažnytėlės su lenkišku „jubilejiniu Kryžiumi“, o visoj parapijoje nerasi nė su žiburiu nė vieno supelėjusio lenko. Statė mum ir užmūs pinigus, o kam pastatė?! Gana jau mums tos lenkystės; laikas atmerkti akys ir tvertis už saviško! Turiu atiduoti kas priguli ir vargamistrai. Tas ponelis užsiaugino rudą barzdą, tai ir daro kaip ožys, o tame darbe jo nieks nekliudo. Irengė „traktiernę“ arba aiškiaus sakant girtuoklystės namą špitolėje! Lig būt špitolė pastatyta vargamistrai platinti girtuoklystę ir paleistuvystę! Vyrai Laižaviečiai, pasirūpinkite tą vargamistros karčiamą išmest iš špitolės, arba nors kryžių atimkite nuo jos durų. Kryžius yra ženklų išganymo, brangiausių mūs katalikų tikinčių daiktu, neduokit jam kybot prie karčiamos-namo pragaro! . . .

Beto, jau pas mus tiek priviso girtuoklių, kad neturėdami už ką girtuokliauti, pradėjo naktimis žydus smaugti. Saugokitės ir jųs žmoneliai nuo tokių pašėlėlių; netruks jie ir jums išplėšti paskutinį skatiką! . . .

Laižaviečiai žada išnaikyti visas aludes; Dieve jiems padėk; bet šaukite, kad ir monopoliaus nebūtų. Tuos išnaikinę nesnauskite, įkurkite arbatnamį; nebijokite, nepražusit. Jei jis to nepadarysit, padarys, žydas, popas, arba latvys. Miestelyje yra sanvaitiniai turgai, tad be

užeigos negal apseiti. Jei būtų vienam persunku, riškītės į būrelius, o sumetę po kelis rublius lengvai įsteigsite arbatnamį. Nebijokit', tas nēr nei valdžios užgintas, nebus ir žmonių papeiktas, bet dėkavos jums visi už tokį darbą. Laikas parodyt svietui, kad ir jūs galite šį-tą nuveikti. Vyrai, drąsiai į darbą! turėsit gerą pelną ir garbę. . . .

A. Dagis.

Vadokliai. Alamtų dvare Mag. Rudominaitė mokina dyka 90 mergaičių nuo 8-tų iki 10-tų metų karunkas megzti. Gijas parsitraukia iš Berlyno, o megzti išmoksta mergaitės per 3 dienas; duoda paskui kiekvienai staklikes į namus, ir per žiemą tokia mergiukštė uždirba nuo 15 iki 25 rub., nes karunkėlės, dėl jų stiprumo ir gražumo, labai yra geidžiamos ir perkamos. Kaip tat lengva be didžio triukšmo daug gero savo kraštui padaryti turint gerus norus! Duok Dieve, kad tokių bajoraičių, kaip Rudominaitė, būt kuodaugiausiai mūsų tėvynėje.

Joniškėlio miestelyje įtaisyta yra mokykla vardo Ignoto Karpio. Mokslas tęsiasi 5 metus: treji bendro pradinio mokslo, o dveji speciališkai ūkiško.

Mokyklai užlaikyti sudėta viešpatystės banke 200,000 rub. ir atidalyta ties miestelio 100 dešimtinių žemės. Joniškėlio valsčionių vaikus mokina dykai, kiti-gi turi mokėti po 110 rub. kas met už mokslą ir visą užlaikymą. Matyti, garbingo Ig. Karpio nabašninko, būta didžio savo krašto mylėtojo, nedaug terastum tokių tarp mūsų šių godynės bajorų! Maskoliai, žinoma, labdaringą užrašą M. A. Karpio nabašninko saviškai iškreipė, suėmę į savo nagus visą mokyklos rėdą ir jos turtus. Visgi vienok ta vienaitė mūsų krašte ūkiška mokykla daug naudos atneštų mūsų ukininkystei, kad daugiau mokintinių ją lankytų; tuotarpu ūkiškame skyriuje buvo pernai met vos tikt 9 mokintiniai. Joniškėliečiai sako, juog žemę arti ir gaspadoriauti nereikia mokytų čia kiekvienas pataikysęs beletik pinigų turėtų!? O tuomsyk ūkiška mokykla gali mus išmokinti, kaip iš tos pačios žemės sau pelną padidinti ir pinigus paskalsinti. Juog joniškėliečiai ir kiti lietuviai Pakursėje

gyvenantieji gali lengvai persitikrinti, kaip latviai geriaus už lietuvius gyvena ir per savo apšvietimą toli mus pralenkė. Jeigu lietuvių vaikai nestos į savo ūkišką mokyklą, tai tuojaus prisigrūs ten latviai, ruskiai ir kiti svetimtaučiai, o mes pasiliksime kaip visados bevepsantys....

Bilūnas.

Jonyškyje per klebono, garb. kun. Šiaučuno rupestį ir parapijonų uolą pagalbą tapo į 3 metus puiki ir didelė bažnyčia pamurinta. Nesigaili teipogi joniškiečiai skatiko savo koplyčioms užlaikyti, Dievo garbei padininti. Užtat jie verti pagirimo. Tiktai, kad mažiaus uluotų, ir vietoje kiauras dienas alų gerti, kad daugiau rupintusi apie savo gaspadorystę ir apšvietimą—būt jau suvis gerai! Terp joniškiečių daug yra turtingų, tuotarpu gyvena daugumas aplūsusiose tribose, neturi padaro, apdaro bažnyčion nueiti: retai kas leidžia vaikus į mokslą. Tokie žmonės vadinasi „tamsais bagočiais“, nes iš savo turtų nemoka naudoties.

Birbilas.

Raguvos parapijiečiai klauso savo garbingo klebono. Aprūpino užtektinai savo bažnytėlę, aptvėrė, ir puikiai aptaisė parapijos kapus ir išgrindė akmenimis platų kelią lyg jū. Girdėti vienok, buk degtinę vėl pradeda sriobti, atsimindami senovės laikus. Būt labai gaila, jeigu tas paskalas ištiesų pasitvirtintų, nes tiek gerų krikščioniškų darbų ant niekų išeitų, o ir jie patįs vėl pakliūtų, kaip seniaus buvo, žydų vergijon.

Raguvėlos ir Miežiškių apilinkyje dar didelė tamsenybė tebeviešpatauja. Girtuoklystė, provos terp tikrų brolių ir giminių, barniai ir rėtėnos terp kaimynų — čionai kasdieniniai atsitikimai. Be muštinių reta šventa diena tepraeina. Neperseniai viename sodžiujė netoli Raguvėlos vienas brolis su antru besipešdamas nosį jam uukando! Knygų ir laikrasčių čia niekas neskaito, ir galima sakyti neturi, nors gauti jų suvis nebūtų sunku.

Užtat degtinės kuone kiekviename sodžiujė galima atrasti krautuos. Kad teip nežmoniškai užsilaikytų jųsų

kaimynai „starovierai“ — nebūtų dyvų, bet kad tokie negražūs daiktai dedas tarp lietuvių katalikų — tai jau gėda ir pamislyti.

Trumpragis.

Rietaviškieji garsus nuo seno savo didžiavimuosi. Senasis Kunigaikštis Oginskis Irenejus nors gerokai spaudė savo valsčionis, bet prieš svetimus visuomet juos užstodavo; iš to paėjo paskala, juog „rietaviškiai nieko nebijo“. Teip, Dievo ir Bažnyčios neperdaug tebejos ir klauso rietaviškiai; užtat žydams, maskoliams begalo yra nuolaidūs ir godoja juos kuolabiausiai. Eidamas vieną syk pro alinę pamačiau burelį žmonių ties durų besistumdantių. Priėjau artyn, žiuriu, viduryje stovi uredninkas gerai įkaušęs ir ištiesęs ranką, kaip kokią patėną, duoda bučiuoti savo sėbrams, tarp kurių patėmyjau porą žilaplaukių. O tie liurbiai paėliui bučiuodami atstatytą uredninko ranką kalbėjo: „męs savo poną uredninką teip gerbiam, kaip savo kleboną, o antras pridurė: „taip kaip savo vyskupą“. Nebgalėdamas ilgiaus beveizėti ant tokios begėdystės, nusispjovęs, praėjau šalin. Bet už poros dienų naują „špitoklį“ teko man pamatyti. Paliptas buvo arklių surašymas kariumenės reikalams. Privedė Rietaviškieji pilną miestelį visokių kuinų ir kumelpalaikių, iš kurių ir dešimties išskirti negalėjo kariumėnei — vis buvo skūriniai. Daktaras Cirtautas, kaipo perveizėtojas atsisėdęs, už stalo šaukė vardais ir pavardėmis — žemaitiškai ir prie žmonių kreipės teipo gi žemaitiškai. Bet Rietaviškieji beveik visi atsakinėjo . . . maskoliškai. Ypatingai starosta Pūpsys, iškabinęs savo „medalį“ ir patupdęs ant nosies galo akuliorius, sukinėjos, paėmęs į ranką nudriskusį popierį, ir kutravojo Rietaviškus — o vis maskoliškai!

Veizint ant to, teip bjauru man pasidarė ant širdies, juog galvą suspaudės bėgau namo, mislydamas sau vienas, — juog netikęs tas paukštis, kurs savo lizdą bjaurina.

Žiopllys.

Iš Palangos. Kaun. gub. Pasklidus garsui, juog Rosijos vyriausybė galutinai užsikėsėjusi visas progimnazijas panaikinti, vienas iš jų suvis uždengiant, o kitas į pilnas

giminazijas perdirbant. Palangoje gi turime 4 kliaų progimnaziją. Apie tai išgirdęs grasas Tiškevičė, sako, nurašęs ministru, kad Palangoje augštesne mokykla butinai reikalinga, ir paprašęs, kad Pal. progimnaziją nenaikintų, bet į pilną giminaziją perdirbtų, o nuo savęs dar buk prižadėjęs pridėti pinigais ir gimnazijai namus dovanoti (esamoji progimnazija teipat graso namuose). Bet kaip gavome girdėti apšvietos ministras grasui atrašęs, kad Palanga pilnos gimnazijos nesulauks, kašto, girdi, nesą, o ar Rosijoje progimnazijos bus panaikintos, tai dar visaip gali buti, nes tas klausimas dar esąs neišrištas. Tai, mat, galime susilaukti nuo ministro malonę, kad ir vienatinę Žemaitijoje augštesnę mokslinyčią gali atimti, iš kurios daug išėjo netik Lietuvai, bet ir visuominei naudingų vyrų.

N. Guirė.

Iš Tirkšlių. Šiaul. pav. Vėl nauja ru-ų šunystė! Suvis netikėtai Tirkšliškiai neteko savo jauno kamandoriaus, garbaus kunigo Pavilo Dogelio, kurs, vidaus dalykų ministru liepiant, tapo ištremtas ant 2 metų į Kretingos klioštorių, o suvis be reikalo ir jokios kaltės. Niekam, nei pačiam kun. Dogeliui ir neprisisapnavo, juog teip netikėtai, teip skaudžiai ir teip nekaltai bus persekiojamas ir baustas.

Kaip gavome pritirti, visa kun. Dogelio kalčia buvo, rasi, tiktai tame, juog jam buti prisėjo kamendorium Panemunėlio parapijoje akurat tame laike, kada Panemunėliškiai daugiaus negalėdami iškęsti učitelio Kreino begėdiškų su jų vaikais apsėjimų, paprašė Kauno direkcijos, kad jiems į Kreinio vietą kitą učitelių duotų, o savo vaikus iš mokyklos atsiėmė, pakol jų reikalavimas nebus išklaustas. Kaip Kreinis Panemunėlyj elgės, T. Sargas kelisyk jau apie tai rašė. Tiesa, buvo neva tyrinėjimas, ant kurio ir vaikai ir tėvai tik ant učiteliaus teskundės. Bet mūsų viršininkai, nors Kreinį ir iškėlė, bet pradėjo saprotauti: Panemunėlyj kamendarius — Dogelis, na, tai jau niekas kits, kaip tik jis galėjo žmonės prieš učitelį sukelti. To ministru ir užteko, kad kunigą nubausti. Išveškit, jei norite, ir visus kunigus, ale žinokit, juog męs neilgai kantrybėj betversme! Panemunėliškiam patarčiau paduoti skundą ant ministro pačiam carui.

O. Biliunas.

Iš Linkavos. Pan. p. Po visą Lietuvą paėjo garsas, buk kun. Opulskis Linkavos kamandorius ir dėl bylos Aukmergėje į Poltavą ant 2 metų ištremtas, iš tenai kažkur išbėgęs. Linkėjom anam laimės, tik rupinamės kur jis galėjo pasislėpti. Pasirodė vienok, kad vis tai tikriausė neteisybė, melaginga paskalba, pačios policijos išmislyta. Kun. Opulskis ir nemislijo iš Poltavos bėgti. Giltinė žino, kaip ten nutiko, kad kun. Opulskio adresas išdilo iš Poltavos policijos knygų, sako, kad kun. Opulskis tuoj po atvažiavimo prie poliemeistro nenuėjęs ypatingai apsigarsinti. Draug kažikas paleido paskalą, kad jis atgrįžęs Lietuvon. Pakilo triukšmas. Poltavos policija tuojaus nurašė Kauno gubernatoriui, o šis po visą Kauno guberniją išjieškojęs, vėl atrašė, kad jo ir čia nėra. Teip vos tik dabar susivaikė. Poltavos policija kun. Opulskiui netiki, tankiai lankos pas jį, jo laiškus suturi. Juokingas incidentas, bet kun. Opulskiui vienkart labai negeistinas.

Tututis

Iš Vieکشnių. (Kauno gub.) Dabar Vieکشniuose nekuriems verksmingos dienos. Neteko jie čionai didelio geradėjo, žydo Paivio. O buvęs tai (anuot tų nuliudusių) neišpasakytai geras žydelis; meilus, teisingas ir kas svarbiausia, nešykštus ant pinigų; jojo nusvirė nuo aukso ir sidabro kišeniai prieiname buvę kiekvienam ukininkui, pagautam kokio nors tikėto ar netikėto reikalo. Paiviui budavo tiktai žodį, o jisai kyštelėjęs ranką į kišenių štai ir ištraukia kiek tau reikia. Nereikalavdavo jisai, kad magaryčių už tai fundavotum, bet pasirašęs ant vekselio, kurį dėl viso-ko Paivis surašydavo, galėjai eiti sau sveikas su pinigėliais. — Kaip-gi nebus gaila šitokio žmogaus netekus.

Kur dingo Vieکشnių Paivis papasakosiu tuojautes; bet pirmiau prašau paklaustyti, ką „kiti“ apie jį šneka.

Anuot šitų pasakos Paivis tai pirmutinis sukčius, vagis ir plėšikas ant svieto. Senesni vieکشniečiai gražiai atmena, kaip jisai da buvo neturtingiausiu, skarmaluotu Vieکشnių žydpalaikiu; pradėjus jam degtinę šinkuoti, skarmalai nupuldinėjo kaip nuo užskurdusio veršio plaukai pavasaryje, ir Paivis ėmė nešioti visada gražią kapotkę.

Kaip dasigriebė didesnių turtų Vieکشnių Paivis, apie tai šiteip nupasakoja. Vieną syk norėjęs nakvoti pas jį kiaulių kupčius iš Prusų. Paivis meilei priėmė jį į nakvynę, pavalgyt davė ir paguldė. Tiktai kelti jau niekad, jei tai teisybė, svečias nekėlė; bent išeinant iš karčiamos to kupčiaus nieks niekad namatė, o pagedaujama žmogaus iki šendien. Sako jei tik nemeluoja, kad Paivis užgalabijęs prekėja, o pinigus sau pasiėmęs. Šitokių pasakų, kaip apie šitą kupčių iš Prusų, yr ir daugiau, bet kas iš to, jei pasakoriai nė viens nematė, kaip Paivis tokius darbus dirbo.

Dabar Paivis yra suareštuotas ir į kalinį įmestas, iš to mat nuliudimas ir ašaros pas jojo prietelius. Bet už ką-gi tasai Vieکشnių geradėjęs kentėti turi? Ot, nežinia už ką; sako, kad už vieną, jei tik ne melas, darbą, kurio nieks nematė kaip Paivis atliko. Buvo šiteip. Viens ukininkas iš Keyrių sodžiaus, pravardė Liauksminas, turėjo kokius ten piniginius reikalus su Vieکشnių geradėju. Vienąsyk Paivis pasišaukė jį ant rokundos. Rokavosi, kol iš tikrųjų nesurokavo, nes žydas norėjo ukininką įgriebti. Įpykdintas Liauksminas palypste, sako, kasžin su kuom ten, žydo blakstienus ir ėmė greitai žingsnioti laukan. Tik štai jam užstoja kelią uredninkas, kurį Paivis buvo pirmiaus, užsikvietęs, kad ramiau rokundos eitų. Uredninkas pagražino Liauks. atgalios . . . nuo to pagražinimo niekas jau daugiau Liauksmino nematė, lygiai kaip kitąsyk ano prekėjo iš Prusų po nakvynėi. Kiek prijieškota paskui, kiek prigriožta, priklausynėta, — Liauksmino kaip nēr, teip nēr. Buvo ir urediški tardymai daryti, ir protokolai rašinėti; viskas perniek. Sako, tik kasžin ar teisybė, buk ant protokolų Paivis imperijclais pečėčius spaudė.

Pradingusio žmogelio giminės, nesigaili trituso, kad jį sujieškoti. Jie davė žinią į Sudo Palatai apie tai, kas Vieکشnuios atsitiko. Pasekmės to buvo tokios, kad Paivis tapo suareštuotas, o uredninkas, jojo prietelius, atstatytas nuo tarnystos ir benetik teipgi sumtas. —

Kaip eisis Paiviui su jo prieteliu, ir ar atsiras nors klumpės Liauksmino, parašysiu kitąsyk. *A. Dagis.*

Iš Laižavos. Kaip turi apsukrus buti mus žmonės su žydais kupčiais, tegul pasimokina iš šito atsitikimo. Laižavoj' yra žydas Jankelis, ką javus nuo ukininkų pirkinėja. Vienąsyk jisai suderėjo su vienu latviu ir liepė atvežti paskirtoj' dienoj' į miesteli. Žmogus nuvežęs javus išpylė žydui į aruodą ir pinigų reikalavo; bet žyds nenorėjo visų ant syk atiduoti, liepdamas kitąsyk atvažiuot kitų pinigų atsimti. Latvys neišsitikėdamas savo kupčium reikalavo tuojaus visko, kas jam priguli. Tąsyk žydas nusiprašė žmogų į stubas, kur gražumu jiems bešnekučiuojant pasigedo sidabrinio šaukšto; ir pasišaukęs bernus apvagino latvį, kuriam iš teisybės tapo šaukštas į kišenių nežinomai įleistas. Jankelis su savo bernais parsimetė latvį ir atėmė įduotus pirmiau pinigų, išstumė laukan. *A. Dagis.*

Krata Laižavoj'. 10 d. Kovo šių 1902 m. antroj' valandoj po pietų su gelžinkelio trukiu pribuvo į Laižavą keturi maskoliai: du akcizninku ir du rubežiaus sargu. Nuo pat vagzalo bėgo tekini į miestelį, liežuvius išleidę, o pribėgę apstojo p. Dargio kromą; iškratę puolė prie laikrodžių meisterio, p. Milašiaus, gyvenančio tame pačiame name; ten nieko neradę puolė prie p. Kripaičio į arbatnamį, iš ten į aludę; p. Paulikelio kromą iškratė pirmiau. Bet niekur nieko neradę išėjo spjaudidami, kaip šunį lupe. Po iškratymui Dargio klausinėjo viens iš akcizninku, su koku žydu piktuoju jisai gyvena; D. atsakė, kad nė su vienu nesipykstaš. — Mat buvo paduotas skundas. Skundikas judošius nebuvo savo tikros pavardės pasirašęs, bet tokio žydo pavardę, kokio suvisu Laižavoj' nėra. Laižavos žydai kiekviena šventa diena ateina po kelis prie šventoriaus vartų ir lando po žmones klausidami, ką jie kalba išėję iš bažnyčios. *A. Dagis.*

Petropilė. 11 dieną gegužio išvažiavo iš Petrapylės kunigas Treibša. Mums prasčiokams, darbininkams, lietuviams labai gaila kunigo Treibšos, nes tai buvo tėvu visų vargšų; visų suramindavo, visų buvo prieinamas, be mažiausios puikybės. Lietuviams nebuvo vargo nė su išpažinčia, nes kun. Treibša netingėjo darbuotis bažnyčioje.

Dabar Arcivyskupas paskyrė jį į Vitebsko guberniją klebonu į parapiją Lievenmuža tarp latvių. Gal jam ten bus ir gerai, bet mums paliko neužmirštiną gailestį. Mūsų inteligentams kunigs Treibša nelabai patiko, nes su jais netrankė taurių su Šanpanu, arba su Vengrinu, kaip paprastai tarp inteligentų skamba; jįgi tuos skatikus, ką praleisti ant vengrino, noriai dalino pavargeliams, kuo daug naudos darė. Užtai mūsų inteligentai (pusinteligenciai) iškritikavo lietuvišką kun. Treibšos pamokslą, sakytą ant sukaktuvių Petropiliškos lietuviškos savytarpinės pagalbos Draugystės. (Skaičiau amerikškame laikraštyje „Vien. Lietuvnių“, tikt neatmenu, kokiam numeryje). Mums lietuviams darbininkams kunigo Treibšos gaila ir labai gaila, bet ką tu padarysi, kad jau mūsų tokia laimė. Dabar ir su išpažinčia lietuviams didelis vargas Petropilės Arcivyskupo bažnyčioje, nes nėra ten nė vieno lietuvių kunigo. Tai dar laimė, kad nors pralotas Antanavyčius yra assesoriumi prie kolegijos iš Seinų vyskupystės; nors jis ir neprivalo spaviedoti, vienok visuomet spaviedoja ir pamokslus sako, su didžiausiu uolumu ir pasišventimu darbuojas tarp savo tautiečių. Dieve jam užmokėk! Bet girdėt, kad ir pralotas Antanavyčius išvažiuosęs į Seinų vyskupystę. Tad lietuviai neturi žiopsoti, o prašyti Arcivyskupo, kad paskirtų prie katedros kunigą lietuvi, nes čion prieina daugiau lietuvių, ne kaip lenkų. Jau ketvirti metai, kaip Arcivyskupo bažnyčioje sakoma kas šventė 9 valando lietuviški pamokslai, bet tą daro akademijos profesoriai, ir vasarą kaip kunigai profesoriai išvažiuoja ant vakacijų, tai ir nėra kam užsiimti mumis, nebėsant tam paskirto kunigo. Po pamokslų lietuviai gieda, o kaip nėra pamokslų, tai daugiau prisieina giedoti. Nuc pradžios įvedimo pamokslų lietuviškas giedojimas užsilaike tvarkoje. Mūsų giedoriai dailiai mums pagieda, net maloniau melstis bažnyčioje girdint prigimtą šv. giesmių aidą. Tiktai viena yda, kad giedoriai tankiai mainos. Iš pirmųjų giedorių tris tik pasiliko, o kiti pargryžo Lietuvon, arba kitur išvažinėjo. Aišku, kad čia ne mūs tėvynė, bet kolei galima, tai nors svetimoje šalyje garbinkim' V. Dievą giedojimu savo prigimtoje kalboje,

o Augščiausis užmokės už vargus ir trusą padėtą Jam ant garbės. Męs lietuviai siunčiame per „T. Sargą“ širdingą ačių jums, garbūs giedoriai.

Vargdienėlis.

Petropilė. 30 Birželio iš Petropilės į Seinų vyskupystę išvažiavo pralotas Antanavičia sąnarys Dvasiškos kolegijos. Kolegijoje jis išbuvo daugiau kaip 4 metus. Laike jo buvimo Petropilėje Lietuviams buvo laimė, lengvai galima buvo prieti išpažinties (spaviednės) ir pamokslai sakydavos per ištisus metus, nes tai yra nepaprasto darbštumo kunigas. Kun. Antanavičia, labai myli savo tautiečius lietuvius ypač vargšus, visiems jis suteikdavo reikalingą rodą, kiekvieną paguozdavo; kiekvienas vargšas drąsiai galėdavo prie jo prieti, kaipo prie mylimo tėvo. Dabar jo netekę petropiliečiai lietuviai paliko kaipo našlaičiai. Po jo išvažiavimui nu Birželio mėnesio iki Rugsėjo nebuvo lietuviškų pamokslų katedros bažnyčioje, nes kunigai lietuviai buvo išvažiavę ant vakacijų.

Dabar nuo Rugsėjo vėl prasidėjo lietuviški pamokslai, ale su išpažinčia tai amžinas vargas, nes prie katedros lietuviškas vikaras tiktai vienas ir tas esti namie per nedėlią, bet kas antrą šventą dieną turi važiuoti už miesto į Kolpinos koplyčią, o lietuvių į bažnyčią susirenka daug daugiau negu lenkų. Otai dabar lietuviai ir pasigedo mylimo praloto Antanavičios.

18 Rugpiučio trumpai ligai, Petropilės lignonbutyj mirė lietuvis vertas paminėjimo a. a. Jonas Randakevičia. A. a. J. Randakevičia paėjo iš Suvalkų gubernijos. Tarnavo kariumenėje, A. a. J. R. darbavosi dėl įvedimo lietuviškų pamokslų į katedros bažnyčią. Buvo įkurtoju Petropiliškės lietuviškos Savitarpinės pagalbos Draugijos. Taipgi mačiau, kaip sąnariai iškilmingai palaidojo savo sąnari ir įkurtoją.

Iš Tifliso. (Pristavas ir uredninkas į kalėjimą pakliuvo). „Birž. Vied.“ № 227 rašo, juog į Zurnabado kaimą (ant Kaukazo) su kažinkokiais savo urėdystės reikalais atėjęs uredninkas Zacharov ir savo priedermes bepildydamas, pradėjęs „savo galybę rodyti“. Ukininkai, kiteip neatsigindami, atėmę ginklus nuo uredninko ir su juo buvusiu

stražnikų. Tas nutiko 17 gruodžio 1901 m. Apie tai pristavas Vorobjov išgirdęs kaip matai, liepė anuos iš Zurnabado vyrus — „maištinikus“ pas savęs pristatyti. Tada uredn. Zacharov, dar didesnę galybę savyje pajutęs, 7 vyrus rykštėmis baisiai nukapojęs, parvarė prie pristavo, o šis „maištinikus“ pas savęs per 3 dienas po areštu išlaikęs, pakol jų kaltybę, kurią „prieš valdžią pasipriešinimu“ vadino, gerai ne ištardė (ištyrė.) Bet vyrai, matyt, ne į pasturgalį spiriami buvę, kad tuojaus pristovą ir uredninką padavė į sudą, žinoma, ir liudytojus pastatydami. Sudas ukininkus už ginklų nuo paliceiskių atėmimą nuteisino, nes jau daugiau nebuvo jiems kaip nuo budelių atsiginti, o uredninką bei pristavą apkaltino: pirmą, kam jis drįso nekaltus žmones, ir dar savo priedermes pildydamas, kapoti, o antrąjį kad neturėdamas tiesos vyrus prie savęs dėl ištyrimo šaukė ir viešpatavo. Nei apeliacija į senatą jūdvių neišgelbėjo: pristavas gaus ištupėti 4 mėnesius, o uredninkas — 2 mėn. kalėjime. O ką, kad mes, lietuviai, teip lėti ir atlaidus nebutumėm, tai retas mūsų asesorius ir uredninkas išliktų į cypę nepapuolęs, o-gi mums patiems gyvenimas būtų kame ramesnis!

Kunigų permainos Kauno Vyskupijoje paskutiniuose laikuose šitokios:

Perkelti kunigai:

- Kun. Gelžinis Adomas iš Rietavo į Uteną kamendorium.
- „ Antanėlis Antanas iš Utenos į Rietavą kam.
- „ Jonas Puidokas iš Rumšiškės į Karteną kam.
- „ Juozapas Vilaniškis iš Vadaklių į Rumšiškę kam.
- „ Dominikas Pocius iš Telšių į Kupiškę, kam.
- „ Petras Ruškis, Teologijos magistras, į Telšius kam.
- „ Kazymieras Paltarokas Teologijos magistras kam.
- „ Jonas Didžiulis Teol. kandidatas į Kamajus kam.
- „ Jonas Petrauskis iš Žagarės į Kalvariją kleb.
- „ Petras Tamašauskis iš Kalvarijos į Žagarę kleb.
- „ Kazymieras Vilkickis iš Pašvytinio į Podunajų fil.
- „ Klementas Kekis iš Podunajaus į Brunaviškę kleb.
- „ Jonas Breiva iš Raseinių į Aliozavą fil.

- Kun. Jonas Jurevičė Raseiniuose mokyklų kapelionas.
 „ Vladislovas Slabokas iš Girkalnio į Girdžius fil.
 „ Juozapas Staškevyčė iš Girdžių į Eigirdžius fil.
 „ Mikolas Šeižis iš Laižuvos į Vilkiją kam.
 „ Jurgis Kazlauskis iš Vilkijos į Laižuvą.
 „ Juozapas Bijeika iš Nemakščių į Šiaulius kam.
 „ Vincas Pocevyčė iš Kopylių į Nemakščius kleb.
 „ Albinas Razmus iš Nemakščių į Kopyčias (Panaterius) fil.
 „ Juozapas Vaičius iš Ziobiškės į Troškunus kam.
 „ Pranciškus Kavaliauskis iš Alsėdžių į Sėsikus kam.
 „ Petras Šimanauskis iš Sėsikų į Alsėdžius kam.

Kauno Vyskupijoje šįmet mirusieji kunigai:

1. Justynas Dovidaitis, buvusysis Seminarijos rektorius, augšto mokslo, geros širdies ir didžios dorybės vyras, „Šiaulėniškio Senelio“ tikrasis brolis.
2. Petras Laurynaitis Skuodo kamendorius, nuo pat iššventimo sirgęs.
3. Julijonas Šimaitis 35 m. Apitalaukio klebonas, budamas Seminarijos profesorius užpelnęs klerikų meilę. Syki Ryme prie popiežiaus ant audiencijos pritilpęs, ką už didžiausią laimę sau skaitė.
4. Vladislovas Mikonis, buvęs Krakėse džekonas ir klebonas, lietuvių priešas, mirė Alsėdžių altarijoj staigiu smerčiu, 70 metų.
5. Jonas Petronaitis, 48 m. Sartinikų filialista, mokytas ir olus kunigas, ruskių neapkenčiamas.
6. Leonas Norkevyčė Tverų altarysta 63 metų.
7. Julijus Norgėla, Remygalos klebonas, 62 metų, žmonių mylimas senis.
8. Platonas Rimkevyčė, savo dvare Laukuvos par. mirė 75 metus eidamas.
9. Donatas Švegždavyčė, Salantų alt. 66 metų, valdžios persekiotas.
10. Leonas Klenauskis 68 metų, doras kunigas.
11. Antanas Lodužis, pralotas, 76 metų senis, dievo-baimingas žmogus, tik labai prieš galą sunervuotas. Dieve, duok mirusiems amžiną atilsį.

Iš Endriejavo, Ras. p. Kulių akciznikai ant Plungės kelio sulaikė pilną knygų vežimėlį, bet žmogus išstruko. Gargždų muitinyčioj žandarai išvydę teip daugel įvairių liet. knygų, tarp kurių buvę net „aštriųjų“, pasiryžo nors iš žemės tą kantrabantvežį iškasti, tada jau kad duotų jam tai duotų, bet kas dabar žino, kas jis ir iškur, viena jo kumelpalaikė beliko, na tai capt tą kumelę į svietkus! Štai ką jie daro: ištuština vežimėlį, kumelei šmiaukšt per šonus, ir kur ji pasisuks, tai jau toj pusėj, sako, gyvena kontrabantvežis. Bet kumelė, nedoras paukštis, lyg ant ginčo, ėmė ir pasisuko ant Endriejavo, paskui į šunkelį ant Pažvelsio sodos, o žandarai vis paskui įsisegė. Tik prie kokio kiemo kumelė strapt, tuoj žandarai pas to ukiniko kratą ir daro, kamantinėja, iš kur ta balta kumelė ir vežimėlis. Ir teip per kiaurą naktį persizudę, daug kratų padarę ir nemažai bobeles bei vaikus prigandinę, pagryžo į Gargždus su kumelike, tikrojo kumelės pono nesuradę, ir ką tau jį suras, kad jis, paibelis žino, iš kur buvo ir kur pradingo. Apie mus su viena kumele nieks ir nevažiuoja, o tuo labiaus kontrabandą veždamas. Po kelių dienų liubrikai vėl sugavo knygų ir kitokio tavoro vežimą su dvejata arklių, bet į tą žygį nuo kumelių nereikalavo, kad kantrabantvežius sujieškotų. *Butvilaitė.*

Iš Tirkšlių, Šiaulių pav. Tirkšliai nėra kaip negali užmiršti savo jauno kunigo Dogelio, kurį mūsų vyriausybė į Kretingą ištarškino. Ikišiol Tirkšliškiai lyg tarytum snaudė, bet dabar aiškiai supranta, ką jinai su mumis-katalikais nori padaryti, jei mūsų vadovus-kunigus persekioja ir į klioštorių arba Rusiją išveža. Dar mėnuo pirmiaus Tirkšlių klebonas kun. Vilimaitis tapo į altariją iškeltas, mislijome, kad teip sau, o mat ir čia prisidėjo ruskiai: Ant katalikiškųjų kapų kyšojo kreivas ruskas kryžius, po kuriuom, sako, ruskis buvo pakastas. Tiek to, bet kažikas naktį pritykinęs ėmė ir išrovė tą kryžių. Tikro kaltininko ne susekdami, į kleboną įsikabino, kad jis, gird, matęs — nematęs turi žinoti, kas tai padarė, ir gana, o kad klebonas vis sakės nieko nežinaš, tai nuo vyskupo išreikalavo, kad jį kur į altariją iškeltų. Į jo vietą parėjo

kits, jaunas, darbštus ir begalo geras kunigas Imbras, bet nugąstaujame, jei tik ir to ruskiai kur neišvežtu, pagrobę. Ką tu jais, ar tai jiems dar reikia teisybės ir sudo?

Vieksnių Marelė.

Iš Raseinių. 17 liepos kamendorius kun. Breiva į Aliozavo pilią išvažiavo. Oi, koks buvo miesčionkų verksmas ir gailėjimas, dar tokio aš nesu matęs, net kelis buketus į vežimą įmetė... Sunku viską ir aprašyti, kaip jį lenkuojantis lydėjo, bet mes jo neperdaug gailėmės, nes ne mūsų, žemaičių, tai kunigas buvo, nors šepjau jug gerai pamokslus sakė, spaviedoti netingėjo, giedojo garsiai, bet mūsų neužtarė nėkur. Ačiu jam ir užtai, kad ben geru oficialistu buvo...

— Per Popiežiaus Jubiliejų 1 d. rugsėjo bažnyčioj svieto buvo daugybė, net iš aplinkinių parapijų, taip kad ir spaviednyčias sulaužė. Po sumos buvo lietuviškas pamokslas, kurį labai gražiai, aiškiai ir gryna liet. kalba sakė kapelionas kun. Jurevyčė, o per pusę sumos tai pats klebonas „ponams“ lenkiškai teikė, tik labai ilgai, mes tik ir laukėme, kad pabaigs, o „ponai“, kurie tuomet bažnyčioj buvo, dar labiaus. Bet ir su lenkiškais pamokslais „didžiųjų ponų“ klebonėlis į bažnyčią neprimasina, bereikalo tik mus trukdo ir prakaitą sunkia. *Imkus.*

Iš Šiaulių. Šią vasarą klebonas Tomkevyčė apturėjo keletą anonimiškų laiškų, kuriuose gązdino aną atkeršijimu, jei naujai bažnyčioje užvestųjų lenkiškų pamokslų nepanaikintų. Laiškai vis buvę lietuviškai rašyti. Neperseniai klebono tvartai ir daržinės plėnimis nuėjo, sudegė, kažkam slaptomis uždegus. Jei iš tiesų čia būtų lietuvininko darbas, kurs teroru mislijos ką gero padarysęs, tai vienok tokio jo nežmoniško, beprotingo pasiėlgimo nėra kaip negalima lietuvininkams priskaityti: mes reikalaujam savo tiesų, bet legališku keliu, tokių lietuvių mes išsižadam, geidžiame, kad veikiaus jie taptų pabausti. Tokie bepročiai tik mums kelią užkerta, mūsų darbus ardo, nes vieną gyvulišką neva tai „lietuvio“ apsėjimą mūsų nevydonai priskaito visam tautiškam lietuvių judėjimui ir

pakraipai. Męs sakome, kad tenai tą pikną jei ir lietuvininkas padarė, tai padarė nekaipo lietuvis, bet kaipo žmogus doriškai ištvirkęs, gal jau suvis bedievis, niekšas, kuriam gal ant naudos išeitų, jei į teisybės rankas pakliūtų.

Luokės ubagas.

Iš Vilniaus. Trockiui numirus, valandėlę general-gubernatoriaus nebuvo, visi jau tikėjos, kad jau ir suvis nebus, o štai jau ant tikro žinoma, kad general-gubernatorius Vilniuje bus Bobrikov, kurs, paskutiniame laike Finliandijoje budamas, pasirodė kas esąs. Jei general-gubernatorius vėl bus mūsų krašte, o dabar tokį Bobrikovą paskyrė, tai matyt, kad Rusų valdžia rengiasi mumis persekioti ir spausti dar baisiau.

Iš Kauno. Neseniai, kaip ant tikro gavome žinot, žemaičių Vyskupas į savo vyskupijos kunigus išleido tam tikrą raštą, kuriame dar sykį praneša juogiai nėra jokių įstatymų užginančių katalikiškus kryžius statyti, juog policija neturinti tiesos kryžių statymą gaisinti. Pagal tą patį Vyskupo raštą medinius kryžius esą leista statyti, kur tik nori, ant laukų, ar prie kelio. Kitokius kryžius iš kietos medžiagos (akmenio, plytų, gelžies) padarytus, savo sodybose, ant kapų ir šventorių teipat valna statyti, niekam nei gero žodžio nedavus. O jei kas tokius kryžius (t. y. iš kietos medžiagos) norėtų statyti kur kitur: laukuose, šalia kelio ir t. t. tai tuokart jau reikia nuo gubernatoriaus leidimą išreikalauti, visad jam statomojo kryžiaus plianą parodant. Sulygparašų, dedamųjų ant kryžių, tai juos galima dėti kokioj tik nori kalboje, by tik ne lenkiškai. Todėl ant visų kryžių lietuviškus parašus galima dėti, nors ir koilgiausius.

Skubinai pranešame broliams lietuviams tą įstatymą, kad, kokiam atsitikime policijai prie kryžių arba lietuviškų parašų kimbant, neduotų anai nei gero žodžio, bet dar, liūdytojus išstačius apskusti ją Vyskupui arba gubernatoriui. Raginame ant kiekvieno kryžiaus šiokią tokį lietuvišką parašą padėti, juk gal kuomet jiems ir tas į galvą ateiti, kad ir liet. parašus uždrausti.

Makalo Pranė.

Iš Rietavo, Ras. p. Girdėjome, kad rietaviškiai padavę skundą ant pačto načalniko už tai, kad jis tankiai gromatas bereikalo plėšą, gromatų, siuntinių ir pinigų tankiai neišduodąs, kyšių ir paperkų neišreikalavęs, priegtam nieko neduodančius bjauriai vaksijas, keikias ir teip toliaus. Nors syki rietaviškiai pasirodė vyrais esą ir vėšą pagyrimą nupelnė, tik kažin kaip bus tyrinėjimai, ar turės drąsos tą patį sakyti, ką buvo parašę.

Pleputė.

Iš Liepojaus. Katalikų skaitlius tame mieste platinas begalo, teip juog neužilgo pradės antrą bažnyčią statyti, pirmi žingsniai jau daromi. Lietuviams iš arksto rodytumėme pasirūpinti, kad busimoj bažnyčioj jų kalbai būtų duota ir-gi atsakoma vieta.

Iš Varnių. Senoji Varnių muro bažnyčia, kitados Žemaičių vyskupų katedra, buvo jau truputį apleista, bet štai, ačiu Dievų, Varnių klebonas kun. Genys viską atnaujįsias ir pataisysias kaip vien reikiant. *Varnaitis.*

Iš Girdiškės, Ras. p. Ta parapija tuomi garsinga, juog čia kitados gyveno Dionyzas Poška raštininkas ir seniausio Lietuvoje ažuolo Baublio aprupintojas. Jisai (D. Poška) du didžiausiu ažuolu Baublį ir Baubliuką jau padžiuvusiu pakirtęs parvežė, į savo dvarelį Bijotus, kame pastatė ant pamūryto pamato ir stogais apklojo. Truputį didesniame ažuole (Baublyje) langiukus ir durelias iškirtęs, patsai tankiai gebėjo prie stalelio rašyti ir arbatą gerti. Pas Baublių stovi akmens stovyla, moteriškės pavidale, kuriai jau piemenis galvą nudaužė, viduje Baublio mačiau, gelžinius šarvus senovės kareivio, gal but kryžioko. Gailu tik, kad tų Baublių tukstantmečių niekas nepriveizia, ilgainiui gali suputi. Vertai būtų Volmeriui, tų ažuolų savinikui, patarti, kad senovės liekanas labiaus brangintų. Beveik tokio didumo ažuolą mačiau ties Kaltinėnais girioj, dar žaliuojantį, kurs sau vienmečius kažin ar turi kur Lietuvoj.

Iš Vilniaus. Vyskupas Zveravyčė jau ir pats sutiko Sandomiro vyskupijos valdymą apimti, o kas bus Vilniuje

gerai dar nežinoma: vieni tvirtina, kad kar. Vienukauskis, o kiti spėja kad Pranckevyče, Aušros Vartų klebonas, dabar Vilniaus vyskupiją rėdąs.

Iš Seinų. Liudnias jums pranešu žinias: J. M. Vyskupą Baranauskį jau tris kartus smagenų paraližius ištiko. Paskutinį kartą per pusią adynos nei žodžio negalėjo ištarti. Gydytojai sako, kad tai blogas ženklas. Teipat ir su Beresnevyče Vyskupu buvo. Vyskupas Baranauskis pardaug darbuojas tur buti iš to ir liga. Neduok Dieve, kad teip anksti jo netektume. Senąjį Įstatymą po 3 metų buvo žadėjęs baigti į lietuviškąją kalbą versti, o dabar į antrus metus, kaip girdėtis, baigia versti. Turėsme ir męs, Lietuviai Katalikai, visą Šventraštį mūsų kalboje. Brangus tai bus mums paminklas. Ale sako, Jo Mylista V. Baranauskis ir šaipjau pilną kertę priverstą turis lietuviškų rankraščių, kurie tik spaudos laukia.

Iš Kauno. Dvasiškojoj seminarijoj įvyko mažos permainos. Kun. Dambrauskiui, Vyskupo sekretoriui, Dvasiškosios Akakemijos profesorium tapus, į Žemaičių Vyskupo kapelionus tapo išrinktas buvusysis sem. profesorius kun. Zangalavičė. Jis seminarijos klierikams teišguldinės kanoniškas arba bažnytines tiesas. Bažnyčios istoriją kliuvo išguldinėti kun. Laumianskiui.

Neperseniai čia pasirinko pralotas Lodužis, nuo seniai jau sergąs ir vaitojęs. Sakytojai jį augštino kaip šaipjau gerą kunigą, tas buvo tiesa. Paliko pinigų ir ant Tverų bažnyčios, kur kitąsyk klebonavo. Nors a. a. kun. Jonas Lodužis letuvių ukinikų sunus buvo ir pirmus žodžius žemaitiškai prašneko, bet ilgainiui mokslus eidamas suvis lenku buvo patapęs, ale, ką daryti, tokiuose laikuose ango ir gyveno.

Iš Petrapilės. Kunigai Bučius ir Dambrauskis jau užtvirtinti į Dvasiškosios akademijos profesorius. Kun. Pranaitis į Taškentą teipos užtvirtintas ir tenai apaštalaus. Kaslink mūsų mokslinčiaus kun. Jauniaus, tai jau vėl kiteip šneka: jis jau į Krokuvą nevažiuos. Tai dabar kasžin, ar pavyks Krokuviečiams Jagailos universitete

lietuviškos kalbos katedrą uždėti, o gailu, jei tas jų užmanymas nugaištų.

Iš Vilkijos. Kaun. pav. Kur tai žmogus besibastydamas po svieta nenukliuvi? Andai teko man nukakti ir į Vilkiją. Miestelis ant Nemuno krantų, labai bjaurus. Žydų, oškų ir kiaulių — nesuskaitysi. Šie paskesnieji sutvėrimai įdryso net šventorių knisti. Pats mačiau, kaip laike sumos klupančius krikščionis savo ilgais snukiais nemielaiširdingai stumdė. Žmonės dar negirdėjo, ar yra koks lietuviškas laikraštis ant svieto. Nekurie iš jų griebias už lenkiško; teip šneka, kaip sena višta avižas lesa. Turi negudrų paprotį dubas į mažus sklipelius draskyti; iš to daug vargo ir neturto paeina. Met. 1892 Vilkijos medinė bažnyčia sudegė. Iš pradžios apie statymą naujos nėkas nemislyjo. Rodės, juog ankštame į bažnyčią perdirbtame bute, susispaudus ir troškume teipgi galima Dievop melstis ir Jam garbę atiduoti. Vos trečias metas, kaip ėmė naują muryti. Pamatas jau užbaigtas, tik po pilioriais nė akmens neparista. Vieta, kur stosis nauji Dievo namai, gan pakili — kalnas. Nemunas su savo krantais ir apylinkė kaip ant delno yra matomas. Tegu tik Visagalis duoda parapijai vienybę ir santarvę, o perdėtiniams darbštumą ir išmintį!

Iš Veliuonos, Kaun. pav. Iš Vilkijos Nemunu pasukau į Veliuoną. Nesigailėjau kelionės. Vietos stačiai poėtiškos! Didžiojo Vytauto 1426 m. statyta bažnyčia, kalnai, pilėkalniai, — visa primena gilią senovę. Kiek čia kraujo išlieta, kiek čia kaulų puva! Čonai pats Gediminas už tėvynės liuosybę kovodamas savo galvą paguldė. Mačiau ir tą vietą. Žmonės rodydami į du kalniuku, apkastu ravu, paprastai kalba: „čia Gediminą užmušė!“ Nemoku pasakyti, ką jaučiau vaikščiodamas po tuos kalnus ir sulygindamas garsią senovę su mūsų ištyžusiais laikais.

„Kad kas praeigą gražintų,
Ir jos garbę, ir jos galę;
Kad tuos kaulus atgavintų,
Kur po žemės gul išbalė“ ...

Rodos butinai turėjo senovės dvasia plaukianti iš tų pilėkalnių išžadinti Panemunės gyventojuose tautišką susipratimą. Bet kiteip yra, kaip girdėt, ir čę žmonės liet. laikraščių, nė knygelių neskaito, nors šiaip jau, ant kiek patėmijau, bažnyčioj gražiai ir teisingai adynas ir kitas giesmes lietuviškai gieda. Už tai tegu bus garbė vietiniams kunigams. Ačiu jų rupesniui yra čę ir koras, kurs gregoria-niškaì lotyniškas mišias gieda. Tiek, kad bažnyčia dabar atsinaujina, nėra vargonų: ilgainiui reikia tikėtis daug labiau išsilavins ir gražiau giedos.

Mikė Baibokas.

Iš Panemunėlio, Pan. p. Nevien kunigą Dogelį į Kretingą ištrėmė, bet nelaba rusų valdžia ir 7 tos parapijos ukininkus išginė iš Kauno gubernijos už tai, kad pasipriešino učiteliui, baisiai piktinančiam vaikus katal. tikėjimo dalykuose: atėmė vaikus, o paskui patį učiteljį išbrunsojo. Garbė gi tiems karžigiams vyrams, kurie, tikėjimą ir tėvynę begindami, turėjo nukentėti. Išginė juos, bet likusiųjų dvasia dar labiaus sutvirtės. Juo labiaus ims mums persekioti, juo mėš drąsias su baisiu priešu stosme į kovą! Saldu ir gražu ir mirti už tėvynę. Dievas bus su mumis.

Aš.

Iš Veviržėnų. Ras. p. Ši pavasarį aš labai plačiai baldžiaus su savo reikalais po Lietuvą ir kitus kraštus. Aplankiau jos garbinguosius miestus, susipažinau pirmą kartą su tolimasiais broliais lietuviais, pažinau jų būdą, ištyriau jų gyvenimą, prisiveizdėjau jų akylumui. Ant galų-galo, pabaigęs savo kelionę, kitiems-gi naują pradžia davęs, pardundėjau į tėvynę. Šitai mano kelionės išpūdžiai — Apsistojęs Šiauliuose pas guodotiną poną ant nakvynės, iššnekėjau su juomi apie šiokius tokius daiktus; p. norei apipasakojo man daug įvairių-įvairesnių žinių apie ūkę, gyvulių auginimą, sodų užvedimą irtt. Priminė man gerasias ir prastasias puses ukininkų, neužmiršo nė tarnų-darbininkų. Geras ponas, linksmas, meilus — duok Dieve jam šimtą metų ant šio svieto pagyventi. Iš jo apsakymo pasergėjau šita: Šiauliuose ir jo apygardoje, teipogi ir daug kitose vietose, kur man šimet teko apsilankyti, padėjimas tarnų —

darbininkų esąs labai blogas — alga maža, o pas mus, anaipatol, bernas, kad mokėtų pinigų užlaikyti nežinotų turtams galo. Dėlko teip: — vienur nuskurdę, o kitur perdaug turtingi? O tai dėlto: nuo mūsų, giltinė žino dėlko, kuodaugiausiai tarnų ištrauk į Ameriką, likusieji, kas gyvi kreit į prusus ant uždarbio. Pas mus suvisu mažai beliekta darbininkų, užtat ir branginas, kaip pasiutę. Bernas pas mus ant metų algos gauna iki 100—120 rub. ūkininkai pas mus tankiausiai suder su bernu ant sėjimo, teip kad gerą metų tarnas surenk algos ir daugiau. Dėlto perserga, jei kas norėtų pasipiniguoti, tai ras sau gerą vietą žemaičiuose, bet nevisur, tiktai parubežinėse apygardose. Užtat ar negeriaus jums būtų čiou atkakti ant uždarbio, neg baldinties po tolymiausius miestus Gudijos, kur ir kelias brangiaus kaštuoja ir didžiuose miestuose ira blogesnis. Ten ir ligų daugiau ir darbas sunkesnis dirbtuvėse (fabrikuose). Šelpkim savuosius! visi sveiki.

Kiek kartu man teko paimti į rankas T. S. vis tenai randu straipsnelį iš Veviržinų. Garbė Dievui, kad yra tokie geradėjai, kurie pluša pakelti tamsus žmogelius, bet viena blėdis . . . man gaila, kad Veviržėniškiai pijokai, paleistuviai bei vagjs. Noriu dabar priminti daugiau apie Veviržinus. Per rupesnį kun. Kamendoriaus Masaičio čion buvo išsimokę mergikės ir vaikiukai lotyniškai giedoti per š. Mišias ir labai puikiai giedojo. bet kaip tik k. M. nebteko, tai Veviržėniškai metė savo gaidas į žydo purvyną, liovės giedoję š. giesmes bažnyčioj. Paklausiau vieno: kodėl perstojo giedoti, ir išgirdau, buk nebėasant giedorių. Tai ne teisybe. Paklausk, kas dedas nedeldieniais, turgų vakarais pas manipolių, praeiti keliu negalima: ir šauk, ir klyk, ir mušas, nežinau dėlko Veviržėniuose policija nedraudžia girtuoklių, kaip kituose miesteliuose. Tur būt, dėlto vien, kad pati policija tą patį darbą dirba. Šventdieniai per pamokslą pusė žmonių išeina laukan, o ką kitą tur veikti, jei ne pas manipoliu stumdyties, mušties, žydų sumiežinį trypti, kepurėms mainyti, o sumainius reik ir magaryčių, — veizėk, jau keletas vaikinų kruvoj' suk butelkos kaklą ir sotinas dangiška saldybe. Užsipelnė jie pranešimo tolimesniems broliams lietuviams. Veviržėniškiai manipolių pramanė „Dangaus vartais“, arba dar kitaip

„Šaltiniu trokštančiųjų“ Labai ir labai teisingai davė jie gerą vardą manipoliui, nes kas nedėdienį ne tiek prie klausyklos, kiek prie durių manipolio susirenka trokštančių dangišku gėrybių. O kiek skatiku tenai palieka, tai gėda man čion ir pažymėti. Ar ne gėda Veviržiniškiai?!

Paminėsiu dar ir tą nesitikėtą atsitikimą, kad Veviržinuose aš nebematau lietuvaičių, ir nežinau, kur jos dingo. Klausiau vieno, klausiau ir kito, gal jis matė, gal girdėjo, bet ir jie pasisakė nei matę, nei žinantį, kur jos pražuvo. Tartum jas vagis išvagė. Bet ne. Šnekėjau aš su policija, ar ne skundės kas ant vagių, išvogusių Veviržiniškių mergaites. Suvis ramiai lig šiol buvo apie vagis policija nieko negirdėjusi. Tai kur jos dingo? . . . Gal kas dasižinos apie pradingusias panas, prašom pranešt Veviržiniškiams, nes žmonelės nebekeį jų, labai nuliūdę, žada dovanas tokiam geradėjui.

Vėl nežinau iškur, kaip, kada, kuomet, ar naktį, ar dieną, ar žiemą, ar vasarą, atsirado, privirto, prigriuvo pilni Veviržinai nepažįstamų šmėklų. Būt žydelkos, būt ne, būt vokietkos ir ne; būt iš Varšavos, bet „co“ ir „poni“. Gal iš Maskvos — bet dėlko jų teip daug, juog pernai ir užpernai Gudijoje badų nebuvo, marų teipogi, iš ten negalėjo jos ateiti. Tur būti kokios nors ypatingos cigonų giminės, vardo nežinau. Dievas geriausias žino, kas jos, iš kur jos. Mums tokių nereikia. Veviržiniškiai, išbrukit jas su vezdais, kad savųjų neliko, svetimų mums nereikia! Štai bent vieną tokią steigsiuos aprašyti, gal kas pagal jų apdarą ir paviršutinę išvaizdą atspės, kas jos, iš kur jos. Plaukus prie kaktos nusikerp, nežinau dėlko, ar iš paikumo, ar iš gražumo. Skepetą ant galvos deda pusiau lenkta, — o kad tu suruktum! Į vietą dailiai pasiūtos palaidinės, užsivelk kažin ką tokią, būt maišelis, būt ne; būt antšvalkis suriaukšliotas, — nežinau, nežinau; ir Salemonas negalėtų atitikti, kas per drabužis, o ne man menkam! Pirmieji sijonai, tai dailus, puikus ir malonus, o dabar teip baisiai baurus, kad akis bijos, tuojaus raudonuoja ir temsta, kad su tokiu apsilvilkus paną išvysti.

Ant pilvo jų sijonas ištemptas, tartum džiovinti pakartas, be jokios gvaldelės. Užpakalyj' gvaldų-gvaldos, rūkšlių-rūkšlės, vien tikt gyvuliams perėtis žemiaus kelio uždėti 3—4 aksonų lankai. Dėlko tie? gerai nežinau, bet misliju, kad dėl puikumo. Už ką aniuolai tapo paskandinti, ar ne už puikybę? Už ką Adomas išvytas iš rojaus, ar ne už tą? Kokio galo jųs, mūsų panos, laukiat? Liaukitės, pakol dar jūsų dienos!

Nežinau, nežinau, brangus skaitytojai, iš ko tas paeina, ar iš siuvėjų nemokėjimo dailiai siuvinėti, ar iš paliepimo teip siūti. Apie šitą dalyką šiteip sprendžiu: jei čia būtų siuvėjų kaltybė, tai teippat ir vyrams surauktų, bet ant vyrų kupros matome dailias sermėgas. Čia kaltybė jųjų pačių, kad teip liep siuvėjui arba siuvėjai suraukšlioti, sukarklioti; subiaurina drabužį, sugonija matariją, sau gėdą, savo tolymesnėms sesėms lietuvaiteis juoką padaro. — Lik kito karto! *Skardinkaktis.*

Vilniuje jau pradėjo statyti pamenklą Katarinai II-ai, kitados maskolių carienei, kuri mūsų šalį po savo valdžios užgrobė. Paliepimas tą šmėklą statyti išėjo nuo augščiausios valdžios, o juogiai visas darbas kaštuosias iki 170 tukstančių rublių, dėlto yra paliepta tam tikslui nuo žmonių pinigų rinkti-užtat, kad per Katarinos priežastį lietuviai-katalikai maskolių vergijon įkrito! Broliai lietuviai, supraskite begėdišką maskolių pasityčiojimą ir nei nudilusio dvylekio neduokit ant tokių reikalų! Negana to, kad mūsų Lietuvių sostapilyje porioglino stovilą biauriausiam kraujageriui Muravjovui-Korikui, dabar dar ties pat šv. Kazymiero koplyčia ketina statyti atmintuvą vienai iš didžiausių svieta paleistuvių, kokia Katarina buvo, kad tyčiomis mūsų tikėjimo jausmus užgauti ir iš didžiausių katalikų šventinybių pasityčioti! O, kad jūs nesulauktumėt!...

Rietave pas kataliko Prišginto galima gauti visokias ūkei reikalingas padarynes ir įnages: plugus, ant plunksnų ekiečias, kuliamas mašinas, centripugas sviestui sukti ir kitus ukininkams naudingus dalykus, partrauktus iš Raseinių ukiškos krautuvės. Mat Raseiniuose ukiškos

draugystės sąnariai netik Raseiniuose užlaiko ukiškų padargų krautuvę, bet rūpinas ir kituose Žemaitijos miesteliuose mažesniais krautuvelėmis uždėti. Ir patys sąnariai iš to pelno ir mūsų ukininkams atneša naudą. Pas Prišginto galima gauti ir kitokio tavoro pasiskirti už prieinamą prekę.

Visad pirkime nuo saviškio, savąjį žmogų pašelpti, o ne žydus-siurbėles, kurie visur mus apgauna.

Iš Petrapiilės. Nedėlioje 30 kovo mokykloje prie šv. Stanislovo bažnyčios atsiliko visuotinis susirinkimas čionikštės Labdariškosios „Lietuvių ir Žemaičių“ Draugijos. Apart Draugijos komiteto į susirinkimą atvyko: Dvasiškosios Akademijos inspektorius kun. Prapuolenis, Dvasiškosios seminarijos profesorius kun. Karevyčia, inžinierius Narutavičia ir daugelis Draugijos sąnarių — išviso per 40 ypatų. Po trumpos pirmsėdžio p. Matulaičio prakalbos, kurioje jis dekavojo komiteto sąnariams ir kitiems, pasidarbavusiems ant Draugijos naudos sanariams, Draugijos sekretorius p. Dubinskas perskaitė komiteto sutaisytą atskaitą apie Draugijos išdo stovį praėjusiuose 1901 metuose. 1 Sausio 1901 m. Draugija turėjo 4539 rub. 79 kap. ir fondo savo namams įgyti — 247 rub. 40 kap. Per 1901 metus įplaukė: sąnarių, mokesčių 408, aukų 62 rub. 52 kap. sugrąžintų pašalpų 19 rub., procentų nuo kapitalo 150 rub., surinkta per vakarus 1729 rub. 23 kap. aukų įgyti Draugijos namams 325 rub. 57 kap. Išleista: pašalpą vargdieniams 316 rub. 45 kap., paskolių besimokinantiems 473 rub., įtaisymas vakarų 997 rub. 30 kap., smulkių išleidimų 70 rub. 44 kap. 1 Sausio šių metų kasoje buvo likę (procentinėmis popierėmis ir pinigais) 5051 rub. 35 k. ir fondo namams pirkti 572 rub. 97 kap. Revizijos komisija atrado atskaitą teisinga ir pinigų pilnybėje. Po užtvirtinimui atskaitos susirinkimas užsiėmė rinkimais. Išrinkta tapo 16 naujų Draugijos sąnarių; į pirmsėdžius tapo išrinktas vienu balsu p. Matulaitis; į komiteto sąnarius — pp. Kulvietis ir Luckus; į revizijos komisiją — pp. Venckavyčia, Umbras, Oniunas; vargdienių globėjomis tapo išrinktos ponios: Vinklierienė, Augustienė, Urbana-

vyčiute, S. Kuzmniskiute ir A. Kuzminskiute. Susirinkimas nusprendė apvaikščioti dieną 26 Rugsejo š. m., kada 10 metų draugijos gyvenimo, iškilmingomis Mišiomis ir įtaisyti tuojaus po tos dienos Draugijos vakarą. Užbaigė susirinkimo sesija kun. Prapuolenis, ragindamas karštoje prakalboje dėti pinigų Draugijos namams įgyti. *Ukiškis.*

Blaivybe Kauno gubernijoje. Neseniai maskoliškas laikraštis „Pribavlenije“ arba „Priedas“ prie „Kov. gub. Viedomcsti“ patalpino atskaitą vyriausiojo akcizos redytojo apie arielkos priekybą visoje Maskolijoje. Pasirodo, juog Petrapilio gubernija už visas kitas gubernijos daugiausiai duoda pelno iš degtinės, o patsai sostapilis-Peterburgas užvis daugiaus tame dalyke atsižymi, nes pagal aukščiau minėtos atskaitos kiekvienas Petrapilio gyventojas prageria kas metų 17 rub., atrovavus-gi mažus vaikus, ligonius ir senius, negerenčius degtinės išpuls ant kiekvieno Petrapiliečio kasdien išgertos degtinės mažne už dvi grivini, t. y., kiekvienas ruskis, pagal skarbavo aprokavimo išgeria Petropilyje mažiausiai **pusę butelio** degtinės **kasdieną!** Tuotarpu Kauno rėdyba (gubernija) pagal tos pačios atskaitos iš atžvilgio į girtuoklystę užima vos tikt 34-tą vietą — tiktai viena Plocko rėdyba ją biškį parviršyja, t. y. juog mūsų žmones, nors teipo-gi kartais maukia degtinę kaip veršiai, vis-gi vienok 34 kartus mažiaus jos išgeria už maskolius petrapiliečius. Iš to galime išmanyti, kaip baisiai yra prasiplatinusi girtuoklystė Maskolijos gilumoje, bet teipogi aišku, juog skaitlius blaivių žmonių mūsų rėdyboje visgi gan apstus yra, jei ant kiekvieno žmogaus pagal aukščiau minėto aprokavimo išpuola išgertos degtinės ant metų už 1 rub. 25 kap., t. y. kiekvienas **Kauno rėdybos** gyventojas prageria ant mėnesio **nedaugias už griviną** (10 kap). Atrovavus mažus vaikus, ligonius, blaivininkus katalikus ir žydus, kurie mažne suvis arielkos negeria, žinoma, daugiaus išpuls ant kiekvieno gerenčio, bet vis-gi ne tiek daug, kaip Petrapilyje. Kauno-gi rėdyboje už vis daugiaus yra girtuoklystė prasiplatinusi Telšių apskrityje (paviete), o vis mažiaus Zarasų ir Panevėžio aps., nes paskutiniame naminis alus tankiai

užstoja degtinės vieta, Zarasiškiai gi stačiai neturi iškur gerti, nes yra biednesni už kitus. Kaipo priežastį gan aukšto, sulyginant su kitais, blaivybės stovio tarp lietuvių, paduoda minėta atskaita: 1) blaivybės prasiplatinimą, tarp įvestos dar a. a. Vyskupo Motiejaus Valančiaus 1858 m.; 2) jų tikėjimą katalikišką, ant galo lietuvių prigimimą. Maskolius, gird, pats prigimimas traukiąs prie degtinės! Matote, broliai lietuviai, juog ir mūsų priešai tur ant galo prieš mumis galvą nulenkti ir atiduoti garbę mūsų šventam tikėjimui. Bet kokią gi garbę užsipelnytumeme prieš Dievą ir žmones, jeigu ištiesų pagrižtumėm prie blaivystės, isteigtos vyskupo Motiejaus, ir tuos milijonus rublių, kurius visgi prageriam, apverstumem ant savo apšvietimo ir ukės pataisymo. **BroLIAI lietuviai, rašykities iš naujo į blaivystes brostvą, o tuokart ir pats budelis nepargalės mūsų.** D. D.

Senoviška Daina.

Štai vėl senoviška daina, kuri pagal prasmės rodos paeinanti iš tų laikų, kada Lietuva buvo neprigulminga, kurią man tas pats senelis padainiavo. (Daina išmokta Kvėdainos parapijoje).

Ten už girių ir giralių
 Ten už upių ir upalių
 Gyven rusai, prusai, (2 syk)

Kurie dienoms ir naktėlems
 Kerš' ant mūsų šios šalelės
 Tėvų bočių, tos žemelės (2 syk)

Girių, kalnų ir pilalių
 Upių, pelkių ir upalių
 Nor valdžionais tapti, (2 syk)

O mus, vargus-vargužėlius,
 Girių paukščius ir žvierėlius
 Po savęs pabrukti, (2 syk)

Paskui mumis-lietuvelius,
Kaip žvieriūlius ir jautelius,
Į jungus subrukti. (2 syk)

O, Lietuviai - Žemaiteliai,
O, broliukai - brolužėliai,
Nesnauskim mėš tada! (2 syk)

Turim girias, turim upias
Turim pelkias ir upalius
Turim kalnus ir pilales (2 syk)

Jeį nenorim jungą traukti,
Ginkim musų tą žemelę
Nuo rusų ir prusų! (2 syk)

Imkim kucus ir kucalius,
Ir lankočius ir ragočius,
Ir kam kas pakliuna! (2 syk)

Muškim rusus, muškim prusus
Laužkim jų galybę
Kad negniaužtų, kad nespaustų musų.

Kiek tai drąsos, galybės, patriotizmo tos dainos žodžiuose, kurie, rodos, ir dabar gali mus sujudinti ir į dvasišką kariaų per apšvietą sukelti. Tikrai jau man ji išrodo tautiška, kariška giesmė, kurios „Žinyčioj“ p. Mažagėtas taip pageidavo. Dainos ritmas nevisur išlaikytas, kaip tai iš teksto matytis, bet nereikia užmiršti, juog šita daina, kaip ir visos musų senovės dainos, išlupų į lupas o ne ant rašto buvo ainiams paduodamos. Kritikai tegul dainos vertybę apsvarsto, aš nedrėsu tai nuveikti. Gailiuos, kad negaliu ir gaidos padėti, budamas pats bebalsis, bet, man regis, juog kiekvienas lietuvis-giesminikas pigiai jos tikrąją gaidą atseks, nes daug musų dainų, kaip tik vieno ir to palies ritmo, tai jau ant vienos natos ir giedas. Girdėjau kad tą pačią dainą kun. Jaunius nusiuntęs Kuršaičiui atspaudinti, vienkart su daug kitų, bet kur tas dainų rinkmenėlis?

R. M.

Atviras laiškas p. Margaliui.

Mano broliuž, kur dingai, kodėl paliovei čiulbėjęs, ką dabar veiki, kodėl daugiau nei eilių nei apysakų nerašai, kas pasidarė?? Tavo „Volunge“ kone visą iš atminties moku, daug „Volungių“ į svietelį paleidau, praplatinau, pernai tavo „Jubilėjinę giesmę“ buriais giedojom, o dabar laukiam išsiziojė, kada vėl pasirodysi. Jei tave teip anksti mūza apleido, bene jau tu pats kaltas. Brolau Margali, už tai, ką mums parašei, padainiavai, ačiu, bet reikalaujame nuo tavęs, kad ir senyn eidamas tėvynei tarnautumei, jei ne dainomis-giesmelėmis, tai kuomi kitu. — Palieka dar tau istorija... apoliogija... ar atmeni?... ką?... Nekask savo talento į žemę, kad ir tau nebutų, kaip.....

Tavo tikras sėbras N. N.

Atsakymai.

Skruzdėlei. „Apie Tėvynės meilę“ bus sekančiame Numerije.

Vyturiui. Jūsų teisybė, juog reik kuodaugiausia rašyti apie išeivystę, kad išrasti geriausią būdą ją sulaikyti. Laiškai, išgirią svetimą kraštą, daug svieto paragina apleisti tėvynę. Apysakėles aprašančios lietuvių išeivių vargą kelionėje, teippat sunkumą gyvenimo svetimoje šalije, padėtų sumažinti skaitlių emigrantų. Reikia tik, kad atsirastų gabūs rašytojai, kaip „šiaulėniškis Senelis“ arba Vysk. Valančius savo apysakėlėse išrodytų visą vargą, blėdį ir nelaimes, paeinančias iš išeivystės.

Tarnui iš K-ų. „Šiaulėniškio Senelio“ knygų neturime. Jūsų teisybė, kad T. Sargui reikėtų pasirupinti jas išleisti, kad ir kaipo priedus. Ateinanti metą pasirupisime, gul bus kaž ir to.

Dambrei. Tikimės, juog Tamsta mėgisi ir toliaus rašyti trumpas apysakėles. Reikaliagos mums žinios bet ir apysakaites, gerai parašytos, švelniai parodančias žmogui gerą paveizdą, labai branginame.

Kl-ui. Labai geras Tamstos užmanymas padaryti T. Sargą akyvesniu, talpinant kunigų permainas. Iš Kauno Vyskupijos jau turime korespondentą, kurs apsiėmė pristatyti visas savųjų kunigų permainas ir nekroliogiją. Reikia dar gauti Seinų ir Vilniaus vyskupijose vyrus, kurie tokias žinutes Sargui prisiųstų. Bet kaip pasiekti tų teritorijų apšviestunus. Trečias mėnuo čia jau prie sienos gyvendams nei per laiškus (NB. ir Rusijos siunčiamus) nei per pasiuntinius neįstengiau sueiti į komunikaciją su jais. Gal Tamsta žinai būdą?

N. N. Garsinti aukautojų vardus būtų labai gerai; kiti nenori, teisybė, to, bet visgi toks budas atskaitų padaugintų T. S. bičiuolių skaitlių. Pažiūrėsimė, rasi pasiseks kitą met tokią tvarką užvesti. Jūsų apielinkėje ant T. Sargo ir Žinyčios aukas galite per p. Ukiškį mums priduoti, aukautojų vardai bus apgarsinti (žin. tų, kurie to nesibijo).

Kuriečiui. Straipsnį „Popiežius Leonas XIII“ per vėlai gavome; jau buvo atspausstas kitas autoriaus panašus straipsnis. Juiškį vešu Amerikos. Ar gerai?

Atsakomasis Redaktorius: J. Lapinas.
Jam reikia siųsti spaudinius, rankraščius ir pinigus.

Spauzdinta pas J. Šenkę.

Našlės skatikas.

Bažnyčioj' pasibaigė mišios, pakilo judėjimas: vieni išeidavo, kiti įeidavo, laukdami kitų mišių, o žingsniai jų atimušė plačiu atgarsu nuo aukštų išlenktų bažnyčios sienų. Bet čia mažoj' šalinėj' koplyčelėj' buvo tylą ir tuščia; ruščia šviesa skundžiai prasiplėsdama per mažą vienutinį langelį gelsvai dažė paveikslą šv. Juozapo su kudikiu Jezum ant rankų popierinius žiedus po jo pastatytus, marga paklodę pamestą ant plytų grindų prie altoriaus... Iš mažos sidabrinės lempelės kybančios viduje, liepsnelė tai iššokdavo aukštyn, tai vėl tarsi užgesdavo... Šen ir ten klupojo kelios moteriškės ir meldėsi patyliais... Retkarčiais tik praliekė sunkesnis atsiduksėjimas, arba išgirdai balsiaus išstartą maldos žodį...

Prieš mane arti prie altoriaus klupojo jaunas vaikas. Galva jo aukštyn pakelta, lupos vos kruta, iš akių į šventą paveikslą įsmeigtų ryto išlengvo dvi didelios ašaros... Apdaras jo neišpasakytai menkas: pilka sėmėgelė teip sudriskusi, juog visur škarmalai kybojo, basos kojos, o kepurė, kurią turėjo rankose, labai sena ir suplyšusi...

Vaikinas tas prietraukė mano atydą: jo bėdnystė užgavo man širdį ir pažadino gilų gailestį... O jis pasikėlė ir priėjęs prie karbonkos, prie sienos prikaltos, ėmė į ją varinį pinigėlį; paskui atsiklaupė, persižegnojo ir išėjo.

Man gi atsiminė našlės skatikas . . . ir ilgai dar klupojau ir mislyjau: Ko jis prašė? ko norėjo? koks tikėjimas buvo jo tvirtas, kokia gili Dievo meilė, juog basas ir apdriskęs, paskutinį savo skatiką ant jo garbės paaukavo . . .

Kas gal žinoti, ar valgė jis šendien? ar už tą pinigėlį negalėtu sau alkį numalšinti?! . . .

Šatrigos Ragana.

Smutkelis.

Apysaka.

Buvo nedėlios rytas. Saulė jau pakilo pusiauryčio mete, aiškiai spindėjo dangaus aukštybėje, linksmi berdama aukso spindulius ant žydančių pievų, žalių liuluojančių laukų. Rasa baigė nykti iš rėto dar mingėdama ant žolynų galunių, tiktai šiltas vasaros ryto vėjelis nešiojo ore dobilų ir metelių kvapų. Diena buvo pakarštė, bet puiki. Širdžiai malonu ir ramu darėsi žiurint, kaip Dievas duosnia savo ranka lyg berte žmonėms pabėrė visokias grožybes, kad ir akims buvo malonu aplinkui veizdėtis, širdžiai ramu ir dvasia aukštyr kilo. Dėlto žmonės burių-buriais skubinosi į bažnyčią padėkavoti Dievui už šio meto geradėjystes. Visi keliai ir takeliai kušėjo vyrų ir moterų, bernelių ir mergaičių bureliais. Išskalbtos mergelių skepetaitės nuo tolo baltavo tarp pievų žalumo, rodės, lyg tartum žašų ar gulbių kirbinės trauktų iš tolimų kraštų į prigimtą šalį. Medsėdžio parapijos, Gintaučių sodžiujė visi jau buvo išėję į bažnyčią, tiktai Barbė Lengvinaitė dar tebsigobstė savo kamaroje. Buvo tai mergelė dailaus ugio, juodbruvė, akys kaip vasilkai rugugėlis; kad juokėjos apvalus veidas visas nušvizdavo, o jo raudonais skruostais dvi duobiki razdavos . . . Šendiena ji biškį pavėlavo. Tiesą pasakius, atsitikdavo jai tat kuone kiekvieną sventą rytą. Iki, budavo, nusipraus, rankas pajuodavusias nušveis, susišukuos, iki priskirs sau tinkamąjį sėjoną, iki susikabinės visus gintarus ir karoliukus, iki apsigobstys, kaip matai, ir pusryčio laikas prispėdavo.

Šendiena Barbė dar ilgiaus butų sukinėjusis po savo kamara, kad ne motyna, kuri įkišusi galvą pro duris rusčiai sušuko: „Ar ilgai tu čia šokinėsi, kaip šarka, — ar ne matai, kurs laikas bėra? jau visi į bažnyčią seniai išvaikščiojo.“ — Barbė trinkuliais išpuolė iš kamos, nušoko nuo prieklėčio ir tekina pasileido pro vartelius, vos suskubo nusiskinti biliuno šakelę. Nešina vienoje rankoje ryšeliu su maldaknyge ir avaline, antroje biliuno sakele, o po pažasčiu pasikišusi „parasodainą“ bėgo Barbė taku, vedančiu į bažnyčią. O čia saulė, kaip tyčiomis, kas kart karsčiaus kaitino. Barbei pasidarė siltu, prakaitas apipylė kaktą, ir pradėjo per nosį lašnoti ant krutinės. Pradėjo ją imti apmaudas, norėjo pykti, bet nežinojo ant ko, ar ant savęs už pavėlavimą, ar ant saulės, ar ant kito ko! . . . , Bet ant laimės užėjo girelę, į kurią įėjus ir biškį atvėsus, apmaudas kažin kur nuslinko. Norėjo sėstis ant kero pasilsėti, bet nei gyvo žmogaus nebuvo matyti, tik giria siaudė saldžiai ir paukšteliai, kaip varpeliai, terp šakų skambėjo. Pavėluoti gi but nepadoru, reikėjo skubėti. skubėdama Barbė nepamatė, kaip prabėgo pro šv. Jono koplyčėlė, tikt eidama par liptą išnetyčių užmetė akį ant pušies ir patėmyjo seną, pajuodavusį smutkelį, prisegtą prie pušies kameno. Buvo tai paveikslas sėdinčio Išganytojo, erškėčiais apvainikuoto ir ant rankos pasirėmusio. Tokių stovylių daugelis matyti Žemaitijoje; naminiai dievdirbiai drožinėja juos, žmonės - gi laiko tribose, ant langų pasistatę, arba segina prie medžių ir vadina smutkeliais. Barbė šimtą syk ėjo pro tą smutkelį nei akių ant jo neatkreipdama, kažin kodėl dabar smutkelis jos atydą pritraukė. Tiktai šendiena Barbė gerai įstebėjo, juog dažyva buvo nusilupusi, veidas pajuodavęs ir stogelis seniai jau nupuvęs ir nukritęs. Smutkelis turėjo tikrai liudną išvaizdą. Gailu pasidarė Barbei, juog Ponas Dievas taip yra apleistas. Beveiziant pašoko jai į galvą mislis, bene reikėtų atnaujinti smutkelį, o tuotarpu ėmė ir padėjo prie jo kojų biliuno žiedą ir be tolesnių partruikių nukeliavo į bažnyčią. Jau nei ant „krapylos“ nepaskubo. Bažnyčioje žmonės giedojo „Pulkim ant kelių,“ kiti gi meldės ant šventoriaus kliavų ir liepų uksmėje. Barbė įbėgusi į

bažnyčią ir pasigužusi bažnyčios kertėje, traukė su kitais giesmę, iki žmonės pradėjo stotis ant evangelijos. Tuokart ir Barbė įsibruko į bažnyčios vidurį, į savo paprastąją vietą prie klaupkų ties piliorium. Atskleidus knygą pamėgino maldas skaityti, bet niekaip negalėjo savo mislių sugaudyti; į pradžia biškį mislijo apie smutkelį, paskui užėjo ant mislies, „o kažin Onikė Strikaitė ar yra šendiena bažnyčioje“, ir atsisukusi pradėjo dairytis po moteriškąją pusę, paskui žvilgterėjo į vyrisko pusę ir vėl pradėjo į knygas veizėti; bet čia tarsi kipšiukas į ausį sušnibždo: „o kažin Jonas Pusleikis ar yra čia, ar jis, kažin, mato, kokią aš šendiena puikią turiu skarelę?“ — ir neiškentėjo, kad vėl ne žvilgterėt' į vyrų pusę . . . , bet staigu vėl įsmeigi akis į knygą: pamatė ištiesų Joną Pusleikį kaip žiovodamas dairės po bažnyčią. Taip praslinko mišios. Kunigas įlipo pamokslą sakytų. Barbė atsitupė ant aslos ir išsižiojusi veizėjo į sakyklą, bet retas žodis įkrito į jos atmintį; daugiau mislijo ši-tą, ant galo pradėjo snausti. Pašoko tikt, kad žmonės pragydo „Aniolas Dievo“, ir pradėjo grustis iš bažnyčios laukan. Šventoriuje susitiko tuojaus su Onikė ir Melikė, savo prietelkomis; ir visos trys išėjo į miestą, bet už šventoriaus vartų užstojo kelią Jonas Pusleikis ir pradėjo vadinti „ant česnės“. Barbė dar iš karto didžiavos, laiko sakės neturinti, bet veikiai sutiko ir nuėjo drauge prie Ickio giros atsigertų. . . .

* * *

Aušo. Saulės dar nebuvo matyti, bet diena pradėjo brėkšti. Mėdsėdžių miestėlis, apsiaustas šiltu vasaros ryto ruku, dar tebilėsėjos. Gyvo žmogaus nebuvo matyti, tiktai kelios ožkos sukinėjosi patvoryje, ir vištos su višteliais kapstės davatkinio prikiemyje. Barbė užkaitusi, paraudonavusi skubinau ėjo per miestelį, norėdama parbėgtų namon, iki dar visi tebmiegojo. Biškį buvo pavėlavusi. Mat nuo Ickio pasiukvatija apsilankyti pas savo drauges Melikes į Purviškių sodžių, bet čia rado pilnas vakaruškas. Muzikantai taip linksmai griežė, kad Barbė neiškentė šokti neėjusi: ketino tik keletą sykių apsisukti į ritinį, bet ir juste nepajuto, kaip trumpa vasaros naktis praslinko ir

aušra, pakėlusi tamsų nakties dangtį, skaisčiomis akimis pradėjo žingeidingai į žemę veizdėti. Barbė ne šokte pašoko nuo prieklečio, ant kurio biškį buvo pritupusi pasiilsėti, kad pamatė ant dangaus rausvą aušros atspindį, ir nei sudiev niekam nesakydama, tekina pasileido ant namų. Bėgdama per miestelį ir tėmyt ne patėmyjo, juog keletas jos pažįstamų dar nuo vakaryksčio ilsėjos žydu patvoryje. Barbei terupėjo, kad tik namėj nieks nesuprastų jos per nakį kamaroje nebuvus, nes numanė, kokį pyragą gautų už tat nuo motynos. Besiskubindama įpuolė į girelę ir siauru takeliu movė stačiai ant namų. Bet šit ant tako pasipainiojo upelis. Pakėlusi koją norėjo Barbė žengti per liptą ir čia tik pamatė, juog dar tebebuvo apsiavusi su liakerotomis čeverykomis, kaip bažnyčioje buvo buvusi. Greitai ant pušies kero atsisėdusi pradėjo kojas auti. Bet ne jusčioms pakėlė aukštyn galvą ir atmetė akis ant pušies, stovinčios priešais antroje upelio pusėje. Saulė matyti jau patekėjo, nes jos aukso spinduliai pradėjo margoliuoti po žalias medžių viršunes ir išlengvo robolojo žemyn geltonais pušių liemenimis. Barbė net kruptėlejo, pamačiusi prie pušies prisegtą Smutkelį, ties kurio kojų gulėjo nvytęs biliuno žiedas. Pajuodavęs Išganytojo veidas taip liudnu Barbei pasirodė, akis jo taip įstabiai į aną veizdėjo, kad Barbė nuraudonavusi nuleido akis ir alsuodama nuo pavargimo pati neišmanė, kas su jaja daros. Rodės — erškėčiais apvainikuotas Išganytojo paveikslas maloniū balsu atsiliepė prie jos: „Barbe, Barbe ką aš tau esu padaręs?“. Gėda apėmė ją visą, kad net skruostai lig ausų paraudonavo, tartum kas karštu vandeniu but juos nutvilkęs. Kažin iš kur praėjusio gyvenimo paveikslas kaip drobės ritinis prieš jos akis atsirito: ir vakaruškos, ir linksmi vaikinai ir draugės ir visoki monai ir motynos parspėjimai ir kunigo per spaviednę privadžiojimai kaip žaibai po kits kitą švitinėjo po jos galvą. Gėda ir gailėsis taip surėmė Barbelę, kad nežinojo kur dingti. Norėtų kiaurai prasmegti, kad tikt galėtų išdildyti griaudingą ir liudną Smutkelio įspudį. Sirdžiai taip neramu pasidarė, kad uždengusi veidą delnais ir pasirėmusi ant alkunių, rymojo valandą, iki ant galo karštos ašarų sraujos pasileido par

skruostus. Bet šit paputė malonus ryto vėjelis, nešdamas gaivinanti pievų ir laukų kvapą, o ant jo vilnių plaukė draug saldus pažįstamas garsas; ir atsidurė į Barbės ausis. „Ne, juk tai poteriams skambina,“ ištarė tarsi iš miego atbudusi, ir pakėlė ašaruotą, nuraudonavusį veidą į aukštą. Jau buvo pusiauryčio metas, giria atbudo, prašvito, prašneko; pušių viršunės ramiai siuravo, o ant žydro dangaus skliausmo skraidė jau kregždės, ir gandrų burelis, plaukėdamas padebesiais, suko kas kart platesnį ratą. Varpo balsas skardžiai ėjo per girią, tartum garsas dangiškos malonės ir laimės. „Ten-ten, ten-ten, skambėjo nuolat Barbės ausyse, ten-ten, dangaus aukštybėje tegal rasti tikrą laimę ir linksmybę. Ten-ten, už kregždžių ir gandrų, už mėlyno skliausmo rodėtu dabar Barbei pasikelti, kad tik atsikratyti nuo skaudaus kirmino, kurs įsisiurbė į jos sąžinę. Šarpiai sukalbėjo atsiklaupus poterius ir maloniai pabučiavusi Smutkelio kojas, pakilo eiti ant namų.

Jau šeimyna buvo atsikėlus, kad Barbė užilsusi įpuolė į savo prikiemį. Bernai užsidėję dalges ant pečių ėjo į pievas, o motyna pasikaišiusi sijono kraštus už juostos ir įsispyrusi basaminčią į klumpes, kiutina, kažin ką murmeldama, nuo Barbės kamaros prie kiaulių tvarto. Pamačius savo dukterį taip vėlai iš Bažnyčios begrižtančią, stabtelėjo kaip perkunijos trenktą, ir suplakusi rankoms per strėnas rusčiai sušuko: „Tatai gražu, tatai padoru, naktimis valkiotis „palauk, tu paleidune, pasakysiu aš tėvui!“ Barbė nei žodžio neištarusi pribėgo prie motynos, pabučiavo į vieną ranką, į antrą ir įpuolė į savo kambarį nusidarytą, o už valandos jau buvo prie darbo. Motyna, žinoma, kaip motyna, papyko ir matydama Barbės darbštumą, veikiai atsileido ir nei tėvui nieko nebsakė. Bet su Barbe stebėtina permaina nuo to laiko rados. Darbininkė buvo nogni, bet šventais vakarais jau nėkuomet jai neatsitikdavo ilgai mieste užtrukti. Parėjusi namon tuojaus ima knygas, ir užsidariusi savo kamaroje skaito, sau lyg vakaro. Net motyna pradėjo pykti sakydama: „Ar negali ir mums ką nors paskaityti, o dabar eina, kaip pelėda, tupi savo kamaroje užsidariusi.“ Dabar parėjusi povisam iš bažnyčios ima Barbė „Gyvenimus Šventųjų“, ar „Vadovą“

dangų“, ir skaito trioboje aiškiai balsiai, nelyginant kaip kunigas, kad pamokslą sako, o visi klausos po porą valandų. Neseniai kažin iš kur Barbė pasigavo knygelę su antrašu „Tėvynės Sargas;“ tenai tokių naujinų atrado, kad kaip pradėjo skaityti, tai net vaikai iš savo kambarų atbėgo tu „ciekavasčių“ pasiklausytų. Ant galo ir rašyti Barbė pramoko. Dabar, jei kam reikia į kariumenę gromatų leisti prie sunų, arba į Ameriką prie pažįstamųjų, eina stačiai pas Barbę; ir ji visiems išrašo ant popieriaus puikiausius žodžius dailioms žemaitiškoms raidėmis. Taip pragarsėjo Barbė visoje apygardoje, kad net jos draugės pradėjo iš pavydos nuo kitų kitos nors slaptu mokinties skaityti ir rašyti. Smutkelis girioje dabar puikiai atnaujintas, skaisčiomis varsomis naujai visas nutėpliotas, po lentų stogeliu pastatytas, o kiekvieną šventą dieną esti rutom's aprėdytas ir biliuno žiedais apkaišytas . . .

Dumbrė.

„Kuo bačka prismirs, tuo ir dvoks.“

(Pagal lenkišką.)

Čionai keletu žodžių pasistengsiu mūsų motinoms parodyti, kaip blogas pasekmes pagimdo netikęs vaikų auklenimas ir kaip ne kartą patįs gimdytojai stumia savo vaikus į prapultį ir nelaimę.

Vienam Lietuvos tamsesniųjų kempelių, Neišmanelių kaime (sodžiuje), gyveno našlė Agota Nenuotuokienė, motina dvejeta sunų, 12 ir 13 metų. Nebuvo ji visoko pertekusi, bet padėkavojant savo darbštumui ir iš mažos ukės galėjo savę ir vaikus išmitinti. Ant vaikų bijojo ir piršto prikišti; sau nutraukdavo kąsnį, kad tik jiems nieko nestokotų. Niekad nė vienam neištardavo aštraus žodelio, niekad vaikas nuo jos neišgirdavo papeikimo, perspėjimo, o apie nubaudimą nėra ką ir šnekėti. — Pradėjus bučiau raudoti, sakydavo pati, jei prisiėję butų nors bent vieną nubauti. — Ant savo Jonelio bei Jurgelio žiurėjo kaipo

ant kokių šventųjų paveikslų. Viskas jiems daleista buvo daryti, nors tai buvo nebe vaikai, o pilni pusberniai. Motina sakydavo: „Dar jie vaikai, kur jiems suprastis, ką jie daro!“

Lengva perstatyti, kokie iš jų išaugo dykaduoniai ir pataikūnai. Švento nieko jiems nebuvo, nieko jie nebojo; rodėsi jiems, kad kiekvienas jiems turi įtikti, kaip ir jų motina. Kiekvienas vaikas turėjo jiems atiduoti visą, ką tik turėjo, ar tai tites, ar tai botagą; kepurę, nėsa kiteip neduodančius smarkiai privelėdavo. Budavo turi vaikas rankoje obuolį, agurką arba ragaišio skypelę, žiurėk, staiga atsiranda Jonelis su Jurgeliu, suduoda vaikui gerai per ranką, kad net valgomasis daiktas iškrenta iš rankos, o tie, jį sukliudę, nurūksta. Tegu tik vaikų kruvelė kur susirinks ir bovysis smėlyje, statys namus, pečius, kaip štai atbėga Jonelis bei Jurgelis, įpuola su dideliu trenksmu į vaikų burį ir visą jų darbą kojomis sutrypia ir išmėto, visai neatsižvelgdami ant vaikų verksmo. Bet vai tam kas norėjo pasipriešinti, tasai tuojau pajuto kumsčio smarkumą!

Kur tik budavo išgirsi vaiką verkšlenantį, tai jau žinok, kad tai Agotos vaikų darbas. Ant Agotos vaikų skundėsi viso kaimo žmonės.

Budavo ateis pas Agotą ne viena kaimynė (susiedė) ir skundžiasi.

— Tavo vaikai man langą išdaužė — sako viena.

— Man tavo Jonas paršėlį šunimis užpjūdė — sako kita.

— Man-gi ganyklose išpančiojo arklių, paleidas nubėgo į rugius — skundžiasi trečia. Ir teip be galo.

Agota ant tų skundų jokios atydos nekreipia. Vieton vaikus už tai aštriai nubausti, ana vis savąją šneka: — Tai dar vaikai! patįs nežino, ką daro. Pasiūgęs, to nedarys. —

Kaimynei išėjus, Agota budavo išneš savo vaikams kokį skanestą iš seklyčios ir pradės ant jų vaivoti:

— Nelaimingi jus, mano vaikeliai! visi prieš jus! Vandens šaukšte, rods, prigirdytų, jei ne jūsų mama. Bet palukėkite, užaugę atmokėsite jiems! —

Iš tokios motinos kalbos vaikai suprato, kad žmonės ištikrųjų neteisingai ant jų skundžiasi. Motina savo vaivonėmis vaikų širdyse pagimdė žmonių neapykantą.

Ant kiekvieno žmogaus Agotos vaikai žiūrėjo su aitra. Rodėsi jiems, kiekvienus jų nekenčias, taip sau, be jokios priežasties. Pati motina to juos išmokino. Nepažino jie savo piktumo, nežinojo, kad savo apsiėjimu atstuma nuo savęs žmones; temate visur neteisingą persekiojimą ir žadėjo, užaugę, atmonyti už tai žmonėms. Ir to jie išmoko nuo motinos!

Kas tai per motina! pamislys gal ne vienas skaitytojas; tai neprietelis savo vaikų, blogiausi moteriškė.

Bloga moteriškė ji nebuvo, bet tamsi, neapšviesta ir paika. Sunų meilės apakinta nebematė, kokią jiems ateitį taiso. Nesuprato, juog kiekvienas jos žodis, kaip dirvoje grudas, atneša šimteriopą vaisių, juog tokį vaisių atneša, kokie bus grūdai pasėti, ir juog bloga sėkla greičiau išsikeri ir gauseniai auga, negu gera. Nėkad ji neapmąstė tai, ką sakė; sakė, kad tik netylėti. Zabala vaikų meile apakinta nenorėjo jokio kartumo jiems padaryti; ir ji nematė, kokią ateityje taiso jiems nelaimę savo minkštumu. Dėl kvailos savo meilės, kada reikėjo vaiką subarti, jinai aną guodė, kada reikėjo nubausti, jinai davinėjo jiems visokius skanėstus.

Toki meilė — nuodėmė (griekas), didžiausis prasi Kaltimas prieš Dievą ir žmones!

Nėkados motina neturi pasielgti su vaiku pagal savo panorius, pagal tai, kas jai padaro malonumą (priimtumą;) visados turi atminti vaikų gerovę. Nors jai širdis pusiau plyštų, turint vaiką nubausti, lai baudžia; nors savo aštrumą priseitų ašaromis aplaistyti, lai bus aštri prieš visokias latrystes. Geriausios bausmės pasekmės esti, jei motinai baudžiant širdis iš skausmo plyšta, nes vaikas mato, kad motina baudžia ne iš pykčio, bet iš reikalo.

Bet grįžtu prie savo pasakojimo. Matėme, kaip Agota mokino savo vaikus keršauti ir neapkęsti žmonių. Dar to maža. Ilgainiu, per savo silpnybę, išmokino ji vaikus ir vagystės. — Netol nuo Agotos gyveno keletas

turtingesniųjų ukininkų. Turėjo jie sodnus, pilnus visokių vaisingų medžių. Vieną rudens dieną atbėga Jonelis ir Jurgelis namo uždusę, linksmi, iš kišenių matyti gražus, raudoni obuoliai.

— Iš kur tie obuoliai? — klausia motina.

— Nukrito ant kelio iš Lingės sodno. Pasiėmėm ir nubėgom; kad senis butų pamatęs, paragavę butumėm lazdos — apsakinėjo jie motinai, o obuoliai teip ir neškajų dantyse.

— Pirmą kartą mums išpuolo toksai pokylis; dabar tą vietą dažniaus (tankiaus) lankysime.

Agota jautė tame blogo ką nors esant; sąžinė aiškiai jai sakė, vaikai obuolius pavogę ir juos reikia sugrąžinti. Gaila jai sunęs nuliudinti; vietoje liepti obuolius sugrąžinti kam jie priguli, vietoje juos pamokinti to daugiaus nebedaryti, netarė jiems nė pusės žodžio.

Už poros dienų pargrįžta vaikai namo jau su pilnomis obuolių kepurėmis; negana buvo jiems nukritusių, pradėjo dar rašyti visus, kuriuos tik galima buvo pasiekti nuo tvoros. Pasisekė teip jiems kartą, antrą, niekas jų nesučiumpa, nesubara, nenubaudžia, nors iš savo mitrumo kas kartas motinai pasigiria.

Sykį kartu su motina ėjo jie bažnyčion. Keliu užėjo daržą. Per tvorą matyti agurkai, morkos, grieščiai (sėtiniai). . . .

— Matuš! sako Jonelis — palukėk čia truputį mūsų, išsirovę po morką ir agurką, sugrišme. Žiurėk tik gerai, kad kas nepamatytų!

Ką beregi atsidurė jie darže.

Agotai lyg kad širdį suspaudė. Bailiai žvalgos į visas puses, ar neišvys kur šeimnininko, gatava ginti savo sunus prieš jį lygiai, kaip ji gynė juos prieš savo sąžinę. Pajuto, dabar daranti blogiau, negu aną kartą su obuoliais; nevien sunams leidžianti vogti, bet pati tampa jų padėtoja. Visą dieną jutosi nerami, bet ant galo pasakė: — Dar vaikai; pasiūgėję pasitaisys! —

Paika tai buvo kalba! Neatminė priežodžio: „kuo bačka prismirs, tuo ir dvoks“. Teip ir atsitiko. Vaikai

naktimis jau pradėjo svetimus daržus ir sodnus lankyti. Žiema ir svetimą rūšį mėgdavo aplankyti. Ir teip žengė tolyn.

Laikas slinko, mūsų vaikai išaugo į vyrus. Patį sau šeiminkauja. Agota paseno ir su baimė žiūri ant savo vaikų, nėra visoki garsai buvo pasklydę po žmones. Vienas sakė, kad jos vaikai apskūsti sūdai už iškirtimą svetimo miško; kitas skelbė, būk juos pagavę bevagiančius rugių pėdus iš lauko. Senutė klausė ir savo ausims negalėjo įtikėti.

— Negali būti! — kalba sau — bereikalo žmonės apkalba jos vaikus. — Bet širdis jautė ką tai negerą.

Nors ir norėjus būtų dabar savo sūnams ką pasakyti, pamokinti, jau buvo vėlu, — išjuoktą aną; o kad norėjus būtų sudrausti, tai gal jie būtų pripliekę ir iš namų išvarę.

Tokią tai atpildą ji turi už savo vaikų užauklenimą. Neišmokino vaikų lenkti*) motiną; nes pati visą savo gyvenimą aplink juos šokinėjo, iki kol jos vaikai nepriprato prie to patarnavimo ir nepradėjo manyti, kad jiems tas teisingai priguli. Neišmokino jų darbo; nes pati visada už juos dirbdavo, jų visai prie darbo nespausdama. — Todėl dirbu ir vargstu, — sakydavo, — kad jūs ilsėtumetis; todėl anksti ryto keliuos, kad jūs sočiai išsimiegotumėt. Šimteriopai ant senatvės man už tuos vargus atpildysite: atsilsėsiu bent tada pas jus.

Ak! silsis ji dabar, vargšė! kaip iš vakaro atsiklaupės prieš kryžių, teip lyg aušrai išklūpo, gausias ašaras liedama. Meldžiasi, Dievopi jieško sūnams pagelbos, nėra ant žemės jos nebemato.

Vakar išsipildė tai, ką žmonės seniai jau buvo pranašavę. Atvažiavo policija, suėmė abudu Agotos sunu ir nugabeno kalėjiman. Ėjo paskalas, kad jos vaikai artimiausio kaimo pavogę dvejetą arklių ir teip prikūlę piemenį, kad tas vos-ne-vos dasivilkęs lyg miesto ir davęs apie tai žinią policijai.

*) guodoti — latviskai turėtų būti * gandoti. Slg. lat. lūgs su liet. lāngas, lat. kūde su liet. kandis.

Teip, jį juos užaukieno arklavagiais, jį, ką buvo doriausi, kad svetimos adatos nebutų paėmusi. Plyšta dabar jai širdis pusiau, rauda, ir nuo galvos plaukus rauna! bet jau po laiko! Pati manę prašė, kad jos nelaimę aprašyčiau gazetose, visas motinas persergėčiau.

— Parašyk, — sako, — kaip vaikus iš mažens reikia grasmėje laikyti, nekame ne duoti lionei (raskažiui) įsibrauti. Aš saviems gatava buvau viską pašvęsti, kad tik nieko jiems netrūktų, pati badą kenčiau, rankas lyg alkunių suaižindinau. Dabar-gi prakeikiu aną meilę, prakeikiu savo paikybę. Gyvybę atiduočiau, kad tik senosios dienos sugrižtų, kad savo sūnus vėl kūdikiais išvysčiau. Kiteip tada juos auklinčiau! Prie darbo spausčiau, neduočiau tinginiauti nuo ryto lyg vakaro! Menkiausiam sutvėrimui, šuniui, paukščiui, neduočiau jokio pikto padaryti; ne taip kaip budavo, jie vaikus pravirkdins, apdaužys, aš jiems nė pusės žodžio nepasakau, bet dar juos paglostau, prie savęs priglaudžiu svetimo virvagalio, medžio šmotelio (skivyto) neduočiau palytėti. Dirbti turėtų už savę ir manę, o ne taip, kaip pirma; budavo, aš ariu, akėju, kuliu, o jie valkiojasi po kaimus ir miestelį, kitą kartą par dieną jų nematau. O aš už tai juos bučiuoju, meiluoju, ragaišiu ir pienu valgydenu. Ak! turi dabar jie duoną su samanomis... turi pagalvį kalėjimo urvel!.. Ak! tu mano likime, likime! Užauklėjau jums sau ant galesio, jums ant nelaimės! Geriaus bučiau šviesos neišvydus, ne kaip jums prapulčiau pagimdžius! Našlaičiai jūs mano! Ką aš paskutiniojo sudo dienoje atsakysiu visų teisningiausiam Tiesadariui, kada jis paklaus: „Ką padarei su vaikais, duotais tau užauklenimui? — Vagimis juos užauklienau, galvažudžiais! —

Teip vaimanojo senutė, o ašaros, kaip žirniai, taip ir riedėjo per rukšlėtą jos veidą. Šluostė jas nuo darbo suskeldėjusiomis rankomis, bet ar jas nušluostys ir apstabdys iki grabo (raksties) lentos?

Neduok, Dieve, jums, mieliausios mano skaitytojos, susilaukti tokios dalies (likimo)!

Pakol dar laikas, pakol maži jūsų vaikeliai, darbuokitės jų auklėnime, nesiliaukitės tame darbe! Atminkite, kad vaikas — negalvijas, kurį gana pašert ir laukan išvartyt. Vaiką reikia auklėti Dievo baimėje, kad iš jo galėtų išeiti doras, rimtas žmogus, tėvynei naudingas. Tegu jaučia vaikas, kad kiekvienas blogas jo darbas nors menkiausiai, nepasiliks nenubaustas.

Melskite Dievą, kad jums Jisai padėtų sunkiame ir atsakymą nešančiame darbe — vaikų dorame auklėnime.

Kelionės.

Pirmoji dalis.

Parašė *Savasis*.

Susėdome mudu su broliu į bričką ir lydimi giminių ir pažįstamų išvažiuojame iš kiemo jieškoti seserei kolioniją pirkti.

Nekantariai stovėjusie arkliai, dabar pasileido smagia risčia bėgti tvirtu, gana lygum keliu. — Ant apsiniaukusio dangaus pilki, išlengvo kamuoliuoti debesys nesiulė nei giedros, nei umo lytaus ne žadėjo, — tik snaudulį užtraukė.

— Pats tikrasis kelionei oras, — pratarė, kelias varsnos nuvažiuavęs, brolis, — jame nei arklys sušils, nei bereikalingai ne nuils kankinamas musių ir sparvų.

— Aha! — atsakiau aš, praplėšdamas akis, kurios, supant išlengvo resorui, ėmė glausti vokas.

— Turbut tau miglius pradotką siulo, — šiptelėjęs, ištarė brolis.

— Ar tu žinąs, — atsakiau aš pabudęs, — jau truputį ir įsiulė. Toki, mat, miglė diena.

Teip pusiau snausdami, mudu pervažiuojame per upelį ne menką, — snausdami įvažiuojame į gana ilgą kaimą. Ir viena ir kita pusė kelio tankiai susodinti medžiai, susisiekė kaip kur šakomis. Ir viena ir kita pusė kelio — gražus sodai visokių vaisinių medžių nutįso per visą

kaimelį. Terp žalio pastovo, kaip milžiniški grybai su pilkomis kepurėmis — stogais, sudigo medinės triobos. Žemos tvoros daržus aptaisė. Po langais darželiuose subujojo kvietkos ir žydėti pradėjo. Sakysite: tai lietuviškas kaimas. Ir tai bus teisybė, tiktai ne tikra; nės šitame kaime apart lietuvių apsigyveno keli mozurai. Na, tegul ne tikri mozurai, bet jau vis nors žmonės nuduodanti savę už lenkus. — Atsirado jiejie čionai jau seniai ir visi beveik, pagyvenę kiek tarpu mūsų svieto, susiliejo į vien su mūsų žmonėmis, ir budu nešenija ir kalba. Tik vienas, aršusis lenkas, ponas Smarkevičia, su išjuokimu ir neapykanta žiurėdamas ant viso ko lietuviško, netik laikėsi mozuriško budo, bet ir užsimanė visą kaimą perdirbti į mozurus. Suprantamas dalykas, juog perdirbti jisai neperdirbo, tiktai davė priežastį didelei daugybei juokingų atsitikimų. — Ar reikia pridėti, juog šiti visi mozurai, o terpu jų ir ponas Smarkevičia, buvo iš seno lietuviai, tiktai išvirtę į mozurus? Jeigu reikia, tai pridedu, — pridedu, vienok ir tai, juog čionai šitų mozurų teip neseniai buvo išvirtę į mozurus, juog suprato da lietuvišką kalbą; tik vaikai ar tai iš tikro nemokėjo ir nesuprato savo prosenių kalbos, ar tai per paikumą tyčia teip išpradžių nudavė. — Navatnai mūsų žmonės apsiėjo su mozurų pavardėmis. Teip poną Zuikevičią perdirbo į Zuikį; poną Rugienevičią į Rugienių ir tt. Tik vieną poną Smarkievičia paliko „ponu,“ ir praminė saviškai „ponu Snarglisum“. Negaliu vienok iš tikro pasakyti, dėlko jį teip praminė, ar tai išversdami lietuviškai jo neva lenkišką pavardę, ar tai dėl tos nuotartinos išrodos dviejų spirių — usų, mozurišku budu po panose paliktų, kuriuos tolydžio blizgėjo . . . norint, norint . . . ir šluoste išreto, norint ir apščiai taboka sudė.

Dunda barška brička ir palengva supa. Sniuduriuodamas važiuoju aš per kaimą. Štai ir mozuro namai išsikišo nuogomis sienomis į gasą. Per atdarus vartus mumis bevažiuojant, išjojo vyresnysis mozuro sunus.

— Dzień dobry, panie Kliurkus (laba dien, pons Kliurkau)! — atsiliepė mūsų vežikas į jį.

— Jedž do diabla (važiuok po velnių)! — užriko tas piktai pažiūrėjęs.

Man ir snausti gana.

— Ugi koks čionai velnias pasidarė, ko jie čion susi-barė? — paklausiau aš, gręždamasi į brolių.

— Tai, matai, — šitas šiptelėjęs man atsakė: Mozurukas vardu Kliary. Tėvas jo jį vadina Kliarek. Kaip jį turi vadinti lietuviškai? Kas užvadina Kliarkum, o kas ir Kliurkum. — Už paskutinį įvardį mozurukas ėmė į akis žmonėms kabintis, neatsižiūrėdamas ant to, ar kas kaltas, ar nekaltas. — Dabar, kaip gali patėmyti, jis kito vardo ir negirdi, tik „Kliurkus“. —

Bematai pralėkė pro mus kaimo sodybos, prasidėjo laukai. Abiem pusėmis kelio žaliavo javai; vilnys palšai — žalių rugių bangavo kaip marios ir kvėpė žiedais. Žalios avižos ir toki jau miežiai ilgais barais nutiso per lygius laukus į abi puses kelio. Bulvių margos lysvės atsirėmė galais į gražias nukastas pakelies. Ten ant kalvos kaimiečiai arė pūdimą kas jaučiais, kas arkliais, nuo jų lėkė kurtūs balsai:

Za! Za! . . . Zali!

— Bėri! Bėri, kad tavę!

Pora geltonu kelių čipsėjo pagrabiais. Viturėlių balsai sklido iš viršaus. Štai varna, pralėkdama nuo artojų į girę, užkarkė, kaip ir girdamasi savo balsu.

Skersai mūsų kelią per rėžė tiesi, ilga, eilia medžių, terpu jų pasirodė palšas plianto diržas. Po valandėlei mes pasukome į tiesiąją pusę, ir arkliai suburdėjo skubriau, pasijutę ant lygaus ir kieto kelio. —

Buvo jau pavakarė, kada mes atkeliavome į pirmą grynai mozurišką kaimą, kuriame vienok prieš kokią dvidešimtį metų svietas da lietuviškai kalbėjo. — Čion radome porą tokių vietų, kurias galima buvo pirkti. Vienoje iš jų apsinakvojome, kad rytoj išryto apžiūrėti ją prigulinčiai. Buvo tai namai pono Jokubo Vabalinskio, — vyro apie šešesdešimties metų. Nudavė jisai savę už prastą, teisingą, meilų ir širdingą žmogų. Kiekvieną

ištarimą baigė jisai ypatingai pakreipdamas galvą į šalį, nuoleidžiai su atsiduksėjimu. . . Tik kas man puola į akį, juog ant nukreiptos į šalį burnos, vietoje nuludimo, aš tankiai mačiau šyptelėjimą. Siauros jo lupos, tardamos meilingiausius žodžius, teip klojosi, juog nurodė butin ponas Jokubas įkąsti rengėsi.

— Oto, aš neturiu sūnų, tik dvi dukteris; pats jau pasenau, — kalbėjo jisai mumis, beužkandžiaujant, — mano ukė pertai žemyn slugsta, ir nelaiku ariasi, ir nelaiku sėjasi, pertai, žinomas dalykas, ir nedera. Dėlto aš ir sumislįjau vėlik parduoti ukę, nei toliau kankintis ant senatvės. Ir žemes gaila; Dievo tai dovana; mano senose rankose ji į niekus pavirto; pardavus, pateks ji vėl į geras, ir įgis savo našumą. — O ką triobos, tai tos da tesės ir ne vienai kartai ko jam reikia? Tiesą sakant, mano ukė tai suvis bajoriškas turtas. Gyvenami namai ant dviejų galų. Seklyčioje, matote patįs, žiadis iš kašlių, sienos tinkavotos, grindis driutos, pane! . . .

Ir tai sakydama, davė žiurėtis kulnia į grindis, net stalas sudrebėjo.

— O žemė kaip? — paklausė brolis.

— Žemė? — Žemė ant patyčių puiki, — atsakė, net nusidvyvjęs tokiam klausymui ponas Vabalinskas. Tik dabar matote, — pamislyjęs truputį, pridėjo, — dabar matote, aš šitais paskutiniaisiais dvejais metais tai per mano nesveikata, tai per senatvę, ne laiku dirbama žemė pradėjo prastai nešti; — suvis prastai. Na ką? nelaiku ariasi, nelaiku sėjasi. Bet jaunose rankose, jusų mylista, ji po senovei žydėte žydės. Iš dumų raus javus, pamatysite. Ka da čion ir kalbėti! — Mano tik nesveikata ir mano senatvė . . .

Nenubaigdamas kalbos, beviltिंगai mostilėjo ranką ir kryjotėlėjęs galvą į šalį, atsiduso sunkiai. — Matydamas, juog mudu broliu tylėjome, pons Vabalinskas po valandelei pridėjo:

— Mano vieta, tai sena vieta, ji nuo paties krašto, nuo paties ašerelio kur žemė ypatingai naši. Mano ukė pertai tai negali, ir lyginti su kitų kaimynų ukėmis. —

Ką jų ukes? Kad aš budavo prikrauju rugių vežimą, tai vežimas net braška, o jie ką? . . . Dabar jau ne tai, tiesa, bet jaunosė rankosė viskas grįš į senovę, pamatysite.

Užsandę apėjome ir apžiurėjome norint ir temstant pono Vabalinsko „bajorišką“ ukę. Apžiurėjome senas, žemas, kaip-kur truputį pašlijusias triobas, dengtas šiaudiniaiis stogais, apžiurėjome sodą su išlaužytomis apkėžusiomis vyšnaitėmis, užslinkusią šioželką šulinį su supuvusiu rentiniu, pravirtusias tvoras . . . ir nuėjome gulti.

Jau družiai buvo pakilus saulutė, kada aš pabudau pasigedęs brolio ir stvėriausi rengtis, bijodamas sutramdinti bereikalingai jį. Iš vakaryksčios pervaizdos man teip nurodė, juog brolis čion daug laiko nepraleis. — Pakilau. Rengiuosi. Ugi žiuriu, ant mano truso, pabudęs ponas Vabalinskas, nuo žiadžio šlamšt žemyn.

— Nu!! — pamislįjau sau — brolis iš manęs šiepia, juog aš negaliu pamatyti saulės tekant, bet ir ponas Vabalinskas ne ką mandresnis už mane.

— O brolis jūsų kur? — paklausė manęs krapštydamas akis namų gaspadorius. Balse jo man lyg pasirodė nnsiminimas. —

— Turėjo ar vežiko su arkliais nueiti pažiurėti, ar gal ir į laukus išėjo — atsakiau aš ir pridėjau — jis visados anksti kelia.

— Kodėl jis man vakar nieko apie tai nesakė? — rusčiai paklausė manęs ponas Vabalinskas, šnairuodamas akimis.

— Perprašau jus, bet man rodos — atsakiau aš — juog kalba apie tai suvis bereikalinga. Katras gaspadorius kelia vėlai? Tai viena; o antra, ar jumis nevis tiek, kada jisai pakilo? Tiesą kalbant, jeigu brolis koku nors budu būtų pertraukęs, ar sutrumpinęs jūsų pasilsį, tai būtų tapęs kaltu, ir aš pirmas bučiau jį iškoliojęs už nemėgusį apsiėjimą. —

Nieko ant šito man neatvertė ponas Vabalinskas, tiktai ant greitosios tempdamas ant savęs žiponą, praniurnėjo į save, jau per duris žengdamas:

— Ot tai mano apsirikimas ir didelis apsirikimas.

Likęs viens aš apsižiurėjau aplinkui. Vopna tinkavotos seklyčios sienos pagelto nuo senatvės ir nusilupo. Žalio dažo žiadžio kalfiai (perinks) suskilo ir dručiai ištrupėjo. Langų stiklai nuo senatvės tartum musais rausvais ir šėmais apžėlė; daugumas iš jų suskilo skersai, įstrižai ir plyšiais švietė ir vėjas putė. Keli žirnio gurdai žalius lapu suklėstė, šaknelės suleidę terpu stikle ir rėme, maitinosi supuvusiu lango medžiu. Po langus, po žirnių lapelius linksmi bėgiojo musės. Augštai kampe vieno lango voras nutiesė tinklą ir tykojo sau maisto. Purvinos grindys keliose vietose nelužo iš po jų kilo nešvankus ir troškus oras. — Paėmęs skrybelę išėjau laukan.

Saulėlė prasimušus pro prošvaistų tarpu debesų liejo savo šiltus spindulius ant apkėžusių sodo medžių, ant senyvų samanotų stogų ir sutriunėjusių triobų sienų. — Ant augštai iškilusios svirties tupėjo pora žvirblių ir tartum maudėsi saulės šviesoje, pašiodami savo plunksnelės. Nei brolio, nei pono Vabalinsko! Jau buvau be noris šaukti broli, kaip dungstelėjo man į galvą, kad ne pertarnaučiau broliui. Jeigu jis norėtu, kad žinočiau, kur jis, tai man apie tai duotų žinią, — pamislįjau sau ir susilaikiau.

Kietairsausakaimogasa, ulyčia uždengta pakraščiais žalia veja tartum viliojo mane pavaikščioti ir pažiūrėti, kokis yra mozurų kaimas. Patraukiau į kairiąją kreivos gasos pusę. — Kaimas kaip kaimas; tie patįs darželiai prieš langus ant kiemo, tie patįs sodai aplink sodybas — kaip pas mus. Tik stogai truputį netoki ir svieto nešenijsa skyrėsi nuo mūsų. — Štai priešai mane eina mozuras įsibuksvojęs, ant jo galvos vietoje skrybelės ar šiaudinės blynos purpso. Ant peties lazda (pinutis), kuriąja jisai dažnai mosčija ir varo priešai save porą nusususių paršiukų. —

— Laba dien, ponas Ksaverai! — atsiliepė balsas iš mano užpakalio, — ar tai pons da tik dabar savo kiaules geni laukan? —

— Ne, ponas, Juozapai! — šunsnukės ištruko iš piemens, ir nubėgo į javus, — smilios bjauriai, — tai dabar reikia nuvaryti vėl į kaimenę, — atsakė ant šito klausymo

minėtas mozuras ir nuvarė savo paršus toliau, tankiai atsigrįždamas ir sekdamas mane akimis. —

Aš ėjau palengva dairydamosi į visas puses ir ne tikėtai pasisukus gasai į tiesiąją pusę, atsiduriau gale kaimo ant plento paragėje.

• Iš laukų lėkė, mane patikdamas, šviežias gaivinantis oras, kvėpė jisai žydinčiais rugiais ir žiedais laukinių žolių. Pulkai viturių kabojo ore čiviruodami. Garsiam rytmečio ore iš visur sklido balsai ir žmonių ir žvėrių ir paukščių. Štai debesėlis pridengė saulę, pridengė ant trumpo laiko ir nuslinko šalin, kaip jaunuose metuose maža nelaimė, kada, pritemo linksmą dieną ant trumpo dingsta nežinia kur nuslinkus. Į kairiąją plento pusę ežia nusekė takelis ant viršūnės kalvos, — aš ir nepatėmijau, kaip pasijutau jau ten. — Plentas, ilga juosta, nuėjo žemumomis į žiemius ir pietus smiltėtas kalvos gauravo per retus rugius ant jų pasėtas, kaip gauruoja plikė per retus senyvo vyro plaukus. — Ant vienos iš tokių kalvų netoli nuo manęs pasirodė du žmonės ant akimirkos ir umai nusileido vėl į pakalnę. Man pasirodė, juog vienas iš jų tas mano brolis. Neužilgo aš jau buvau šalę jų.

— Ale tikėkite man, ponas, tai šitas Vabalinsko, lenkas, — kalbėjo mozuras į brolių ir labai meiliai mosčiojo ranka — tikėkite man. Perėjome mės skersai barą rugių. Rugiai buvo geri; vasarojaus laukas nurodė teipo-gi vidutiniai; pudimas jau buvo suartas. Ko jis vakar teip skundėsi, — pamislįjau, ko jis teip aimanavo, kad viskas pas jį vėlinasi, ne laiku dirbasi? —

— Pažiūrėkite ir pudimo žemę, — tai ne akla smiltis kaip kitų, — kalbėjo į brolių mozuras paėmęs į ranką ir rodydamas žemes grumstą. — Žiūrėkite, tai molis, tikras molis, su smilčia! — Tiktai pono Vabalinsko ir kelių kitų greta su juoju turinčių laukas tokia žemė, o kitų, Dieve mylėk, — smiltis, — smiltis, ta lekiantiji smiltis — ypač anapus kaimo. —

— O kur čion ežerėlis? — paklausiau.

— Ežerėlis? — užmikčiojo mozuras, — ežerelio musų kaimo laukuose nėra. Anapus ot šitos kalvos, — tai

sakydamas mozuras mostelėjo į artimą kalvą, ant kurios matyt buvo stulpas, — ot anapus šitos kalvos Ikėnų laukuose yra ežerėlis. Bet kam jumis ežerėlis? — savo žaru paklausė manęs jisai. Ir kasžin ar nebutų reikėję dabar man mikčiotii nes vienu kartu brolis man mirktelėjo duodamas gandą nesakyti teisybės. — Brolis vienok sutramdęs mane, pats mane išvadavo.

— Ot ką čion apie tai kalbėti, — atvertė jisai mozurui; brolis, matote, mėgsta maudytis. —

— Maudytis Ikėnų sus; edai negina ir nuo čion nepertoli. Porą mūs kaimo kolionijų ir porą Ikėnų reikia skersai tik pereiti, — paskui bus durpėta nedidelė pieva ir ežerėlis. ...

— Dėku jumis už parodymą ir už sutrukimą dėl manęs atliktą, dabar mėš matėme viską, — kaip ir skubydamas atsakė brolis mozurui ir kilstelėjęs kepurę patraukė ant kaimo. —

Mozuras užgniauzęs rankoje pinigą ilgai mudu lydėjo akimis, pamatęs vienok, juog mes einam į kaima ir jis išnyko. Brolis skubino eiti ir tylėjo, tylėjau ir aš paskui jį sekdamas.

— Jurgi! kinkyk arklius kuo umiausiai, buvo pirmi žodžiai brolio, parėjus pas Vabalinską.

— Jau pakinkyti! tas atsakė.

— Na, tai sėskime, — užriktavo brolis.

— Nors atsisveikinti reikia, — pertariau aš.

— Mėš Vabalinską važiuodami sutiksime, tai ir atsisveikjisme, — atvertė man brolis, sėsdamas į bričką ir darydamas man vietą šalia savęs. —

— Ka-gi tu gali žinoti, kur Vabalinskas? — paklausiau aš brolio.

— Mudu su juoju kontredansą darėme po laukus. Jis mane klaidino, aš jį. Jis visa miera siekėsi neduoti man pažiūrėti jo lauką, o aš turėjau skubintis, kad pamatyčiau ir jo lauką ir tuos laukus, kuriuos jis nori nuduoti už savo. Kaip matai sutrukties turėjau ikvaliai; o mudviem šendien dar reikia buti mažiausiai dvejose vietose. Kur čion dabar laukti. Matai jau jis ana, kalneliu namo skubina, — kalbėjo brolis, rodydamas man toli plentų einantį žmogų.

Tai buvo ištikro ponas Vabalinskas. Sušilęs visas, rustus, ėjo jisai tankiai prakaitą nuo veido braukdamas ir niurnėdamas po nosia.

— Nesitikėjau, nesitikėjau!... Šunskraujas furmonas apgavo.

Męs sustoję ant plento laukėme pavėsyje jį atsisveikinti. — Kytros jo akutės nemeiliai šnairavo, ypač ant mūsų vėžėjo, siauros lupos beveik suvis išnyko palikę „tik pliši dėl bulvių“ kaip nutarė Jurgis. —

— Tai jau ponai važiuojate ir nematę laukų, — pratarė jisai artyn mūsų priėjęs, — aš skubinaus, kad ponus sujieškoti ir parodyti. . . .

Apie tai bereikalo jus rupinatėsi, atvertė jam brolis, — mėš laukus matėme. . . .

— Kaip-gi galėjote matyti be manęs? — lyg nusimineš, lyg užpykęs atsakė ponas Vabalinskas, — Kas jums galėjo parodyti?

— Parodė man pono Vabalinsko kumas, ponas Rudzevičia.

— A! ponas Rudzevičia! — nutęsė Vabalinskas linksmai ir kytros jo akutės vėl užvirė. — Na tai ką sakysite ponas apie laukus? — paklausė dabar suvis kitu balsu ir ant jo siaurų lupų blykstelėjo šyptelėjimas. — Ar patinka tamistom? —

— Kur nepatiks? patinka, — atsakė išlėto brolis, tik kiek norėtumėte?

— Pustrečio tukstančio, — pamislįjęs truputį, pratarė ponas Vabalinskas.

— Na ir cienia neperdidelė, — traukė brolis toliau šneka, — viskas butų gerai, tik . . .

— Tai ko da čion mumis laukti, jeigu tamstai patinka laukai ir cienia? Darykime galą darbui!

— Matote man patinka . . . !

— Ot ka cion ant lauko kalbėti sėskite į vežimą ir grižkite. . . mėš padarysime ir galą, — ragino mus ponas Vabalinskas.

Brolis man mirktelėjo ir mudu susėdome vėl į vežimą, vienok neskubinome važiuoti.

— Ot teip, ot teip! — škatino mudu meilusis žmogus.
— Sukkite atgal!

— Pasukti lengva, bet, ponas Vabalinske, aš turiu jumis pridėti, juog, kiek aš žinau, ponas Rudzevičia savo kolioniją nerengia parduoti, o jeigu ir parduotų, tai vis ne už tą cienią, kurią sveiki minavojote, — pratarė brolis, žiurėdamas ant mozuro stačiai, kad patėmyti, koki įspudį padarys jo žodžiai. —

— Kaip tai Rudzevičiaus kolionija?

Tas susimaišęs pratnykčiojo klausymą.

— Rudzevičia man rodė savo kolioniją.

— Tą ka ties eglaitė prasideda? — paklausė ponas Vabalinskas.

— Tą pačią! — patvirtino brolis.

— Ir jis sakė, juog tai jo? — klausė toliaus mozuras su piktumu ir nusiminimu.

— Jisai sakė, juog tai jusų kolionija bet

— Na tai matote, — atgijęs vėl mozuras skubino kalbėti, — mano kolioniją jus turėte juog prigulint į Rudzevičiai. — Ji mano

— Ne! ji Rudzevičiaus, — šyptelėjęs, pratarė brolis į mozurą, — jeigu kolionija eina ana puse kaimo.

Čion ties eglaitė molis, o ten, kur jusų kolionija, tai lekiantiji smiltis, da ir ta pati per keturis metus linais nvolinta. Už Rudzevičiaus galima duoti ir pustrečio tukstančio, o jusų kolionijos visa preke . . . penki šimtai, nuo tukstantis. . . . Likkite sveiki!

Kumšteltas Jurgis užkirto arklius ir mozuras žiopsantis liko ant plento, o mėš pasilėidome nardyti nuo vienos kalvos ant kitos.

— Ar tu tik ne apskelbiai žmogų? — paklausiau aš, ir neištikėdamas broliui.

— Ne! — gavau trumpą atsakymą.

— Nuo ko-gi tu galėjai viską dasižinoti? —

— Čion aš turiu vieną pažištamą žmogelį, atėjusį į žentus. . . . Jis man viską ir išpasakojo. — Apgavikai! Jau tai navatnas dalykas, — tęsė toliau, truputį patylėjęs brolis, — su lenkiška kalba į musų kraštą smelkiasi visoki nedoriški papratimai: melas, apgavimas ir vagystė,

pažiūrėk apie Lazdijus, apie Prienus, apie Kauną; visur tą patį matai: sulenkėjimą svieta, vagystę ir apgavimus. — Ir čion ot tinginio raugalas, puskvailis, tartum, o ir tas siekiasi apgauti. — Mat, lenkas! — O jeigu lenkas, tai ir kytras. . . .

Teip šnekučiuodami mudu su brolio užvažiavome ant gana aukštos kalvos. Nuo jos atsidenė plati apygardė prieš mūs akis, mozurų paliktas kaimas dabar buvo į šoną.

Ant kalvos netoli nuo kaimo stovėjo ponas Vabalinskas, taip kaip mēs ji palikome.

— Ko jis ten stovi? — paklausiau aš brolio.

— Ne iš gero. — Vakar vakare per berną nusiuntė nupirkti savo kaimynam degtinės už paskutinius tris rublius, kad tik padėtų jam apgauti „pirkiką“. — Ant šito savo kytro apgavimo pastatė jisai visą svo ateitę . . . o dabar, kaip matai, pirkikas, apsisaugojęs, burzda šalin ir neša mozuro laimę, kaip šuva ant vuodegos žydo poterių šikšnelę. —

Nepratęs iš ryto nevalgęs ilgai buti, aš umai išsitraukiau iš po pasostės ragažaitę su užkandžiu ir netėmydamas nei ant apygardės nei ant nieko, ėmiau maitinti kuną, kad dušia neišbėgtų. Brolis ir-gi atėjo man į talką, ir mēs pasukę nuo plento į šalį terpu rugių ant kelelio atlaikėme pusryčius. —

Dabar mūsų kelias ėjo stačiai į rytus, — tik iš reto krypdamas tai į vieną, tai į kitą šalį. — Smiltėtos kalvos, tankiai pridengtos menkomis giraitėmis, terpu kalnų rudynai, pelkės, o iš reto ir ežerėliai lydėjo mus abiem pusėm kelio. — Menki kaimai tai ant viršunių kalnų, tai iš reto ant atšlajų, daugiausiai nuogomis sienomis švietė pagal mozurišką budą sodu buvo matyt mažai. —

Sunkų ant manęs įspaudį daro gyvenimas — namai be medžių, be sodo. Paskutinis elgeta pas mus siekiasi ties savo bakužele žalią medelį, kaip-gi pakegusiu turi buti tas, ties kurio namais nerandi nei žalios rykštelės? Bajoriški turtai pas mus paskendę soduose, kaip giriuose — Kaimų iš po medžių nematyti, ir neretai atsitinka, budavo, juog pirma pasijunti kaime, nei pamatai kur esąs. Čion-gi

Mozurijoje arba tikriau išsitautėjusioje Lietuvoje per vierstus, per mylias matyti nuogos ukinikų ir bajorų triobos.

— Šunims staugti gerai Mozurijoje, nereikia už kaimo jiems bėgti, kaip pas mus, — apkarakterizavojo saviškai šita pusę gyvenimo Jurgis. —

— Pervaziavome per kelis bajoriškus turtus, kelis kaimus su pusiau lietuviškais ir pusiau mozuriškais vardais perkeliavome. Ant galo apypiete dasiekėme Kriokalaukio apygardę, kur mus nurodijo, sakydami, juog ten esą dvi kolionijas pardavimui.

Pirma pasirodė suvis niekam neverta. Pamislykite: šmotas žemės keturkampis ir daugiau nieko. Nei triobos, nei medelio... nei kuolo galelio. — Lygi ir lygi dirva be balaitės, be pievaitės, be grabės. —

— Čion ir žasiai šieno neturėsi, — nusprendė vėl saviškai Jurgis. —

Netrukdami pasileidome tolyn jieškoti antrojo, vis į rytų pusę siekdamiesi. Pradėjo mainytis žemės ir svieto išroda. Vietoje gluodnų smiltėtų kalvų ėjo dabar augštos lygumos, išrėžytos įvairiai skardžiais kloniais ir žemomis plačiomis pakalnėmis; kaimai ir sodybos apsipuošė sodais; laukai ir skardų status krantai pasirėdė medžiais, vingiuojančios upelių sriovės nutiesė vis į rytų šalį, jų krantus aplimavojo žilvičių krumais, užsėjo žolynais.

Ant perčaikos kranto sustojome, arklius pasiganyti; o kol arkliai ganos, nuėjome apžiurėti siulomą kolioniją.

Laukas, kaip laukas pasirodė. Ir lankutė radosi paupyje viskas butų nieko, tik triobos niekai. O niekiausiai, juog žydo rankose. Grįždami prie arklių sutikome senyvą jau žmogų ir paklausėme apie kolioniją.

— Kolionija? — lyg nusidvyvęs, paklausė žmogus. — Kolionijos čion jokios nėra. Šita žemė, kuriąją žydas valdo, priguli į pono laukus, — ir ji pono, o ne žydo. Žydas ir parduoti negali. —

Žydas pamatęs mus šnekant su žmogum, išbėgo iš savo bakužės, turbut, norėdamas pertarnauti ir skubinosi

prie mūsų. Patėmyjęs žydą ir žmogus kaip ir susimaišė ir kilstelėjęs kepurę, nusprudijo nuo mūsų į šalį. —

— Oi jau tamistos ir grįžtate, — kalbino dar iš tolo mus žydas. — Teip greitai! Nu, ar tiesą sakant, išmintingiems žmonėms gana ir akį metus ant tokios žemės. Matyti iš sykio kam ji verta. Man ją girti nereikia, ji pati save giriasi. —

— Žemė gera, — pridėjo ir brolis nuo savęs.

— Ir žemė gera ir su visokiomis vigadomis. — Norite maudytis-upė po šonu. Norite žuvių pasigauti-upė čion. Norite paplaukti ant pergo — ir tai galima. Ar skalbti, ar gyvuolius girditi nereikia vandens už kelių viorstų jieskoti, jis čia jau. Pas kitus dabar ir su malkomis nelengva. O čion — tai geriau ir buti negali. Pono girioje gali kirsti, kiek reikia ir kiek nori kurenimui — parduoti tik uždrausta.

— Teip, tai teip, bet jeigu ir šitą kolioniją tamistai parduoti uždrausta, tai tada kaip? — paklausė brolis. —

— Tamista! Ką jus kalbate? — kaip tai aš drįščiau siulyti pirtį daiktą man neprigulintį? Tamistai turbūt šitas palaidunas, girtuoklis, kas čion buvo, spėjo pasakyti, juog ponas kabinasi į mano kolioniją. Nu, tai tiesa. — Ponas į ją kabinosi. — Bet kur dabar ponas nesikabina į artima jam žemę? — Jis kabinasi visur; vienok ką jis pelno? — Ant galo ir į mane ar tai pirmi metai, kaip ponas kabinosi, o ką jis man padarė? Aš kaip gyvenau, teip ir gyvenu. Teip bus ir su tuoju, kuris pirks nuo manęs šitą kolioniją.

— Tamista, — traukė toliau žydas nesulaukdamas nuo brolio jokio atsakymo — jeigu jau ponai dabar galėtų visur savo norą išpildyti, kaip pirma galėjo, — tai prasti žmonės negalėtų suvis ant svieto gyventi. — Ponas dabar alkanas, o alkanas ir už svetimo stveriasi. . . Nu! . . .

— Tegul sau viskas būtų teip, kaip sveikas kalbi, — pratarė ant galo ir brolis. Bet man miela būtų žinoti, vardan ko ponas į šitą žemę kabinasi? Jeigu jo pretensijos ką nors ženklina, tai galima būtų ir nuo jo

tas pretensijas nupirkti, kad turėtum paskui sau ramų gyvenimą. —

— Oi! ka ir sakyti! tai tiesa! Bet matote čion dabar tikrai aš jumis užtvirtinu savo žodžiu, dėl to ir su ponu nėra ką kalbėti; ką ta kalba gelbės? Darbas tikras! Vienok kaip tamista sau norite. Tik aš jumis turiu pasakyti, juog mūsų ponas dar jaunas, tai jis darbą suvis nesupranta O apart to ir teip... čion žydas kalbos nenubaigdamas, bagstelėjo pirštu sau į kaktą rodydamas, juog ponui truksta truputį galvoje.

— Ir ant galo aš jumis dar syki sakau, juog čion tikras darbas. — Aš galiu ir nevisus pinigų iš sykio imti... Nu tukstantį, — kitą aš galiu ir palaukti. — Teip nubaigė žydas savo kalbą.

Brolis pažiūrėjo į popieras, pagal kurias žydas valdo žemę. Popieros pasirodė jam labai nutartinomis, dėlto nedarydamas jokios sutarties su žydu, rižosi važiuoti pas poną. — Pirmą vienok nei kalbėti su ponu brolis sustojo viename kaime ir užšnekino senyvą jau žmogų apie žydo žemę.

— Meskite, širdede, ir mislis apie šitą dalyką, — atsakė žmogus, — jau nuparkėlis nevieno žmogaus pinigų išviliojo ir ne su vienu dabar po sudus tąsosi. O ką iš jo gali imti? Žemę parduoti negali, triobas teiposgi — nes žemė pono, o triobos statytos iš pono girios. — Širdede, žemė šita užrašyta žydui ir jo vaikų vaikams, bet ne parduotinai, tik gyventi. — O paskui ji turi grįžti net prie pono. — Teip padėta testamente, pagal kurį žydas ir valdo šitą žemę.

Brolio pašneka su ponu tik paantrino žmogaus žodžius, ir dėlto apie žemės pirkimą nuo žydo negalėjo buti nei kalbos. Ponas-gi apie pardavimą ir nemislijo, norėdamas ant žemės, žydo valdomos, pastatyti maluną.

— Biaurybė, žydas tik sutrukdė mus, — purijo brolis.

— Na, bet jis nor išmintingais mus pavadino, — juokiasi aš iš brolio. —

— Teip. Tik kvailius norėjo palikti. —

— Ar-gi tu ne girdėjai žydo vaiką tyldant: Švaig, švaig nerele, du bist a chochem. —

— Tegul jis sau su savo kytrumu butų, kaip nori, kad tik mus nebutų suvėlinęs. Dabar kur mudu nakvosime? Pas dėdę toli, o čion ir arkliai nuilso, pasi-
skubinti nedrėsu.

Gilus kloniai, su tekančiais ant dugno jų upeliais, augštos lygumos, užsėtos kiemais ir kaimais slinko pro mus. Kieta molio žemė sudžiuvus; nuo ilgo sausmečio dundėjo po ratais.

Nuo kelio kilo dulkių stulpai, tai didesni, tai mažesni. Nusibėgę per dieną arkliai tingiai masuoja. —

— Ar toli nuo čia į P... kaimą? — paklausė brolis, važiuodamas per vieną džukų kaimelį.

— Toli, toli, tamista! — atsakė paklaustas žmogus, — tik švintant, gal, suspėsitate ten nuvažiuoti, ne anksčiau. —

— Ką daryti? — paklausė brolis, gręždamasi į mane.

— O kas man galvoj! — atsakiau aš šyptelėjęs iš to, juog nors sykj ir brolis nežino, kaip apsieiti. Pamislijęs vienok, pridėjau: Reikia paklausti, ar nėra čia kur nor parduodančių namų; jeigu yra kur netoli, tai mumis reikia ten nuvažiuoti ir pernaktoti, tokiu budu męs ir reikalą dar atliktumem.

— Kur nebus parduodamų namų — pratarė žmogus, girdėdamas mano kalbą, — yra jų visur, yra ir čia po apylinkinimus.

— Kur-gi? — paklausė brolis.

— Ot ir čia į žiemius ant kalnelio matote kaimą?

— Matau! — atsakė brolis.

— Tai už šito kaimo dar bus kaimas, o paskui an kalvelės stovės Z...ai. Ot tuose Z...uose yra parduodama kolionija pas poną K...čią. —

Po valandelei, apytamsoj, atsidurėme pas poną K...čią, ir pasiprašėme ant nakvynės. — Svetas jau buvo sugulęs, dėlto kad nedarytu bereikalingos baldos, sugulėme ant šieno daržinėje. — Arklius su vežimu pastatėme ant

grendinio toje pačioje daržinėje, ir duris užkabinome retėžiu (lenciugu).

Nuvargęs per dieną ant vežimo, aš greit užmigau ir visą naktį išmiegojau, ant vieno šono. — Buvo jau šviesu, kada aš, pabudęs, mačiau akimis aplinkui save. Ant pantos pora karvelių tupėjo ir kurkavo, o melynoje padangėje, man regiamoje, šmaižiojo tolydžio kregždės, žvirbliai ir mėlynoji kielė, surikus kelis sykius, nusileido žemyn, liumpuodama ore.

Ant mano pavyvų brolis gulėjo šale manęs ant šieno ir miegojo; miegojo vežime ir vežikas Jurgis. — Neištikėdamas savo akimis aš stvėriausi už laikrodžio. Laikrodisėjo. — Buvo pradžia penktos. Užsukęs galvą pledu vėl parvirtau ant šieno, ir misliju sau, kodėl teip angsti aš pabudau. Bet nespėjau, kokį nors sau atsakimą sujieškoti, kaip išgirdau brakštelėjus duris. — Per durių plyšius man pasirodė, juog ties jomis stovi žmogus. — Klausau, — duris vėl brakštelėjo ir truputį praviro — per pravertas duris pasirodė žmogaus veidas ir išnyko. Ant pridaržės brakštelėjo sykį ir antrą kaip žmogui einant. — Kas tai butų? — pamislįjau ir atsargiai priėjau prie tos daržinės vietos, į kurią man nurodė, žmogų nuėjus. Žiuriu, vyras perlipo atsargiai per žemą tvorą į žardelį ties daržine, kur jį sutiko žydas.

— Miega dabar, — dalėkė iki manęs kur lietuviška kalba.

— Bjaurybės, šunskraujai! — keikė žydas, — dabar miega, o visą naktį nemigo. —

— Tai kaip atsiliepė žmogaus balsas, bet visos kalbos nedagirdėjau. Ką atsakė antras ir-gi negirdėjau tik iki manęs dalėkė sykį ir antrą žodis.

. . . . Nakvos. . . .

— Kur jie čion arti nakvos, — aiškiai atvertė žmogaus balsas, bet ką toliaus kalbėjo, vėl negalėjau dagirsti.

— Ką tu misliji? — lyg išgązdintu balsu atrėmė žydas truputį garsiau, — per langus patėmis ir patįs K... čiai.

— Nepatėmis, jie da miega, — ramino žmogus, — bandykime dabar.

Kasžin kuomi viskas būtų nusibaigęs, jeigu tame tarpe nebutų brolis nusikosėjęs ir į mane atsiliepęs:

— Jau tu ir pakilai?

Ant šito balso abudu ir žmogus ir žydas kaip ir panėrė. Tiktai kur ten toli subraškėjo tvora. —

Nesulaukdamas nuo manęs brolis atsakymo, paklausė, žiovaudamas:

— Ar ir tu ten ką nors susekiai?

— Et, turbūt nieko, — atsakiau, — Čion žmogus su žydu nežinau apie ką lyg tarstėsi, — keikė, kad dabar miega, ir visą naktį nemigo. —

Išpasakojau viską, ką mačiau ir girdėjau.

Brolis šyptelėjo saviškai į usus.

— Tai čion bėsama geradėjų ištikro, o aš dar Jurgiui vis pusiau netikėjau — patylėjęs pasakė.

Ir savo žaru išpasakojo man, kaip iš vakaro Jurgis ilgai nemigęs, išgirdo daržines duris veriant, — kaip girdėjo žmogų nubėgant, išėjęs užduriu. — Kaip paskui juodu sargybą darė vienas iš vakaro iki pusiau naktų, kitas-gi iki rytui, ir kaip abiem bebudint už duriu vainoti. Teip mumis bešnekant pabudo ir Jurgis. — Apsvartę visus nakties atsitikimus sutarėme, kad Jurgis nei ant akimirkos nesitrauktų nuo arkliu ir geriausiai turėtų juosius visados parengtus išvažiavimui.

Galėjo buti pradžia septintos, kada atėjo ponas K... čia paklausti, kaip mes miegojome, ir vadinti ant arbatos.

P. Ka... čiaus šeimyna dar miegojo; arbatą mums padavė grinčinė mergaitė, ir mes išgėrę po porą ant greitosios, išėjome į laukus pažiūrėti kolioniją.

Ponas K... čia žmogus kaip 50 metų, pailgoko įsmetusio veido, juodplaukis, su užgriuvusia ant akių

kakta ir kumptelėjusia nosia, išrodė man ant pažiurejimo gana tvirtu ir protingu žmogumi. Liko mano omenyje ant ilgo jo tamsių, gilių akių liudnas pažvilgės, kuriame man rodėsi, juog slėpėse ne maža širdgela.

Vadžiojo jisai mus po laukus rodydamas geras ir prastas ir suvis brudas vietas. Teip aplink jas pasakojo, kaip pasakotų suvis šalies žmogus aplink svetimą žemę.

— Iš šitos pievaites niekados naudos nematysite, — kalbėjo jisai aplink vieną gana plačią pievaitę pakalnes. — Sausmetyje ji išdžiusta teip, juog ir žolė išdega, dregnam mete stovi čion vanduo beveik per visą vasarą. — Ir jeigu kada ir priželia kiek žoles, tai ta pati buna teip brudos, juog neijoks gyvuolis nenori būti. —

— Brolis neiškentė tokį peikimą ir atverte:

— Na, vis tiek, tik man rodos gali buti toki metai, kuriuose ir čionai buna žolė ir vidutinė.

— Tai taikosi labai retai, dėlto aš aplink tokį retą atsitikimą ir kalbėti nenorėčiau, kad paskui mane ne kaltitumete apgavime, — atsakė Jonas K... čia ir užvedė kalbą apie kitą. —

Čion gimęs, čion augęs nežijmu, vienok buvo, kad jis mylėtų labai savo gimtą vietą. O vieta buvo puiki. Nuo kalno sodybos plati apygardė tartum žiedais — kaimais papuošta, giriomis pamarginta, žydėte žydėjo. Žalias laukų pastovas, pervežtas vingiuotu linksmu upeliu, su stačiais raudonais krantais, traukė akis prie savęs, viliojo į miglotą tolumą, kur terp kalnų, apželusių medžiais, ir patį palšose miglose pranyko. Kaip arfos stygos augšti medžiai aplink triobas užė ir gaudė, kaip marios laukuose javai bangavo. . . . Linksmi paukščių pulkai čiulbėjo. Ten augštoje padangėje garnys svyravo ant išskėstų sparnų ir suko didelius ratus. Kelios poros karvelių balzganais sparnais plasnojo ore nykdamos už gučių medžių.

— Sunkus grumtas dirbti, — lig rusčiai kalbėjo ponas K. čia, badydamas lazda molėtą žemę, — sausmetyje kaip — kada geriaus butų ir nesėjus.

— O kiek margų? — paklausė brolis.

— Margų nedaug, — 30 iš viso, bet matote, jeigu tame rastumete kliutę, tai nieko, aš savo pirktu lauko galėčiau pridėti į 15 margų, ką su šita kolionija greta suvis eina.

Pas mus atrėžti lauko gabalo vis tiek, ką atrėžti gabalo kuno. — Išgirdęs pono K-čiaus kalbą, aš teip nusidyvyjau, juog tas mano jausmas aiškum pasidarė ir kitiems. Turėjo jį patėmyti ir pons K-čia, nes pridėjo: — Mano vienturtis sunus nenori užsiimti ukę ir gyvena sau ant tarnystos Varšavoje. Apart jo dvi dukteri, kuriomis ne žemė tik pinigai reikalingi; dėlto šitiems mano pirktiems margams ar vėliaus — ar angščiaus tas pats miers — eiti ant pardavimo. —

Čion man kvoštelėjo į galvą mislis, juog mėš ir vakar radom miegant pono K-čiaus šeimyną ir šendien^a palikome dar nekėlus. Atsiminiau aš ir apie grinčinę mergaitę, kuri šendien mums arbatą davė, ir apie vežėją, kuris mus vakar į daržinę vedė girdamasi, juog jis tik dėl poros iš važiuojamų arklių gyvena, o į darbą eina, kada nori. — Atsiminiau ir K-čiaus paties kalbą, juo turįs tik 75 margus lauko. Ir man pasirodė, juog per daug dykaduonių ant tiek lauko.

Po valandelei grįžome į pono K-čiaus namus, tarstydamiesi apie tai, kada atvažiuoti užbaigti darbą su seserimi ir švogeriu. — Broliui ir man vieta patiko. Tiesa juog prekė buvo lig per augšta, bet mėš tikėjomėsi, juog ponas K-čia žmogus protingas ir nuleis sulyg prekių tam tarpe esaučių. Dėlto norint triobos buvo dar ir neapžiūrėtos, mudu su broliu darbą laikėva jau per užbaigtą. Dėl visokio vienok ponas K-čia nusivedė broį triobų pažiūrėti, o mane aptingusį ir nuilsusį nusiuntė į namus. —

— Lukėkite mūs truputį ir pasilsėkite po lapijomis. Mudu neužilgo sugrįšime, — kalbėjo į mane ponas K-čia, — čion mums netoli. — Tam tarpe gal ir mano šeimyna sukils.

Užsimislijęs ir nuilsęs aš su dideliu noriu atsisėdau po lapijomis ir nusiėmęs kepurę nuo galvos vėdinau

prakaituotą kaktą. Mano mislįs vienok buvo umai pertrauktos šukavimu po namus, dundėjimu grindų ir tvink-sėjimu durių. — Iš pradžių buvau pamislijęs, juog virėja teip smarkiai elgėsi, bet umai supratau savo klaidę. Gričiose ėmė rėkti, kaip pjaujamas. — Sudundėjo vėl grindįs, pakilo keli balsai, ... vėl nutilo, vėl pjaujamo balsas prasimušė. — Nežinojau ką daryti. Eiti į vidurį, eiti ten, kur nepažįstamos moters ir gal dar neapsirengė — bėgti šalin, bėgti gal but, nuo reikalaujančio pagelbos! ... Bet vos spėjo mano galvoje švystelti šitos mislys, kaip išgirdau jauną, gana aštrų, balsą:

— Ti kamka mnie bič się osmielilaž (tu chamo duktere mane mušti drįsai)! Dundėjimas ir triuksėjimas pasididino.

— Bi te scievo! (mušk šitą stervą), — atsiliepė režiantis moteriškas balsas, ir sykiu su juoju triuktelėjo priemantos duris ir pro mane per lapijos išsprudo į sodą gričinė mergisčia su suvelta galva ir sumuštomis lupomis ir nosia.

Paskui ją su berženu rankoje teipos-gi su suvelta galva ir sumušta burna lėkė jauna lašuota mergina — rėkdama:

— Zobijem kamko! Zobijem!

— Pabučiuosi tu man! — atsiliepė bėgdama gričinė. Aš nuo lapijų päs Jurgį.

— Jurguti, skubink, kinkyk arklius, ir važiuokim laukan.

— Jau arkliai parengti, — atsakė man Jurgis šyp-telėjęs.

— Oi, tai gerai! — sušukau nudžiugęs — skubinkime į daržius ir važiuokime.

— Ko teip skubintis? dar brolio nėra ir važiuoti be jo negalime, o ką į daržinę, tai ir aš tinku, — nor į liudininkus nepateksime. —

Daržinėje arkliai stovėjo pakinkyti tik išžeboti. Po snukiais jiems gražiai buvo pritaisytas lovys su abrakū.

— Turėjai tu jausti, kas čion darosi, — pratariau aš į Jurgį, budamas jau daržinėje ir truputį aprimęs. —

— Kur nejausi. Šitos peštynės man ir pavalgyti lemtai nedavė. Turėjau nedasrėbęs juką, bėgti iš šeimynės. Na, ale ir tai man gerai, nors pamačiau, kaip mergos pešasi; o jos čion pirmiausiai ant kiemo po langu susikabino viena kitai į plaukus ir tokį dare triukšmą, kad nemiela; suvis kaip dvi vištos.

Iš sodo tuom tarpu girdėjosi balsai. Ten matyt pludosi grinčinė su K...čiaus dukterimi. Man, svetimam, buvo pikta ir gėda. O kaip turėjo būti tėvui!

Po valandėlei vėl kas ten suriko garsiau ir nutilo viskas. Per atviras duris daržinės pamačiau grįžtant brolių su p. K...čia.

Toje akimirkoje arkliai buvo išvažiuoti ant kiemo.

— Na, sėskim, — paraginau aš broli, mirktelėjęs, — ir važiuokime; jau mudviem seniai laikas.

— Kaip tai? O užkandis? — draudė ponas K-čia, bet brolis supratęs mano ženklą, atsisakė, atidėdamas ir pazintį ir vaišes ant ateinančio laiko.

Pravažiuojant sode po langus pamatėme K-čiaus dukterį, bemazgojančią vandeniu sumuštą burną, o keliu važiuodami pavijome beeinant grinčinę, kuri teipos-gi šluostė sumuštą veidą ir verkė.

— Na, kad kova, tai ir kova, tai ir kraujo praliejimas — neiškentė Jurgis pasakęs ir užkirto arklius pravažiuodamas, kad nepasiprašytų pavėžyti. Turbut pyko jisai ant grįčinės už nedasrėbtą juką. —

Pasilsėję arkliai ir užkirsti bėgo smagia risčia ir nešė mus tolyn nuo vietos, kurioje aš nėvienu minutą nemiela turėjau. — Nyko kalvos ir gilūs kloniai, žemė vis lygesne darėsi. Mainėsi vėl žemės išroda su jaja mainėsi ir gyventojų rubai ir papročiai, artinomes dabar prie guogų šalies.

— Ar mės tik nepaklydome čionai? — neramiai paklausė Jurgis, grėždamasi į brolių. Man K-čiuose sakė, juog mumis reiks važiuoti per bajorišką sodybą, o jos kaip nēr, teip nēr.

— Tiesa, pridėjo ir brolis užsirupinęs ir pakilęs truputį nuo sostos, kad geriau apžiurėti apygardę.

— Ar negrįžti atgal? — paklausė Jurgis.

— Tai ne! — atvertė brolis ir pridėjo, sesdamas, — mes jau važiuojame kaip valandą, o kiek žinau, bajoriška sodyba per tris viorstus nuo Z...ų. — Dėlto grįžti dabar toli ir grįždamas menkai pelnysi. Valandą važiavus...

— Męs ne valandą tik tris bertainius važiavome, — pataisiau aš brolių.

— Tegul tris bertainius. Vienok mums vis jau geriau nauju keliu siektis, nei grįžti. Ana klonije matyt žmogus, tai nuo jo dasiklausime ir kelio. —

Turiu pridėti, juog brolis tame tarpe turėjo labai aštrias akis ir ausis. Žinodamas šitą aš nesiginčijau, noris nieko negalėjau klonije įžiūrėti. Po valandelei pavijome senyvą žmogų anapus klonio ant kalvos. Po paprastinam pagarbinimui brolis užkalbino senį, klausdamas, kur einas jis. Senis užvadino nežinau jau kokį-ten kaimą, kuris anot jo žodžių buvo mums suvis pakelėje, jeigu mes važiavome į P., kaip jam brolis buvo jau pasakęs.

— Na jeigu teip, tai sėski, seni, su mumis; parodysi kelią, nes čion mes ar tik nepaklydome — pratarė brolis. — Mums Z...uose sakė, kad reikia važiuoti per bajorišką sodybą, o jos ir ikšiol mes nematome.

— O ko tamistoms reikia toje bajoriškoje sodyboje? — paklausė senis. — Ji tiesa neperdaug, bet vis iš kelio.

— Reikalo jokio, — atsakė brolis, — mumis sakė pono K-čiaus vežėjas, juog arčiausias ir geriausias kelias eina per tą sodybą, tiktai persergėjo, juog truputį klaidus ir rodijo pasiklausti anapus sodybos pas žydelį, sakydamas, kad tokiu būdu mes mažiausiai pusę valandos užsiedysime.

— Kokių velnių siuntė jis tamistas pas tą arkliūvagį aš negaliu suprasti, — atvertė žmogus, ir kelias ten brudas ir iš kelio jums.

Mudu su broliu pažiūrėjoja vienas į kitą. Turbut abiejų galvoje vienokias mislis sukėlė pakelevingo žodžiai.

— O tu, tėvai, iš kur esi? — paklausė brolis.

— Ugi iš Ž...ų, iš ten, kur tamistos važiuojate.

— A, tai tu mums gali pasakyti kam vertą koloniją, kurią parduoda ponas K-čia.

Kolonija gera, žeme naši, nenuliežta ir pievos geros yra ikvaliai. . . .

— Tai tu rodytum pirkti? — paklausė brolis.

— Su rodijimu, tamista, kitas dalykas. Kiekvienas kaip sau nori, teip ir elgiasi ir pats jau jei ir prasčiaus padaro, tai ant nieko nerugoja. O rodydamas, matote, vis jau ant savęs užtrauki atsakymą, jei atsiranda kokia nors kliutė.

— Jeigu žemė gera — tai kokia gali buti kliutė?

— Svetas aplinkui truputį išdykęs.

— Kaip tai? — paklausė brolis.

— Ką čion ir slėpti — pratarė, tartum, ant savo mislių atsakydamas senis, — pasakysiu tamistoms visą teisybę. Kaimas Z-ų prieš maištą buvo bajoriškas, ir kaip jame dėjosit taip Sejozi, bet niekas nevogė. Bajorai mažai dirbo, daugiaus ties karčiama pešėsi, sujiežti gulėjo. — Vienok pikto darbo nebuvo girdėti. Z-ų laukus, tiesa, tolydžio beveik dirbo baudžiauninkai apygardinių stambių bajorų, bet tai jau kitas dalykas. . . . Po maištui, panaikinius baudžiavą, išvežė daugumą bajorų . . . i jų vietą prisismelkė visokių šiukšlių, kurios sugadino ir užsilikusius dar gerus žmones. . . . Dabar pas mus ne vien arklį, bet ir avį, žąsis negali išdaboti. . . viską vagia, vagia ant smert. — Jeigu čion pirktumėte koloniją, tai jau gyventi svietišškai negalėtumete. . . suvogtų.

Matydamas išmintingą ir gana šnekų žmogų užsimačiau dasižinoti, ką nors apie K. . . čia, kuris man labai įsidėjo, dėlto palukėjęs kiek paklausiau senio:

— O koks žmogus ponas K. . . . čia?

— Tai retas žmogus, atvertė man senis. Dabar tokių žmonių mažai, o gretai ir suvis nebus.

— Dėlko tai teip? — aš su akyvumu paklausiau.

— Viena jisai geros sėklos. Tiesa, gera sėkla ir dabar dar randasi. Bet šito vieno dar per mažai. Reikia

ne tik gerą seklą pasėti, bet reikia ir kad ta sėkla išdygtų ir suaugtų. — Dabar ir geriausios veislės žmonės negali būti tokiais kaip K...čia. Nespėja jie suaugti, subujoti, kaip jau gyvenimas sulaužo visą dorišką pusę ir suvis sudarko. — Ką tai dabartinės gyvenimo apystovos sudarko ne vieną ir sustembėjusi žmogų.

— Turbut tamista esi bajoru? — paklausiau aš senį, girdėdamas šitą nors prastą, bet vis jau platesnio pažvilgio reikalaujančią šneką.

— Girtis nėra kuomi ir slėpti nėra ką, — atvertė man sen's, — tėvai mano buvo bajorai. —

— O iš tamisto bajorystę atėmė? — paklausiau vėl.

— Ne! bet tai vis tiek, kaip atėmė. — Kas ne bajoriškai elgiasi, bereikal tas save ir bajoru vadintų.

— O K-čia irgi iš bajoru? —

— O! tas tikras bajoras, ir dabar tokiu jau drąsiai gali vadinti.

— Kodėl vienok jis teip nuliudęs? — Ar kokia nelaimė jį neseniai atitiko?

— Tai-gi, kas galėtų dabar žiurėdamas ant pono K...čiaus atmėti, juog tai anose gadynėse buvo pirmas iš linksmumo vyras?

— Nuo ko-gi jis tokiu stojo?

— Sunku tai, tamista atmėti, — atsakė senis ir patylėjęs kiek, traukė toliaus.

— Apsčiai jau laiko nuo tų gadynių praslinko, kada K-čia buvo dar nevedęs, kada buvo pirmas ant visokių išmislių ir juokų. Ak ir šendien randasi ne mažai linksmų žmonių; bet vis tai ne K-čia. — Padaro ir dabar kokią nors juokingą piktenybę . . . padaro; vienok dagirdęs bilekas apie tokius darbus, tiktai nuspjauja. Ot pasaktoti, tai jau pasaktoti! Buvo tai apie 68 metai; mūsų kaime jau buvo visokių žmonių, tarpu jų, nežinau iš kur, atsirado Jonas. Augštas, gražaus veido ir ant visko smarko vyras. Ką tik budavo stveria, tą ir padaro. Ko užsimano, tą turi. — Męs,

bajorų vaikai, negalėjome lygintis su juoju, su bernu. Suėjau aš su Jonu į didelę bendrystę, ir jisai išmokino mane teipjaus-gi pinigų turėti, ... vogti arklius. Man rodėsi tada toks vogimas labai išmintingu darbu. Girdėdamas, juog kitus arklių vagis, bevagiant pagauna, aš tik juokiausiu. — Kvailiai, — sakiau sau, ir vogčiau toliaus, — siekdamasi ypač pavogti nuo tų, kurie labjausiai saugojo savo arklius ir gyrėsi, juog neduose pavogti. Išsitarė syki K...čia teip: „Turbūt man reiks šitą mūs kampo arklių vagį pagauti, jeigu jau nieks nemoka suimt“. Man to buvo ir ikvaliai, po porai dienų K...čiai neteko poros arklių. — Praslinko nedėlia, aš ir kitą porą išbugdenau į papalį ir palikau iki vakarui. Iš ryto sugrižęs namo, kaip niekadėjas su kitais dirbu laukuose, gailauju K...čiaus; ...po pietų neva su reikalu išėjau iš namu, butin į miestą, o pats į papalį. Žiuriu, arkliai kaip buvo pririšti, teip ir stovi; aš iki pritemstant ir priguliau ant pievos netoli nuo arklių. — Tik iš sykio girdžiu šuvi: tvykst! ir jaučiu neišpasakytą skaudėjimą pasturgalije. Šokau nuo žemes rėkdamas. Pora vyrų netoli nuo manęs su šaudyklėmis. K...čia ir kitas; vieno vamzdis dar dumais ruksta. — „Peršovė!“ — sumislijau — „kitas šaus, suvis užmuš“. Bėg ir rėkt. Mat kiekvienam gyvastis miela. Misliju, ar tik neištruksiu kokiu nors budu, bėgu ir rėkiu, rėkiu ir meldžiu Dievo, kad išneštu mane gyvą, žadėdamas, daugiau amžį savo nevogtu. Jaučiu, juog kraujas kaip ir tyška iš peršautu vietų. Griebiu ranka ir žiuriu. Kraujo da nēr. Griebiu vėl ir vėl. Bijau numirti per nustojimą kraujo; buk žaizdos iš pryšakio, duočiau sau rodą, o dabar peršautas pasturgalis ir tokioje vietoje, kur ne viena nuo kulkos pasidarė skylė, bet mažiausiai keturios. Bėgu, rėkiu kaip iš proto išėjęs nežmonišku balsu ir vis griebiu už pasturgalio ranka, žiurėdamas ar jau daug eina kraujo, ...atsižiuriu atgal, o tie du voliojasi iš juokų po pievą. — Man ne juokai. Nejutau aš kaip ir mieste atsiduriau pas felšerį.

— Duok vaistų nuo peršovimo, susimildamas. — paprašiau jį.

— O kur peršauta? — paklausė jisai manęs. Na aš parodžiau.

— Tai . . . girdi, ne peršauta, tik gerai rimbu perkirsta. Vilginkie šituo vandeniu ir pereis. —

— Duokite vienok ir nuo peršovimo! — prašiau aš neatleisdamas, nes man į galvą atėjo mislis, juog K-čia mane pažino kaip aš jį, ir man vis gal nedovanos ir ne šendien tai ryto nudės mane iš šuns vietos. — Nusišypsojo felšeris ir davė man vaisto kaip tešla. Nuo vilgimo skaudėjimas už valandos adyną sumažo, ir aš pasilsėjęs patraukiau namo. Tik ne stačiai; pirmiausiai užėjau pas K . . . čia į jo alkiveilį, kur jis paprastinai gulėjo. — Pabudinau jį ir sakau:

— Daryk dabar su manim ką, nori.

— Jeigu aš bučiau norėjęs daryti tau ką pikto, tai bučiau padaręs papalije, — atsakė jisai. Eik, girdi, namo ir negundyki daugiau Dievo. Aš tave perkirtau bizunu, kad atsimintum.

Nė tik rankas, bet ir kojas jam pabučiavau. Pamokino jisai mane geriaus už tėvą, ir niekur ir niekados manęs neišdavė, — teip juog tik neseniai apie viską ir kaimynai dasižinojo. —

— Argi ir antrasis tylėjo? — paklausiau aš. Ak sakiai tamista, juog buvo ir antras.

— Antras buvo, tiesa, bet teip kaip ir butu nebuvęs. Nes K . . . čia nežino kas jis, nei aš žinau. K . . . čia su juoju papalije susitiko ties manim, tenai juodu ir persiškyrė.

— Ir sveikas nuo to laiko daugiau jo nematei to antrojo? — paklausiau.

— Mačiau Amerikoje. Antruose metuose man tenai bebunant, aš skendėjau Susnekanuoje ir ko neprigėriau. Jis, tas antrasis, įmetė man virvę į upę ir ištraukė. Ištraukęs pratarė.

— Dabar turbūt pasimatysime ir trečią sykį. —

— Na, o kaip sekėsi Amerikoje, ar uždirbote ką? — paklausiau aš vėl.

— Labai gerai uždirbau, teip gerai kaip ir tikėtis negalėjau.

— Tai dėku Dievui! Gal dabar gyvenate turtingai? —

— Iš ko turtingai?

— Na, ak tik parsinešėte pinigų? —

— Kur neparsineši! — Bet tie visi pinigai išėjo ant užmokėjimo už vogtas kumeles. Ir liko man tik menkas truputys — kurio ikvaliai buvo sukuti mestą ukę. Iš ko turtingai?

Aš dar syki pažiūrėjau ant savo naujo pažįstamo-nepažįstamo. — Ir daugume pusių radau jį jau originališku. Ir guzikai, ir kaklo raikštis man pasirodė lig amerikaniško paėjimo. Pradėjau aš žiurėti ir burna netapo amerikaniška. Ne! Burna liko to seno tikos lietuviško bajoro, tik išvaizdoje jos regėjai lig užslėptą nuliudimą, kaip pas K-čią.

Tylėdami važiavome nekuri laiką.

— Tai sakote, — užkalbinau aš vėl, — juog nuo to laiko ponas K...čia nuliudo.

— Ne, tamista, ne nuo tada. Aš tai savo pasaka tik norėjau parodyti, kokie buvo pono K...čiaus pikčiausi juokai. Nuliudo jis dar ne greit po apsipačiavimo. — Ir navatnas daiktas — traukė kalbus mūsų senis, — kaip tai ir dėlko vedė jisai šitą savo pačią, o ne kitą. Mat, pas vieną stambesnį bajorą buvo graži ir išmintinga duktė. Visi iš apigardės stambesnių bajorų sunus mergino ją. Bet jai įtiko vienas K...čia, ir ji jam įtiko. Visi apie tai žinojo. Tik vieną nedėdienį lydi iš bažnyčios K...čia savo mergą ir abudu verkia.... Šneku, žinomas dalykas, pakilo nemažai; — klausymų visokių pilnos bačkos. Praėjo nedėlia — antra, šnekos nutilo, merga išvažiavo, — kas sakė į Varšava, kas Kriokavą... K...čia nuliudo. Ir umam laike vedė niekiūniekiausią iš visų mūsų kaimo bajoraičių, su kurią sulaukė kudikį į penkis mėnesius po vezelijos.

Nuo to laiko K...čia nematė laimingos dienos, o žmonės nematė linksmumo ant jo veido. Dirba jis, žiuri namus, pats su dukterimis mēto į šalis, plustasi ir pešasi su tarnais. Ar tikėsite? Pas tokį gerą ir išmintingą žmogų nei viens geras tarnas nenori eiti! To mažai, — brudas eidamas pas jį ir tas siekiasi dvigubus pinigus

gauti. Ot dėlto ir gyvena pas jį toks kaip tikras arklių-vagis vežėjas ir panešus į jį. —

Visą laiką tylėjęs Jurgis ant šitų senio paskutinių žodžių atsikreipė į brolių kaip ant jutrinės ir pasakė vieną žodį.

— Ot! . . .

Ir vėl atsigrižo į arklius. —

Tolimesnė senio kalba nebuvo man akyva, dėlto aš ir neklausiau, ką juodu toliau su broliu apie Ž-ų laukus šnekėjo. Mano galva buvo užimta seniu ir K-čia, ypač pamatais jų doriško sudėjimo. Tokius žmones atitinki retai, ir tai tiktai Lietuvoje, kur tikėjimas gilus, kur žmogaus pažiūros ant atsitikimų pasaulyje gana plačius eile nuo eilios eina ir pasiduoda vis tolyn; tarpe tikrų lietuviškų nuo seno šeimynų. —

Tokie žmonės tai mūsų žilos senovės palaikai, paveikslai Lietuvos Gedimino, Keistučio ir Vitauto gadynėj. Jie ne be grieko, ne be klaidų, bet pakilime iš tų klaidų guli jų didybė. —

Su atsidėjimu mečiau aš dar sykį akimis ant senio, atsiveikindamas jį, — kad užsilktu omenyje nors silpnas paveikslas vienos iš tų originališkų esybių, kurių tiek daug buvo, ir kurių dabar teip mažai tenka matyti.

Kada kveptelėjus arkliams sėdova mudu vėl važiuoti, paklausiau brolio, ar ne geriau būtų stačiai namo patraukus.

Ei šiukštu ne! — atsakė man brolis, — padarytume didelę klaidą. Viena, giminės galėtų pykti, juog, teip arti budami, neužvažiuome pas juosius, antra, mums ar šaip ar teip vis reiks atlankyti šito kampo giminės, tai ka bevaikyti dar sykį bereikalingai arklius, geriaus dabar tai padaryti, kada beveik pro jų kiemus reikia pravažuoti. Vieni sykiu du žygiu atliksiva.

— Bet suprask, kada jau mėš iš namų?

— Tai jau, ar tu žinai, tokioje kelionėje viena diena daugiaus ar mažiaus.

Tokia brolio kalba mane truputį užpykino. Dėlto su nepamėgimu atsakiau:

— Daryki, kaip sau nori.

— Na, tai jau tu ir užpykai — patėmijęs tai, tarė brolis.

— Kaip-gi man ir nepykti, aš noriu namo, o tu rengi mane po svečias važinėti. — Ne sakyčiau jau ant galo nieko, jeigu vežtum tik pas vieną dėdę Joną, bet aš jau gerai žinau . . .

— Kur pas vieną dėdę Joną? — pertarė brolis. Juk tik kaleina negali ardyti.

— Tegul ant galo bus sau ir teip, kaip tu nori — atsakiau aš. Bet nors pradėk nuo dėdės Jono.

— Hm! — numynė, tai išgirdęs brolis, — tai tu mane ir prigausi, nuo dėdės Jono toliaus nevažiuosi.

— O ar tau ne vis tiek? — paklausiau aš. — Ar tai jau butinas dalykas kad aš po visus tavo barbalus važinėčiau?

Čion turiu pridėti, juog barbalu vadino mano vieną tolimą giminę, kurio aš suvis nekenčiau, o lankyti kurį brolis turėjo ypatingą priežastį. — Išgirdęs mano žodžius brolis šyptelėjo ir atsakė.

— Na, tegul bus jau šendien pagal tavo norą. Užvažiuosime tik pas dėdę Joną.

— Na, jeigu šiteip, tai ir gerai! — atsakiau aprikęs.

Ir teip važiovome pas dėdę Joną.

Ar neteko jums patėmyti, juog tuli žmonės panėši tankiai labai į koki nors gyvulį ar žvėrį? — Ar nepatėmijote, juog panėši jis tankiai netik viršutine savo išveizdai, bet ir budu! Teip ans „barbalas“, mano nekenčiamas „barbolas“, turi dar ir kitą pavardę: „bulius“, kurį suvis atsako ir išvaizdai ir budui. Kaip ano buliaus, teip ir „barbalo“ trumpa plati ir tiesi nosis, kakta suraukta ir guzuota. Kaip buliaus storas kaklas ir visas kunas. Kaip bulius, taip ir „barbalas“ mislija tiktai apie savo asabiškus reikalus, o ypatingai apie ėdesį — stumia ragais ir mindžioja kojomis kiekvieną silpnesnį, kuris pareina jam į kelią, ypač našlaičius, mažus vaikus, kurių nėra kam užstoti. Buliui „barbalui“ ašaros, riksmi mažų vaikų, jų kentėjimai, tai tik juokai. — Kaip bulius, teip ir „barbalas“ supranta tik lazda ir rimba. Pažiurėkite, kaip

ans keturkampis, apžėlęs ir storas ignotas į meškina panėšil — Arba kaip šitas baltaplaukis Čirva ant kiaulės užneša! Tartum, pastatyk, lovį, įberki pelų ir apliejęs pamazgomis įmaišyk prado o ir „Čiuka“ nereiks sakyti, pats atbėgs esti, metęs visus savo rakandus.

Dėdė Jonas ne į žvėrį panešejo. Ne! — Ant jo žiurint man vis į galva lindo: „Skaptukas“. Ir teip neatgrestinai smelkėsi man šitas žodis ir į galvą ir į burną, juog aš nesykį turėjau dručiai sergėtis, kad neišsitarčiau ir neduočiau pravardės savo mylimam dėdei.

Nedidelio stuomens, liesas, su linija burnos kaip — ir išgraišta, ar išskaptuota, dėdė Jonas buvo aitrus darbe. Jau jeigu budavo koks-nors darbas patenka jam į rankas, tai jau žiurėk, jis bus netik padarytas, bet ir išskaptuotas. Tik „šoneliai“ liks, o jau vidurio nerasi, — mėšų nebus.

Juokai mane budavo ima girdint, kaip mano tėvas tokiuose atsitikimuose sako:

— O, kad tave!

Ir šitame: „o kad tave“ girdisi budavo ir nusidyvėjimas ir linksmumas ir užpykimas kartu. Nes tai budavo daugiausiai, juo dėdė mano tėvą paskaptuoja. —

Teip syki dėdė Jonas išsiprašė nuo tėvo, kad tas duotų jam tris avilius bičių ant tokių išlygų: dėdei Jonui pusę spiečių ir pusę medaus, mumis po metų bitės su spiečių pusę atgal ir pusę medaus. — Praėjo metai, nusiuntė tėvas mudu su broliu bites atsiimti.

— Na, o ką? — paklausė tėvas, mums sugrįžus. Ar daug teko Jonui spiečių?

— Keturi, — atsakė už mudu brolis.

— O mumis? — klausė toliau tėvas.

— Musų spiečiai per žiemą išmirė.

— O senės bitės?

— Ir tos išmirė.

— Medus? — jau tik pasakė tėvas.

— Ir medus išmirė, — tik torielka liko.

— O kad tave? — pratarė tėvas ir mostelėjęs ranka, išėjo į kitą grįčiau.

Brolis nuo savęs ne pridėjo nieko. Jisai tik paantrino žodžius, kuriuos girdėjome nuo dėdės ir dėdienės.

Dėdė Jonas buvo geltonplaukis, kaip daugumas mūsų kampo šeimynų, su plačia kakta, su tiesia ir siaura nosia, einančia stačiai beveik be linkimo iš kaktos, su siauromis lupomis, pridengtomis geltonais pakirptais usais, mėlynomis akimis ir skaistu, nors jau toli nejaunu veidu. Kas jį darė labai patinkamu ir meilum visiems, aš to nežinau. Ar tai meilus veidas, ar meiliai skambantis balsas, ar ant galo meilus ir labai nuolaidus budas, — neapsiimu atsakyti labai dar dėlto, juog misliju, kad ar ne jie visi buvo priežasčia tos meilės, kurią dėdė Jonas mate ir pas gimines ir pas visus aplinkinius žmones.

Dėdės namais ir juomi valdė dėdienė. Kitaip ak ir buti negalėjo, atsižiurint ant jo meilaus budo. Bet atsirasdavo ir toki atsitikimai, kada šitas, tartum, galutinai lėtas žmogus užsispiria budavo ir pastato ant savo. — Tiesa, atsitikdavo tai labai retai, bet jeigu budavo jau pati patėmija, juog dėdė užsispyrė, tai traukdavosi suvis jam iš kelio — Mostelia tik budavo beviltigai ranka ir prataria. — Na, jau vėl užėjo upas!

Pirmuose metuose po svodbai ji bandė, kiek palukėjus, dėdę perlaužti, bet sykį pabandžius, ant amžių užsižadėjo daugiaus tą daryti.

Man vis rodėsi, juog tarpu jų padaryta tokia sušneka: visados ir visame valia dėdienės, bet iš reto, kada dedei nubosta klausyti, tai jo valia.

Skyrėsi nuo kitų žmonių šita pora ir kitokiu gyvenimo pusėmis, — ant kurių aš truputį ir užsilaikysiu. —

Buvo dėdė dar jaunas kaip 23 metų vyras. Per vienus atlaidus nukeliavo jisai su tėvais į Simną. Buvo tai vasaros pradžia. Svieta, žinomas dalykas, prisigrudo pilna bažnyčia, ir dėdei su tėvais teko likti ant šventoriaus paungsnije plačios ir senos liepos. — Čion stovėjo ne jie vieni; stovėjo pulkas žmonių, o tarpe jų buvo ir pora mergaičių augštenės kilmės. Diena buvo saulėta ir gana šilta, bet ne teip nuo saulės, kaip nuo tų pažvilgių vienos iš mergiščių ir kaito šilo dėdė Jonas. E! ką kalbėti

dar. Nei syki jis savo amžije neprakaitavo teip, kaip nuo šilumos mergaitės juodų didelių akių. Ir negali sakyti, kad ta mergisčia būtų buvus labai graži: liesa, įsmelus, juodplaukė. Gražios buvo tiktai jos akys, gražios raudonos lupos, o teip mergisčia, kaip ir kitos.

Po mišių, kurių laike dėdė Jonas daugiau prakaitą braukė, nei meldėsi, — mergisčia juodakė su savo bendre nuėjo namo. Dėdė Jonas būtų vijęsi, kad dasižinoti, kas ji per viena, bet tėvai buvo ant šventoriaus, . . . atsiduso tik vargšas, pažiūrėjo į tėvus, į nykstančią už kampo mergisčią, o žingsnį žengkti nedrįso. Teip ir grįžo namo. — Vienok nuo to laiko kas kur taikė į bažnyčią, o jau dėdė Jonas vis į Simna. Nežinau jau į kelintą syki jis pamatė vėl bažnyčioje juodakį įsmelusią mergisčią ir dasekė, juog ji pačiam Simne gyvena. — Nuo to laiko prasidėjo dar tankesnis lankymas Simno.

Kaip toliau pažintis ėjo, katras iš jų pirmą padarė žingsnį dėl artimesnio pasipažinimo, man vis tiek. Nors reiktų pridėti, juog garbę pirmo žingsnio savinasi dėdė ir dėdienė. Dėdė prie dėdienės teip syki apie tas išsitarė: — Ot, jau tai vis vyrui tenka pirmą žingsnį daryti; nors jis ir visokiais budais siektųsi, kaip aš, sulaukti, kad merga padarytų pirmą žingsnį ji — nepadorys, Ne! niekadės! Vyras turi ant galų pagalios rasti savėje tiek drąsos, kiek tokiam žingsniui reikia. Ir tikėkite man, ta drąsa pas kiekvieną randasi, kaip radosi pas mane. —

— Buta jau drąsos! — palingavus galva atvertė jam dėdienė. — Kad ne aš, tai gal dar ir iki šių dienų būtų jis rengęsi mane užkalbinti, ir dar vis būtų neprisirengęs.

Žiemos laike dėdės Jono arklys jau rado sau užvėją pas tėvą juodakės merginos Uz-čią. Ir tapo dėdė labai dievobaimingu, lankančiu tankiai bažnyčią. — Teip praslinko metai, antri . . . Mergaitė jauna pavirto į mergą. Dėdės viršutinę lupą pridengė gelsvi useliai. Senis U . . . čia pradėjo kasyti pakaušį. Buvo ruduo. Tėvas dėdės Jono pasišaukė syki jį į grįčaitę ir be ilgų pratarmių atsiliepė:

— Jonuti! laikas jau ir tau pasirupinti aplink mergą.
 — Kol gyvas esu, norečiau dar ir tave apžiurėti, dėlto atidėk kiek nori sau laiko pasijieškoti mergos, pajodinėk po apygardę, pažiurėk, pasirink ir imk.

— Tetuli, jau aš pasirinkau, — atsakė Jonas.

— Ot, tai ir gerai vaikeli! Tai ir gerai!

O kokią? — paklausė tėvas.

— U-gi U . . . tę iš Simno.

— Ką! — užriko senis, kaip užgautas. — Mieščionką! Tu man mieščionką į namus nori įvesti! Ar tu užmiršai, juog tu mano vaikas? Ar tu girdėjai, kad mūsų šeimynoje būtų kokia nors mieščionka? . . .

— Pamatęs Jonas tėvą teip sujudintą, priėjo prie jo, paėmęs ranka, pabučiavo ir meilum, tyku, bet tvirtu balsu prakalbėjo:

— Tetuli tu nepyk ant manęs. Nenori, kad aš ją imčiau, tai aš ją ir neimsiu. Bet aš turiu pridėti, juog ir jokios kitos neimsiu. Šita man dabojasi; aš ją suprantu, ji mane. Man rodos, juog, jeigu aš ir galėčiau gyvent, tai tik su jaja. Ką gelbėtų, tetuli, jeigu aš ir paimečiau kitą? Mudu viens kitą nesuprastume ir kankintumės visą amžį. —

Nieko ant šito tėvas neatsakė Jonui, tik išsiuntė iš grįžaitės. —

Praslinko metai, per kuriuosius tylėjo tėvas ir Jonas. — Atėjo vėl ruduo. Senis U . . . čia su rupesčia laukė kokio nors gando nuo Jono. Gando jokio ne buvo. — Praslinko teip dar metai. Pašaukė senis vėl sunų Joną į grįžaitę.

— Ar dar tu vis misliji apie mieščionką? — paklausė rusčiai.

— Ne tetuli! jau nemisliju. Tau nesidaboja. .

— Ot tai gerai! Šimet jau tau vis reikia vesti pačią, dėlto juok, pasirink sau dabar kitą.

— Tetuli aš ir kitos jokios neimsiu.

— Kaip tai?

— Teip tetuli gyvensiu nevedęs.

Ilgą laiką tėvas vaikščiojo tylėdamas po namus. Ilgai su motina kalbėjosi. Po gimines kelias dienas važinėjo. Ant galo sugrižęs namo pašaukė vėl Joną į gričaitę.

— Ne man su tavo pačia gyventi, — atsiliepė senis į Joną, — dėlto imk, kokią sau nori, kad ir to lopo U... čiaus dukterį. Imk šimet. Bet ne užmirsk, juog aš tau galiu duoti tiktai tiek, kiek ir kitiems vaikams daviau. Kaip jiems, teip ir tau nupirksiu šmotą žemės, o ką daugiau reiks, tegul duoda tau, kaip ir aniems davė, pačios tėvas.

Apie tai, juog ne užilgo buvo dėdės Jono veselija, juog tėvas jam nupirko 30 margų žemės, bereikal butų ir abejoti. Vargšas U... čia, sukrapstęs visus savo skatikėlius, ištesėjo ne daugiau kaip ant menkos bokuželės, kurioje jaunieji rado sau nors šiokią tokią prieglaudą, šaltam vėlaus rudenio, laike. Nei duonos, nei sėklos, nei padaro, nei gyvulio! Eimė kalėdoti dėdė Jonas su savo jauna pačia po gimines! — Susikalėdojo sėklą, susikalėdojo gyvulius, padarus ir pradėjo gyvenimą.

Dirbo juodu išsijuosę. Čėdyjo įsireižę, ir skundėsi vis, juog jiems labai sunku, ir visi jų gailėjosi, ir gelbėjo, kiek galėjo. Po kelių metų dėdė Jonas pajuto kišenėje į tris šimtus rublių, Užsimanė vargšas mainyti savo brudą ir mažą kolionija ant geros ir didesnės. Na! jieškotė! Rado. Netoli nuo tėviškės prasigėrė vienas žmogus, įėjo žydai į skolą, įklimpo ir neišlipo. Jau žydas ėmė smaugti žmogų, jau buvo išstatęs kolioniją ant pardavimo, kaip pasisuko su savo trimis šimtais dėdė Jonas. — Sumainė juodu namais. — Sutarė teip: Kiekvienas iš namų ima sau drabužį, skrynias, naminius rakandus, o teip visukuo maino. — Dėdė Jonas sėda į žmogaus namus ir į jo skolas, žmogus į dėdės namučius be skatiko skolos. —

— Tai dabar širdele, — kaip iš naujo gimiau, — kalbėjo žmogus radęs ramumą naujoje vietoje. —

Dėdė Jonas skundėsi vėl visiems, juog jam labai sunku. Lauko 40 margų, reikia jį apžiurėti, žydai reikia pinigų atiduoti, triobas reikia taisyti ir didinti, nes dirvos

regimai prisidės . . . Ir skundėsi ir ungstė dėdė Jonas, ir vėl dirbo ir čėdijo, kiek tik galėdamas. Sučėdijo, surinko vėl pinigų. Parupo dėdei Jonui. Vaikų daug, o žemės mažai, ką dirbs vaikai? Užsimanė vėl jis mainyti mažą ir gerą koloniją ant didelės ir geresnės. — Nu jieškoti! Ir vėl rado. Tik jau ne suvis teip, kaip norėjo.

Per kokias tris mylias į šalį nugyveno nuo koto ponas Kir . . . čia. — Parduoda jįsai savo koloniją. Triobos geros, laukas geras ir jo į 90 margų. —

— Mainykim. — kalbina dėdė Jonas.

— Pirk! — sako pons Kir . . . čia. —

Stena, dusauja dėdė Jonas, eidamas namo, skundžiasi ant savo nelaimės ir sunkaus padėjimo ir jieško žmogų, kuris pirktu jo namus. — Atsirado toks umai. Ir bematai dėdė Jonas nuo 40 margų perėjo ant kolonijos, turinčios 90 margų geros žemės. — Norint ir nemaža šeimyna — devyni sunus įvairių metų nuo 20 iki vaikui trijų metų ir viena duktė — rado vienok visi ikvaliai sau ruimo dabar. — Tik dėdė įėjo į skolą; savo giminėms liko kaltas 500 rublių.

Ot pas tokį dėdę mudu su broliu, važiavome dar pirmą sykį į jo naują koloniją.

Buvo geri priešpiečiai, kada mūsų brička užvažiavo ant dėdės kiemo. Pirmutinė mus patiko vienintelė duktė geltonkasė ir mėlynakė Mariutė. Umai atsirado dėdė ir dėdienė. Po valandėliei jau mes sėdėjome seklyčioje už stalo.

Dėdė pasakojo apie visus atsikimus pirkimo, kuone vaitodamas, ypač kad kalba užėjo apie skolas padarytas. Brolis padaręs „medinį veidą“ — klausė nepertardamas, klausė ir dėdienė — šypteldama labai graudžiose vietose, bet teip šypteldama, kad niekas nepatėmytų. Turėjau klausyti ir aš. Vienok neilgai aš tai iškenčiau.

— Dėde! veskis mus pažiūrėti ir pasigėrėti pirkinium, o vakare velyk pasišnekėsime — pratariau aš pasinaudojęs iš vieno pertaro dėdės kalboje. —

— O ir tiesa, — pridėjo dėdienė, — veskitėsi dabar tėvai, tai mudvi su Mariute nors turėsiva progą kokį-nors užkandį svečiams pagamyti. —

— Tiesa! tiesa! — sutiko ir dėdė.

Išėjome laukan. Laukė puikūs seni medžiai viršum mūsų galvų ošė. Sode gaudė, duzgė bitės linksmi ir triusėsi po žolynus. O čia skambėjo visokių paukščių balsai. Męs stovėjome ir gėrėjome apygardės. —

— O kokie ten bruzgynai? — paklausė brolis rodydamas į šalį pirštu. —

— Tai gali beveik sakyti, juog tai pradžia jau palių. Jos mačiau netoli — atsakė dėdė. Juodu nuėjo žiurėti triobas, o aš likau ant kiemo pavėsije savo beržo ir pasirėmęs ant vartų užsidomėjau. Akis mano skrijo į kampus žiemų ir vakarų, kur tai ten toli, kur mėlynėje juostoj vegračio gulėjo plačios neišbrendamos palios, kur bangavo vandens Žuvintos ežero, kur nuo liudnai stovinčio Varnupių kalno tvoskia mūsų senovė, kur kiekvienas vėjo advėsis, tartum, neša su savim atmintį mūsų praeitės, senas pasakas, senus padavimus. Ir kilo mano omenyje vaizdai kaip rinti Sudavų pulkai. Juodvešių braidė po šitas pačias drėgnas vietas, ir staugė ir gaudė jų ilgus triubos ir bėgo priešai į šalis it girių baidyklos.

Kas nuo jų liko? — Kapai ir kapai!

Laikas, didelis laikas, pamislyti kaip reikia mumis gyventi ant naudos mūsų vaikų. — Mirti už juosius jau męs gana mokame. —

Mano mislis pertraukė Mariutė bėgdama per kiemą į klėtį. Paskui, ją vijosi, siauždamas ją brolis, vaikisčias kokių aštuonių metų.

— Skaityk — greičiaus, — ragino jis seserį — man reikia dar pas Adomą nubėgti ir jam pasakyti, kad jis nedėlioje butu X . . . nave, skubink!

— Palauk, Andriuti, tuojau! — pakuždomis atsakė jam Marinka.

Patėmijęs aš, juog čion lyg juodu sliapesi su savo koku tai darbu, pasitraukiau šalin, kad nieko negirdėti ir nematyti.

Dėdė su broliu baigė žiurėti triobas ir rengėsi jau į laukus. — Šuktelėjo jie ir mane pamatę.

Nuo kalvos atsidengė platesnis kampas apygardės ir į pietų pusę, kur ant gražios augštumėlės apsklėsta iš visų pusių medžiais matyt buvo graži sodyba.

— Kieno ten dėde, — paklausiau aš, — matyt tokia puiki vietelė?

— Et, tai Guko, — nekantriai atsakė dėdė.

— Turbut tai gerai gyvenąs žmogus, — paklausiau aš vėl.

— Gerai, tai gerai, — bet.... ir nenubaigęs dėdė mostelėjo ranka ir paskubino žingsnį kaip — ir norėdamas nueiti kuogreičiausiai nuo šitos šnekos. Man pikta pasidarė ant paties savęs, juog aš užvedžiau kalbą apie nepatinkamą daigtą ir dekingas buvau broliui, kada ans paskubino užvesti šneką apie ukę. — Vienok man puolė į galvą klausymas: dėlko dėdė nenori kalbėti apie Gukus?

Po valandelei ruškanumas užtrauktas ant dėdės mano klausymu nusiblaivė kalboje apie ukes reikalus, ir dėdė vėl prašneko saviškai, rodydamas lauką ir skųsdamasi ant savo sunkaus padėjimo.

— Bet-gi ir prasto gaspadoriaus čion buta — kalbėjo brolis į dėdę vienoje vietoje sustojęs, kur tik menkos grabutes reikėjo, kad iš balos pasidarytų graži pieva.

— Ką jau ir kalbėti, — atsakė dėdė, ranka mostelėjęs, — kiek pievų prastų man reikia dabar išplėsti, tartum jis negalėjo iš jų naudotis, o kokios našios, kokių linus duoda!...

— Ei, — pamislįjau aš, — verktum dėdė dar labiau, jeigu čion būtų ponas Vabalinskas pagyvenęs, ir tau būtų linais nuliežta lauką pavedęs. —

— Bet tai matote dar būtų vis nieko. Jis mokėjo ir daug pratesnius darbus padaryti. Ot matote anapus tvoros ilgą žemės šniurą, einantį išilgai visą mano koloniją.

— Kur nematysiu, matau, — atsakė brolis.

— Na, tai ar žinote, jis atidavė jį seserei į dalį. Girdite? Trisdešimts margų žemes atidavė seserei į dalį! Ar tai jis negalėjo pinigais išmokėti? Tai ne juokas. Kada dabar aš atpirksiu, ir kur tiek pinigų gausiu, kiek prašo dabar už šitą lauko sklypą? — O jis galėjo atlikti ir pusę pinigų. Ką sakau! Jeigu būtų tiktai meilei

apsiėjęs su seserimi, ar tai ji nebutų pasigailėjęs jo? Butų ir už kokius keturis arba ir tris šimtus jam paleidus savo dalį, o dabar aš mokėti tukstantį suviršum rublių.

Mane pradėjo juokai imti nuo šito aimanavimo, brolis ir-gi čiaupėsi. — Turėjo tai ir dėdė patėmyti, nes permainė kalbą.

Namo ėjome vieškeliu. Keli vežimai dzukų pro mus nubarškėjo, juodaskriblis gogas pramakalavo pro šalį; pasirodė vaikas ant gražaus bėro arklio ir prajojo pro mus kilstelėjęs kepurę, kaip pažįstamas.

— Kas čion prajojo?

— Tai Gukutis Juozas, Guko vienturtis sunus, ne norums atsakė dėdė. Ir atvedė apie kitą dalyką.

Namieje pas dėdė jau laukė mus su pietumis. Mariutė, Adomas ir Jurgis dabar prisidėjo prie mūsų bendrystės, ir kalbos lyg truputį pradėjo smagiau eiti. — Vienok nežiurint ant visokio Mariutė man nurodė lyg nuliudusia.

— Dėdiene! — paklausiau aš nuošaliai budamas, — kas tai, juog Mariute ne savo?

— Susimildami neduokite jai ir tėvui pažinti, juog juos tai patėmijote, — mane su išgaščia dėdiene prašė manęs neduodama man atsakymo, — po pietų aš jumis papasakosiu viską. —

Išpildžiau aš dėdienės norą kuogeriausiai, vienok pagal teisybę eidamas turiu pridėti, juog mažai tame buvo tokio nuopelno iš mano pusės. — Budamas alkanu, kada pamačiau priešai save vagi, tai į torielką sukišau ne tik akis, bet ir rankas ir dantis.

Kada po pietų kiti pasiskirstė prigulti, tai dėdiene, nusivedus mane į šalį, man papasakojo viską.

Kaip tik pasikėlė dėdė į naują vietą, tai Gukutis beveik nuo tų dienų tapo kuone kasdieniniu svečiu. Dėdė ir dėdiene išpradžių mislijo, juog tai jis dėl Adomo juos teip tankiai lanko, nes ir Adomas beveik kasdieną Gukuose turėjo buti, paskui vienok patėmijo, juog ne teip Adomo, kaip Mariukos jam reikia. Patėmijo ir paprašė daugiau namų nelankyti.

— Mariukė, — girdi, — ne dėl tamistos. Tamistos tėvas turtingas ir nuo marčios pareikalaus didelės dalios, o mes Mariutei negalime duoti nieką, ir pats tai žinai. —

Po tokiai kalbai Juozas Gukutis pas tevą, kad tas pavelytų imti jam Mariutę.

— A, Mariute! — lyg išjuokdamas tėvas paantrino, — Gerai! Imkie! tik tegul ji atveša į mano namus ne mažiau per tris tukstančius. Kitaip nepaveļsiu. —

Na, šaip, ne teip Juozas šnekinti tėva, — bet tiktai tą dasiekė, juog tėvas uždraudė ir vardą Mariutės minuoti. — Dagirdęs apie viską dėdė užpyko, ir užpyko ne ant juokų. —

— Kaip matote dabar apie leidimą Mariutės už Gukučio negali buti kalbos, — traukė dėdienė baigdama savo pasaką, — aš savo patį žinau. — Niekai ne šitame, bet štai kame. Mariutė patiko ne tik vienam Gukesčiui. Netoli gyvena ir kitas vaikas, kuriam dar gal ir labiau ji patinka nei Gukučiui. — Aš ir Mariutę jau žinau — tai tėvo duktelė. — Jeigu jai tik užsiminti apie tikėjimą už kito vyro, o ne už Gukučio, tai ji vieną atsakys: Man nereik vyro, aš visą amžį mergausiu. O, ar jūs žinot, vieta vargiai bau menkesnė už Gukučio, ir vyras geras, ir be dalies ima; kad tik eitų. Rytoj jis pavakare bus pas mus, — tai aš norėjau prašyti tamistą ir broļį užsilikti iki panedėliui pas mus. Bus da čion ir pora paties broļių, tai aš misliju, jeigu mes visi ant Mariutės netikėtai užkluptume, tai gali buti, juog ji ir ne atsakytu vaikinui.

Kištis į svetimus darbus, ypač į tokius, kaip šitokius, aš suvis nenorėjau, dėlto nuversdamas viską ant brolio, nedaviau jokio atsakymo, o pats nuėjau jieškoti brolio ir prašyti, kad jis nesiliktų toliaus kaip iki nedėlios rytui.

Brolio namie neradau. Jau jo buvo išeita į laukus su dėde, ir nemažai turėjau išklaidžioti giraitės, kol aš juodu susijieškojau. — Nuilsęs ir teip turėjau dar gerą

pusvalandį su broliu pavaikščioti, pirma nei prisitaikiau jam pašnabzdenti apie dėdienė sužmanymą ir mano norą nesilikti.

Grišdamas namo tik žiurėjau gražesnę vietą kur prigulti. Bet ar tai giraitėje greitai rasi? Čion drėgna, ten skruzdėlės, ten kiti koki vabalai . . . teip rinkau aš sau vietą kol neatsiduriau pagirije ir panamėje. Tarpu krumų lapotų medžių ant pievutės ant ištiesto plėdo parvirtau aš priešai saulę, taikydamas tik galvą į paungsnį. Lengvas vėjelis snabždeno medžių lapais kaip ir ant miego skatydamas, lingavo rusvomis smilgomis, siubavo laukiniu gėlių žiedais, o saulė šildė ir šildė kaip atsidėjus. Pro mane ėjo ant namų takelis. Iš kur atsiradus ruda voverė takeliu nubėgo į giratę ir išnyko tarpe tankių šakų pirmutinės eglės. Raiba paukštytė skambindama lakiojo po krumus ir vis suko aplinkui. Ėmiau snausti.

— Mariute! Mariute! — girdžiu per sapnus. Palauk!

— Bereikal Juozuti, tu rodaisi mūsų lauke, ak tu žinai juog tau tėvas uždraudė; neduok Dieve, pamatįs, tai bus ir tau, bus ir man.

— Mariute, kitaip negalėjau padaryti! Dasižinojau nuo žydo, juog ant rytoj dienos sukviesti tavo dėdės ir jaunikis. Visi ant tavęs užpuls, kad eitum. Ką tu padarysi?

— O ką aš galiu padaryti? Nieko!

— Prašyk katro-nors dėdžių, kad užstotų.

— Dėdės neužstos, Juozuti. Jau jeigu kas užstos, tai tėvas užstos.

— Ką tu, Mariute, ant tėvo užsitiki? Ką motina sakys, tą ir jis tvirtis . . .

— Tu jo nepažįsti, Juozuti.

— Kur nepažįsi! Dabar jau ir mano tėvas gal umai pasiduotų ir tiktų ant mudviejų veselijos, ale tavo tėvui pabandyk užsiminti! . . . O vis per ką? per motiną!

— Tame nei mama, nei tėtė ne kalti . . .

— Kas-gi kaltas? —

— Ką čion šnekėti, Juozoti... Bet gana, ir man reikia namo ir tau reikia skulintis, kad tavęs nepamatytų...

— Buk rytoj, Mariute, bažnyčioje! Ten pasišnekėsime po mišią. man labai reiktų.

— Gana, Juozuti, pašnekų ir bažnyčioje ir čion. Gana jau; jos ir man ir tau tik bereikalingai širdies skaudėjimą užduoda...

— Eh, Mariute! ir liko man tik tiek džiaugsmo, kad tave galiu pamatyti, pasišnekėti, o tu jau ir tą iš manęs atimi...

Seniai jau aš norėjau kelti ir pasirodyti, norėjau nostelti, kad nebūti bereikalingu klausytoju. Bet man vis rodėsi, juog štai juodu persiskirs... o ant galo aš save ir tuomi raminau, juog ne aš vienas jų kalbą girdžiu, su Mariute stovėjo jos brolis Andrius, laikydamas ją už rankos ir vis skatino namo, iš palengvos trukčiodamas. —

— Sunku man, Mariute! — išgirdau aš vėl po trumpai valandėlei. — Ir teip visą ilgų amžį...

— Ir man ne lengva.

— Lik sveika!

— Lik sveiks!

Ir per apačią krumų matyt man buvo kaip Juozas ir Mariute su broliu skyrėsi skubriai.

Seniai jau išnyko paskutiniai juodviejų balsai, o aš dar vis gulėjau užsidumojęs.

Nuo šakelės, ant šakelės lakiojo raibepaukštė ir skambino, lakiojo ir vis sukosi aplinkui.

— Ar ir tu čion ne pamėgai tik tai ką, raiboji lakunėle, — pamislįjau aš, — jeigu tu jau teip tolydžio ir teip neatgrestinai vis grįžti atgal ir vis lakioji aplinkui? —

Gaila man buvo ir Mariutės ir Juozo. Mislįjau prapuls jie. Bet ar aš galėjau žinoti, juog po 10 metų, tėvams išmirus, sueis jiedu į porą?

Vėsus rytmečio oras putė mums stačiai į veidą, kada mudu su broliu į antrą dieną po šitų atsitikimų nuo „barbalo“ grįžome namo. Nes ir ten nusiviliojo mane brolis. —

Rytų šalis degė ugnimis, augsu žerėjo ant lengvų debeselių smugiai šviesos tvoskė į visas puses augštas padaugės, krito žemyn, ir budino iš miego, ir gaivino dar snaudžiančią žemę.

Kieta kelio žemė dundėjo po arklių kojomis, žvangėjo brička; pakeles ir sodu medžia, lingavo šakelėmis, tartum, sveikidami mudu ir lekė pro šalį. Kalvos, kalvelės ir lygumós plačios, užsėtos sodybomis, iš reto gilesnė pakalnė, su žyme tekėjusio čionai upelio, kruvos akmenų ant ežios sudėtų, marios javų, tvoromis aptvertų — bėgo pro mus, skubinosi.

Štai iš tarpo kaimų prasimušė žema ir plati lyguma.

— Tai palios! — pratarė brolis.

Užsėta kaimais, apžėlusi medžiais žemė artyn palių slenkščiais leidosi žemyn. — Padumavę rausvomis miglomis žemai gludojo slaptume palios, — mirgėjo, tartum degė visokiais dažais. Bruzgynai, krumai, apkežę medeliai, regimi ne pertoli, tolyn dunavo, blizgėjo

Ant anos pusės artimų krantų kaip sargai stovėjo aukšti, tamsiai žali lapoti medžiai; liemenys jų, aplieti karštais raudonais aušrinės saulės spinduliais, švietė įvairiais dažais. Augštai pakilęs Varnupių kalnas liūdėjo ant kranto, tartum, paskendęs į galias dumas, tartum, laukdamas, kada sujudės nauju gyvenimu ainiai milžinų (didvyrių), pašarvotų po juoju. Liūdėjo ir laukė. Karšta vasaros saulė kilo vis aukštyn. Vėjas blaškė miglas nuo palių, bet jos vis dumavo.

Ant artimų krantų anapus palių kojos matyt ir triobos tarpu medžių. Rytų šalije, ei kur tai ten toli, blizga ežero paviršis; o į kampa rytų ir pietų . . . nei krašto, nei galo tik ukais dumoja, tik saulės spinduliais mirga

Ir gludi jos nuo amžių ir senka mets nuo metų.

Sukasi kelias. Likite sveikos palios!

Pralėks dešimts antra viorstų, iškils aukštos beržų viršūnės, pasirodys plačios vuosių karunos per medžių vyšnes iškils šiaudinis stogas tėviškės Likite sveikos palios!

A. a. D-ras Vincas Petter'is (Savasis) †.

Liudną pranešu žinią broliams - lietuviams, kurią iš laikraščio „Peterb. Viedomosti“ N. 280, dasižinojau. Štai Dievas pašaukė pas save vieną iš pačių garsiųjų mūsų raštininkų, daktarą Vincą Petterį, kurį po slapyvardė Savasis visa Lietuvos inteligencija žinojo. Apie jo smertį išgirdus, ašaros byra iš gailėsčio, širdis plyšta iš skausmo, ir nepasijunta, kaip lūpos nori tarti: „Kas už jį geriaus galės darbuotis? Viešpatie, ar mes neverti, kad tokie mums ir tarp mūsų ilgiaus darbuotųs?“

Bet tu, Viešpatie, davei mums jį, tu jį ir atėmei. Tegul bus vardas Viešpaties pagarbintas, nes geras, nes ant amžių mielaširdystė Jo.“ Ps. 131, 1.

Tikiuos, kad atsiras kas jo biografiją kuoplačiausiai parašas; todėl aš ir nedrėsu, ką nors nuo savęs apie a. a. Dr. Vincą Petterį rašyti, nes vertai jo išgirti nemokėsiu; taigi tik žodis į žodį iš „Pet. Vied.“ išversiu, ką p. X. tenai gana gražiai buvo rašęs:

„20 rugsėjo š. m. Ustiužnoje Naugardo gubernijoje neilgai, bet sunkiai pasirgęs mirė vienas iš garsiausiųjų lietuviškųjų rašytojų, d-ras Vincas Petteris, kurs pasirašydavo Savasis.

Velionis gimė 21 rugsėjo 1850 m. Vekeriotiškių (arba Žiurių-Gudelių) sodžiujė, Suvalkų rėd. D-ras Petteris, jaunuose metuose tėvų netekęs, paliko po prieglobsta savo vyresniojo brolio Kazymieró, per kurio rupestį galėjo pabaigti gimnaziją Marijampilyje. Tolesnį mokslą dr. Petteris įgijo Maksvos universitete, kame 1875 pabaigė fiziko-matematišką fakultėtą su kandidato — laipsniu, o 1879 m. užbaigė medicinišką fakultėtą. Į pradžia gavęs pavietinio daktaro vietą Demjanske, o paskui Ustiužnoje, velionis visą savo amžių ištarnavo Naugardo gubernijoje, tik retsykais teapsilankydamas savo tėvynėje, Lietuvoje, kurią mylėjo kuokarščiausiai. Dar studentu tebebudamas, jau mislijo apie lietuviško tautiško laikraščio uždėjimą; o kad toks laikraštis po vardu „Aušra“, ypatei Rusijos lietuviams paskirtas, pasirodė 1883 m., tai velionis pasiryžo atsiduoti tarnavimui dėl tėvynės labo kaipo literatas.

Vienok dėl įvairių priežasčių pirmi jo veikalai lietuviškoj rašliavoj tepasirodė tik 1890 metuose. Nuo to laiko iki pat mirimo velionis su stebėtina energija nenulždamas darbavos ant rašliaviškos dirvos. Tik ant nelaimės, darbuotis velionitui prisėjo labai sunkiose aplinkybėse. Iš vienos pusės, toli nuo tėvynės gyvendamas, gyvos lietuviškos kalbos jis beveik negirdėjo, iš antros — neturėjo reikalingų knygų nei perijodiškų išdavimų lietuviškoje kalboje. Kitas tokiose aplinkybėse ant visokio būtų mostelėjęs ranka ir apgrimzdęs gyvenimo dumblyne. Bet a. a. Vincas sugebėjo tas kliutis pergalėti ir be lietuviškųjų laikraščių ir knygų apseiti. Nes a. a. turėjo nepaprastą atmintį. Ką dar vaiku budamas nuo brolio, motynos arba kaimynų buvo girdėjęs, jis viską iki pat smerties teip gerai atmindavo, juog ir mažiausius daiktus beveik žodis į žodį galėjo papasakoti.

Taigi gera atmintis pakeitė jam ir lietuvišką knygyną, ir lietuvišką gramatiką ir lietuvišką žodyną; atmintis buvo jam tai vienatinis šaltinis, iš kurio sėmė siužetus savo pasakojimams ir apysakoms. Tuomi tai galima išaiškinti ir tą dalyką, juog velionis ant literatiškos dirvos neilgai tedarbavėsis, vienok parašė gana daug.

Pagal turinį a. a. Vinco reikalus galima į du skyriū padalinti: į moksliškus ir belletristiškus. Iš mokslškų klausymų (nemenant mediciniškų) velionis ypač užsiimdavo prieš istoriškąją Lietuvos praeitę. Skyrium išduotoj knygelėj: „Lietuviai amžių glūdumuose“ jis išreiškė keletą drąsių nuomonių, juog priešistoriškuose laikuose lietuvių tauta gyveno kaimynystėj su pelasgais ir etruskais. Negana to, velionis parašė dar daug polėmiškų straipsnių, kuriuose perkratinėjo moksliškus veikalus, lenkų apie Lietuvos istoriją rašytų.

Tuose savo straipsniuose velionis steigė lietuvių atydą atkreipti ant pagal jo nuomonės iškreiptų pažiūrų lenkiškųjų mokslinčių, senovės Lietuvos istorijos klausymais užsiėmusių. Ypatingai daug papeikimo gavo nuo jo Mierzyńskis, autorius: „Mythologiae lituanicae monumenta“, „Romove“ ir k.

Iš priežasties Sienkėvyčiaus romano „Krzyżacy“ a. a. dr. Vincas parašė kritišką straipsnį, kuriame išrodė juog Senkėvyčius aprašydamas karę ties Grünvaldu (Žalgiria), didįjį Lietuvos kunigaikštį Vytautą ir jo būdą elgimos perstatė neteisingai. Tą pačią nuomonę išreiškė jis ir savo dramoj-satyroj „Kova ties Žalgiria“, kame Jagaila perstatytas labai negražioj išvaizdoje.

A. a. Vincas lietuviškoj rašliavoj dar garsesnis, kaipo autorius daug originališkų pasakojimų iš lietuvių gyvenimo, kaipo tai: „Raugalų“, „Raulas“, „Anuo metu“, „Keidošių Onutė“, „Kelionė“ ir k. Paskutini dvi apysaki išėjo atskyrāi. Apart to, reikia dar paminėti eilę pasakojimų po vienu vardu „Pašešupių balsai“. O tarp nabašninko rankraščių yra didi (4 dalyse, jau užbaigta) istoriška apysaka, kurią a. a. ketino praminti „Lietuviai XIII amžiuje“ o teipogi „Lapės darbai ir mirimas, pagal Lietuvos žmonių pasakojimų“, ir daug kitų straipsnių publicistiškas rūšės.

Žinoma, neviskas, ką a. a. dr. Vincas parašė, lygia turi vertybę. Velionis, lyg savo greitą mirimą nujausdamas, rašė šarpiai, ir daugumo negalėjo kaip reikiant apdallinti. Bet visgi lietuviškoj rašliavoj jo vardas paliks ant visados, kaip gabaus pasakoriaus, sugebančio puikiausiai nupėšti Vaizdelius lietuviškos gamtos ir lietuvių-ūkininko gyvenimą.

Kaipu aukšto mokslo ir tvirto tikėjimo žmogus, velionis nesutiko su radikališkais pažvilgiaus lietuviškusios jaunumenės, ir negyrė jos užpuldinėjimų ant lietuvių — konservatistų, o per tatai ir savo reikalus talpino konservatiškuose lietuviškuose organuose, kokie yra: buvusioji „Apžvalga“ arba lygšiol ėsamieji „Tėvynės Sargas“ ir „Žinyčia“. Vienaį sykį jis mėgino ant tikro kelio atvesti žinomą Amerikos lietuvių radikalą J. Šliuopą tamtiksliai ir karštą laišką jam buvo nurašęs, bet, žinoma, iš to nieko neišėjo.

Mislijame nebus prošali paminėti, juog a. a. Vincas Petter'is, nors buvo bajoras ir lenkiškai mokėjo kuopuikniausiai, tečiaus už savo prigimtą kalbą skaitė lietuviškąją.

Ant to baigdami trumpą aprašymą apie velionio veiklumą negalime nepaminėti ir to, kad jis begalo laukė tos valandos, kada lietuviška spauda bus Rusijoje daleista. Bet, Dievuliau, jis ir į kapą nuėjo, to nesulaukęs. Duok Dieve, kad nors nauja lietuviškųjų raštininkų karta tame dalyke būtų už jį laimingesnė!

A. a. velionį palaidojo ant Ustiužnos kapų Naugardo kamendorius kun. Kazilėvyčius — teippat lietuvis. Velionis paliko našlę su penkta vaikučių neturte“. X.

— Teip tai „Pet. Vied.“ rašo apie Lietuvos sunų, kurs ją mylėjo ne žodžiais, bet darbu. Dieve duok jam amžiną atilsį! Melskimės už jį! Juogiai p. Petterienė paliko vargšė, tai mums pridera ką nors sumesti ant jos pašelpimo, o ant velionio kapo pastatydinti kryžių, jei jo nėra. Tėv. Sargo redakcija turi įsteigti tamtiksliai komitetą.

Turinys „T. S.“ № 10—11B.

Našlės skatikas. <i>Šatrijos Ragana</i>	1
Smutkelis. <i>Dumbrė</i>	2
„Kuo bačka prismirs, tuo ir dvoks“	7
Kelionės. <i>Savasis</i>	13
A. a. D-ras Vincas Petter'is (Savasis)†	55
